

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Katedra občanského práva

Diplomová práce

Výkon rozhodnutí ve věcech domácího násilí

Petra Novotná

2010/2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Výkon rozhodnutí ve věcech domácího násilí zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

.....

Petra Novotná

Věnováno dědečkovi

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu této práce JUDr. Ing. Radovanu Dávidovi za jeho cenné rady a odborné vedení mé práce, JUDr. Kateřině Čuhelové za poskytnutí některých soudních rozhodnutí a za odborné rady a mamince za všechno.

Obsah

Úvod.....	6
1. Vymezení pojmu domácího násilí.....	7
1. 1. Domácí násilí – definice.....	9
1. 2. Příčiny domácího násilí.....	13
1.3. Formy domácího násilí.....	14
1.3.1. Fyzické násilí.....	15
1.3.2. Psychické násilí.....	15
1.3.3. Sexuální násilí.....	16
1.3.4. Sociální a ekonomické násilí.....	16
1.4. Oběti domácího násilí.....	17
1.4.1. Ženy jako oběti domácího násilí.....	18
1.4.2. Muži jako oběti domácího násilí.....	22
1.4.3. Senioři jako oběti domácího násilí.....	23
1.4.4. Děti jako oběti domácího násilí.....	24
1.5. Pachatelé jako původci domácího násilí.....	25
2. Vykázání.....	27
2. 1. Předběžné opatření o vykázání ze společného obydlí dle ust. 76b o.s.ř.	28
2.1.1. Účastníci řízení a příslušnost soudu.....	29
2.1.2. Náležitosti návrhu na nařízení předběžného opatření.....	30
2.1.3. Doba trvání.....	30
2.1.4. Doručení předběžného opatření.....	31
2.1.5. Náklady řízení.....	32
2.1.6. Zánik předběžného opatření.....	32
2.1.7. Odpovědnost za škodu.....	33
2.1.8. Kazuistika.....	33
2.2. Vykázání podle zákona o Policii ČR.....	35
3. Výkon rozhodnutí.....	38
3.1. Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným dle ust. 76b o.s.ř.	38
3.1.1. Výkon rozhodnutí vykázáním povinného ze společného obydlí.....	39
3.1.2. Výkon rozhodnutí ukládáním pokut podle ust. § 351 o. s. ř.	41
3. 2. Výkon vykázání podle zákona o Policii ČR.....	42
3. 3. Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí.....	45
4. Otázky spojené s výkonem rozhodnutí.....	51
4.1. Exekutor.....	51
4. 2. Děti a vykázání.....	52
4.2.1. Možnosti úpravy styku násilného rodiče s dítětem – předběžná opatření.....	53
4.2.2. Možnosti úpravy styku násilného rodiče s dítětem – péče soudu o nezletilé ve věci samé.....	59
4.3. Právo násilné osoby k společnému obydlí v souvislosti s vykázáním.....	61
4.3.1. Výlučné vlastnictví.....	62
4.3.2. SJM.....	64
4.3.3. Podílové spoluvlastnictví.....	64
4.4.4. Společný nájem a nájem bytu.....	65
4.4.5. Nájemní vztah u služebního bytu, bytu zvláštního určení a bytu v domě zvláštního určení.....	65
4.4.6. Společný nájem bytu manžely.....	66
5. Návrhy de lege ferenda.....	69

Závěr	73
Resumé	75
Seznam použité literatury	77

Úvod

Tématem této práce je výkon rozhodnutí ve věcech domácího násilí a rozbor postavení osob dotčených domácím násilím. Domácí násilí představuje jakoby ryze novou problematiku, která vyvstala až ke konci minulého století. Opak je však pravdou, když je zřejmé, že fenomén domácího násilí byl všudypřítomný i v minulosti, pouze se o něm otevřeně nemluvilo na veřejnosti. Jestliže se jeho oběť odváží připustit, aby jakákoliv informace o tom, že se za zavřenými dveřmi obydlí odehrává soustavný teror ze strany druhého partnera, nejčastěji muže, stala se především tato žena předmětem obecného opovržení.

Motivací při výběru tématu této práce byla okolnost, že odborná literatura se zabývá zejména trestněprávními aspekty domácího násilí, podrobným psychologickým rozбором osobnosti oběti a pachatele. V trestním právu se uplatňuje zásada subsidiarity trestní represe, kdy je trestní postih pachatele užit jako *ultima ratio*. Stíhání a potrestání pachatele není účinným prostředkem, který by řešil celý komplex právních otázek spojených s domácím násilím, když je zřejmé, že pro prvotní obranu před násilím v rodině je potřeba důkladně upravit postavení oběti v občanskoprávní rovině, aby byla oprávněna sama efektivně a operativně řešit svou tísnivou situaci vyplývající z domácího násilí.

Cílem této diplomové práce je proto objasnit opomíjenou občanskoprávní rovinu postavení oběti domácího násilí a především podrobně rozebrat platnou právní úpravu předběžného opatření o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným podle ustanovení § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), následného výkonu tohoto předběžného opatření a analyzovat právní vztahy oběti a pachatele domácího násilí, které je třeba řešit po vykázaní, tzn. vztahy k dětem a společnému obydlí. Po rozboru shora uvedené platné právní úpravy bude pojednáno o návrzích *de lege ferenda*. Pro srovnání je rozebráno i vykázaní prováděné Policií ČR s poukazem na jeho odlišnosti od provedení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

V práci bude v první části postupováno kompilační metodou, v níž bylo nezbytné vysvětlit názory na to, co vlastně je domácí násilí podle stávající odborné literatury. Dále bude popsána stávající právní úprava týkající se zadané práce a navrženy vhodné úpravy *de lege ferenda*.

1. Vymezení pojmu domácího násilí

Na domácí násilí se od počátků lidské existence pohlíželo jako na záležitost ryze soukromou, do které by veřejnost neměla zasahovat. K tomu přispělo i pojetí rodiny a společnosti v křesťansko-židovské kultuře, v níž se uplatňoval patriarchální model. To znamená, že vůdčí roli ve společnosti a zároveň hlavou rodiny byl muž. Ženě se přisuzovala pasivnější role, kdy jí náležela především starost o domácnost a výchovu potomků¹. Nerovná pozice muže a ženy ospravedlňovala muže a jeho „hlavní slovo“ v rodině také tím, že se ho mohl domáhat i prostřednictvím vynucování a násilí vůči ženě, které okolí vnímalo jako součást partnerského života, nebo před ním zavírala oči.

Situace se začala pozvolně měnit především po druhé světové válce s přijímáním nových kodexů lidských práv, vč. práv žen a dětí. Avšak podstatné změny v diskusi a na ni navazující právní úpravu domácího násilí a ochrana jeho obětí se datují od 70. let dvacátého století, kdy vznikají první studie mapující domácí násilí a začíná se o domácím násilí mluvit jako o závažném celosvětovém společenském problému, který je třeba řešit. I v tomto případě však existovaly rozdíly mezi Západem a Východem, kdy „v Evropě byla sociální otázka mužského násilí na ženách a dětech marginalizována a tabuizována až do počátku 70.let, ve východní Evropě až do počátku 90.let“².

Tak tomu bylo i v Československu po roce 1989 a následně v samostatné České republice, kde komplexní právní úprava domácího násilí chyběla. V průběhu 90. let se začaly objevovat hlasy odborné veřejnosti volající po změně legislativy tak, aby se fenomén domácího násilí posuzoval specificky vzhledem k jeho zvláštnostem a aby oběť domácího násilí disponovala účinnými právními prostředky, které ji mohou zaručit řešení její závažné životní situace vyplývající z domácího násilí. Do té doby se totiž často setkávala s nezájmem okolí či bagatelizováním její svízelné situace. Jedním příkladem za všechny může být odpověď policisty na telefonát ženy z Prahy 4, která volala o pomoc při domácím násilí, jež zaznamenalo občanské sdružení Bílý kruh bezpečí. Policista jí řekl: „Paní, to by vás musel nejdříve zabít, abychom přijeli.“³

---

¹ Postavení ženy ve společnosti se hanlivě označovalo jako „**Kinder, Küche, Kirche**“.

² *The manual “Away from violence – Guidelines for running and setting up a women’s refuge” in czech* [online]. Vídeň: WAVE Network & European Info Centre Against Violence [citováno 10. ledna 2010]. Dostupné z: http://www.wave-network.org/images/doku/manual_czech.pdf.

³ VITOUŠOVÁ, P. Dynamika násilí na ženách v partnerských vztazích – poznatky z pětileté pomoci obětem trestných činů v ČR. In *Domácí násilí – záležitost nikoli soukromá. Fakta, názory, právo. Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků přednesených na konferenci Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách*. Praha: Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. s. 23.

První zásadní změnou v boji proti domácímu násilí v České republice bylo až přijetí zákona č. 91/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 91/2004“), jenž do zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákon“) zavedl novou skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě obsaženém v novém ustanovení § 215a trestního zákona. Cílená úprava domácího násilí v právním řádu jak v civilněprávní, tak trestněprávní rovině do té doby neexistovala. Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2004 poukazovala na zcela nedostatečnou právní ochranu oběti domácího násilí, která měla před touto novelizací k dispozici pouze možnost podání trestního oznámení na podezření mj. z trestného činu ublížení na zdraví, kdy jí navíc trestným činem musela být způsobena minimálně sedmidenní pracovní neschopnost. Upozornila na to, že u domácího násilí se „většinou jedná o dlouhodobý systematický fyzický, psychický či ekonomický nátlak, jehož intenzita v konkrétním okamžiku není vždy tak vysoká, aby odůvodňovala zahájení trestního stíhání pro trestný čin ublížení na zdraví“⁴, či jiný trestný čin, který mohla spáchat násilná osoba během domácího násilí. Podstatnou okolností pro zavedení nového trestného činu popsaném v ust. § 215a trestního zákona odlišující ho od dosud zavedených trestných činů pak podle důvodové zprávy bylo místo spáchání trestného činu „za zavřenými dveřmi“- tzn. společné obydlí, kde se násilná osoba dopouští týrání „se zneužitím privátnosti tohoto prostoru“. Jelikož trestní zákon byl zrušen zákonem č. 40/2009 Sb. trestním zákoníkem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), který upravuje tento trestný čin s určitými změnami v ust. § 199 taktéž jako týrání osoby žijící ve společném obydlí, rozeberu dále jen novou úpravu v kapitole 3. 3. Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí s odkazem na podstatné rozdíly mezi oběma zákony.

Druhou převratnou událostí přímo řešící fenomén domácího násilí se stal zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen „zákon v oblasti ochrany před domácím násilím“). V českém právním prostředí zavedl institut vykázaní v režimu občanského soudního řádu a v režimu zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dále zřídil intervenční centra podle ust. § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). Ani jeden z těchto zásadních zákonů však neobsahuje bližší

---

⁴ Důvodová zpráva k senátnímu návrhu zákona, kterým se mění trestní zákon [online]. Praha: Senát Parlamentu ČR [citováno 14.10.2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=298&CT1=0>.

vymezení pojmu domácí násilí, i když je s ním běžně operováno v obou důvodových zprávách.⁵

1. 1. Domácí násilí – definice

Pro domácí násilí neexistuje jednotná definice, která by byla obecně uznávána a používána u odborné i laické veřejnosti, proto se lze setkat s mnoha vymezeními tohoto pojmu. Z této skutečnosti vyplývá, že není zcela jasné, co je považováno za domácí násilí a co už ne. Někdy je domácí násilí přirovnáváno i k šikaně.⁶ V následující kapitole představím některé pohledy na domácí násilí, které by měly vymezení termínu domácího násilí vyjasnit.

Snahu definovat domácí násilí usnadní, pokud se nejdříve zaměřím na vystižení samotného pojmu násilí. Násilí obecně vychází z fyziologické potřeby agrese, kdy je možno agresi pojmut jako „fyziologickou odpověď, jejímž smyslem je v přírodě přežití, a násilné chování jako agrese patologickou, zbavenou smyslu – specifickou pro lidské chování, které jiné lidi záměrně ohrožuje tělesnou újmou, pokouší se ji přivodit, nebo ji přivodí“⁷. Definicí pojmu násilí český právní řád neobsahuje. Soukromé právo se pojmem násilí vůbec nezabývá, v oblasti veřejného práva o něm nejvíce pojednává právo trestní. Násilí je podle teorie „použití fyzické síly k překonání nebo zamezení kladeného či očekávaného odporu. V tom jsou obsaženy dva pojmové znaky: je to fyzická složka a působení na vůli nebo vůbec na chování jiného“⁸. Teorie trestního práva rozlišuje násilí dvou forem. Za první jde o násilí ve formě *vis absoluta*, „tj. násilí, které zcela vylučuje jiné než požadované chování oběti, kdy složka vůle u oběti zcela chybí (např. oběť je svázána takovým způsobem, který zcela vylučuje vlastní jednání)“⁹, v druhém případě se jedná o násilí ve formě *vis compulsiva*, „tj. násilí, které nemá za cíl zcela vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku, který však není neodolatelný, a proto se složka vůle u oběti projevuje, ale je ovlivněna prováděným násilím (např. bitím s pohružkou, že toto bude

---

⁵ Pojem domácího násilí se sice objevuje v ust. § 46c odst. 3 občanského soudního řádu v souvislosti s možností vykázání osoby („toho, komu bylo v opatření na ochranu před domácím násilím zakázáno, aby se zdržoval v bytě nebo jinde“) zvolit si adresu, na kterou by mu mohl soud po dobu trvání vykázání doručovat písemnosti a dále v ust. § 37 odst. 3 zákona o sociálních službách, podle nějž se odborné sociální poradenství poskytuje v poradnách pro oběti domácího násilí se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob, ale v obou případech zákony užívají termínu domácího násilí bez dalšího definování pojmu.

⁶ Blíže viz. POTMĚŠIL, J. Domácí násilí v přestupkovém řízení [online]. In: *ASPI*. [citováno 14.10.2010]. ASPI ID LIT29963CZ.

⁷ DRTILOVÁ, J. Agresivita a násilné chování v nukleární rodině a širší sociální skupině. In *Domácí násilí - záležitost nikoli soukromá. Fakta, názory, právo. Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků přednesených na konferenci Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách*. Praha: Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. s. 19.

⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009, s. 201.

⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II § 140 – 421. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1161.

pokračovat až do té doby, dokud oběť nepodlehne a nesplní požadavek pachatele)”¹⁰. Podle ust. § 119 trestního zákoníku se za násilí považuje i případ uvedení osoby lstí do stavu bezbrannosti nebo jiným podobným způsobem¹¹. S přihlédnutím k těmto formám násilí lze pro vymezení domácího násilí dovodit, že takové násilí může být mířeno buďto přímo proti oběti domácího násilí, proti jiným osobám (často proti dětem) či věcem (např. na osobní věci oběti, vybavení společného domu či bytu aj.), kdy v posledních dvou zmíněných případech musí mít násilné jednání způsoblost ovlivnit vůli přímé oběti.

U domácího násilí tak jde o podobu násilí uskutečňovanou v určitém místě - privátním prostoru beze svědků (pominu-li případy, kdy se agresor dopouští násilí proti oběti domácího násilí i na veřejnosti) – což je jeho specifickým rysem. Spolu s dalšími atypickými znaky domácího násilí (jak uvedeno dále) je jim nutno pro pochopení tohoto fenoménu věnovat zvláštní pozornost. Domácí násilí lze proto považovat za druh násilí.

V USA a Velké Británii se v souvislosti s domácím násilím nejčastěji operuje s termíny partnerské zneužívání (partner abuse), partnerské násilí (partner violence) a intimní násilí (intimate violence), pokud se jedná o násilí mezi partnery či manžely, v ostatních případech násilí není v pojmosloví shoda.¹² V německy mluvících zemích převažuje pojem násilí v rodině a domácnosti (Gewalt in der Familie und nahe Umgebung, häusliche Gewalt)¹³.

Již v 80. letech Výbor ministrů Rady Evropy v Doporučení (1985) 4 Výboru Ministrů o násilí v rodině označil násilí v rodině za „jakékoliv jednání či opomenutí jednoho z členů rodiny, které ohrožuje život, fyzickou či psychickou integritu nebo svobodu jiného člena rodiny, nebo které závažným způsobem postihuje rozvoj jeho osobnosti”¹⁴. V tomto doporučení dále členským státům navrhuje předcházet násilí v rodině především důsledným

---

¹⁰ Tamtéž, s. 1162.

¹¹ K vymezení pojmů „uvedení osoby lstí do stavu bezbrannosti” a „uvedení osoby do stavu bezbrannosti jiným podobným způsobem” blíže viz např. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II § 140 – 421. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010.

¹² Pokud jsou oběťmi domácího násilí děti či senioři, připojuje se ke slovu zneužívání (abuse) přídavné jméno vystihující konkrétní skupinu osob, proti kterým domácí násilí směřuje a jaké na nich zanechává následky, tzn. rozlišuje se zneužívání dětí (child abuse), zneužívání starších osob – seniorů (elder abuse), zneužívání mezi příbuznými (sibling abuse) ve smyslu domácího násilí. Blíže viz např. WIEHE, V. R. *Understanding family violence: treating and preventing partner, child, sibling, and elder abuse* [online]. Thousand Oaks: SAGE, 1998 [citováno 15.10.2010]. Dostupné z:

http://books.google.cz/books?id=LEPLgSQ1FDcC&printsec=frontcover&dq=wiehe+understanding&source=bl&ots=97b5J7IS6X&sig=JiSO7an3HpAWN03OBppZpxPcLak&hl=cs&ei=L1_ATNTPDJSOjAf7_6GbCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&sqi=2&ved=0CBYQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.

¹³ KOČOVÁ, K. Domácí násilí a tzv. vykázaní – nový institut právního řádu ČR. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 10, s. 34-38.

¹⁴ *Recommendation No. R. (85) 4 of the Committee of Ministers to member states on violence in the family* [online]. Strasbourg: Committee of Ministers [citováno 14.10.2010]. Dostupné z: <http://www.coe.am/en/docs/priorities/child/2.pdf>.

informování veřejnosti i proškolením osob, které mohou zasahovat v případech domácího násilí a vytvořit fungující systém sociálních i jiných center a správních orgánů poskytujících pomoc obětem domácího násilí. Současně s tím doporučuje přijmout příslušná opatření předcházející násilí v rodině, sloužící k ochraně obětí a předcházení podobným incidentům v budoucnosti.

Důvodová zpráva k zákonu o ochraně před domácím násilím definuje domácí násilí jako „opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.”¹⁵

The Association of Chief Police Officers, Crown Prosecution Service a vláda Velké Británie definují domácí násilí jako „jakýkoli případ ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití (psychického, fyzického, sexuálního finančního nebo emocionálního) mezi dospělými ve věku osmnácti a více let, kteří jsou nebo byly intimními partnery nebo členy rodiny, bez ohledu na pohlaví“¹⁶.

Čírtková vymezuje domácí násilí jako „opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, který vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu”¹⁷.

Ze shora uvedeného vyplývá, že u domácího násilí lze identifikovat tyto znaky:

- **násilí mezi rodinnými příslušníky, blízkými osobami či jedinci v obdobném vztahu**
- **specifičnost vztahu mezi osobou násilnou a obětí domácího násilí**

Specifičnost vztahu je v tomto případě dána především citovým vztahem oběti k násilné osobě, protože jde často o partnery, kteří spolu žijí, hradí společně své výdaje, mnohdy

---

¹⁵ Důvodová zpráva k poslaneckému návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím [online], Praha: Skupina poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR [citováno 15.10.2010] Dostupné z: < <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=828&CT1=0>>.

¹⁶ *Guidance on investigating domestic abuse* [online]. London: National Policing Improvement Agency (NPIA), Association of Chief Police Officers (ACPO) [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://www.acpo.police.uk/asp/policies/Data/Domestic_Abuse_2008.pdf>.

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 9.

spolu vychovávají potomky (pokud se jedná o domácí násilí mezi partnery). Následné ataky domácího násilí proto pociťuje oběť jinak, než kdyby původcem násilí byla pro ni cizí osoba.

- **nerovnoměrný vztah mezi násilnou osobou a obětí domácího násilí**

Asymetričnost vztahu vzniká z rozdělení rolí vyplývající z postavení násilné osoby a oběti. Násilná osoba je tou, jež má dominantní postavení. Určuje a přikazuje oběti, co má dělat a zakazuje to, co naopak dělat nesmí. Cílem domácího násilí je tak často narušení sebedůvěry oběti až k jejímu celkovému ochromení, podmanění si její osobnosti tak, aby nebyla schopna o ničem sama rozhodovat a aby se podrobila vůli původce domácího násilí. Navíc původce svým jednáním se může snažit oběť přimět, aby si myslela, že za násilí si vlastně může sama.

- **opakovanost a dlouhodobost domácího násilí**

Domácí násilí je po dlouhou dobu opakované násilí, které má často tendenci nabírat na síle. Ojedinelý incident výskytu násilí v rodině nelze považovat za domácí násilí.

- **eskalace domácího násilí**

Eskalace násilí souvisí s dynamikou domácího násilí a cyklickým střídáním násilných ataků. „Předchází mu často snaha izolovat partnera od ostatního sociálního okolí a omezování či přímo zakazování běžných kontaktů s přáteli a známými. Vlastní domácí násilí začíná drobnějšími výpady a útoky na partnera. Zatímco zaražená a zasažená oběť je zaskočená a má tendenci je omlouvat jako ojedinelé excesy, agresor stupňuje intenzitu své ataky a také zkracuje intervaly klidu (mizí fáze kání a slibů rodinné pohody).”¹⁸ Jedná se o tzv. *cyklus násilí* definovaný v roce 1979 Leonore E. Walker.¹⁹ Podle Walker se během cyklu střídají tři fáze: fáze rostoucího napětí, fáze bezprostředního násilí a fáze usmírování a klidu. *Fáze rostoucího napětí* začíná postupným psychickým násilím, kdy násilná osoba dává najevo nespokojenost. Oběť se jí snaží vyhovět, vycházet jí vstříc, nereagovat na agresivní jednání a má proto na chvíli úspěch, což ji posiluje v její nereálné víře, že může chování agresora kontrolovat. V druhé *fázi bezprostředního násilí* se nakumulovaný hněv

---

¹⁸ Čírtková, L. Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí [online], *Policista*. 2002, č. 7 [citováno 15.10.2010] Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html>.

¹⁹ WALKER, L. E. *The battered woman syndrome* [online]. 3rd ed. New York: Springer Publishing Company, 2009 [citováno 15.10.2010]. s. 91-95. Dostupné z: http://books.google.com/books?id= SX4fDoqCdhcC&dq=walker+cele&hl=cs&source= gbs_navlinks_s.

mění v přímé násilí, kdy se oběť pouze snaží minimalizovat možné následky takového násilí. V *třetí fázi* se násilník oběti omlouvá, slibuje, že se násilí již nebude opakovat. Oběť se snaží násilníkovi uvěřit a odpouští mu. „Tato fáze může být v počátku trvání vztahu nejdelší, ale v průběhu času se obvykle stává výrazně kratší, až téměř vymizí velmi rychlým přechodem do fáze narůstání tenze.“²⁰ Navíc na stupňované násilí si oběť domácího násilí nejednou zvykne, takže násilí nižší intenzity již za domácí násilí nepovažuje.

1. 2. Příčiny domácího násilí

S výskytem domácího násilí je spojena celá řada mýtů, které ho doprovází. Složitou problematiku domácího násilí zlehčují a hledají zjednodušené příčiny, které k domácímu násilí vedou. K nejčastějším mýtům patří: ženy k domácímu násilí muže provokují²¹, neschopnost odejít z násilného vztahu vysvětlují tím, že násilí přece nemůže být tak hrozné²², domácí násilí postihuje jen malou část populace²³, násilnými osobami jsou nevzdělaní jedinci z nízké sociální vrstvy²⁴, za domácí násilí může alkohol či jiné návykové látky²⁵ a další. Obecně se uvádí, že příčinami či spouštěči domácího násilí může být kompenzace nízkého sebevědomí či komplexu méněcennosti násilníka na oběti, větší úspěšnost oběti v zaměstnání

---

²⁰ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 37.

²¹ Již z logiky věci vyplývá, že pokud je domácí násilí dlouhodobým, opakujícím se násilím se vzrůstající tendencí, které probíhá v opětovných cyklech, není možné, aby důvodem pro jednotlivé útoky bylo pokaždé chování oběti, které by mělo vyvolat v násilníkovi agresivní jednání.

²² Výzkumy a statistické údaje užití v této diplomové práci dokazují, že toto tvrzení je zcela mylné. I podle výzkumu STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR z roku 2006 (*Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s. Domácí násilí II*. [online]. Praha: STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: http://bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=408), který zpracoval odpovědi 1690 respondentů, plyne, že většina případů násilí mezi partnery je dlouhodobá (59 %) a má tendenci být stále častější (52 %), velmi často zahrnuje fyzické násilí (81 %) a mnohokrát se odehrává v přítomnosti dětí (57 %).

²³ Toto tvrzení vyvrací mj. průzkum STEM z roku 2006, který dokazuje, že každý druhý člověk v České republice starší 15ti let ví o nějakém případě násilí mezi partnery z doslechu a téměř čtvrtina s ním má osobní zkušenost jako svědek, oběť či násilník.

²⁴ Ve společnosti po dlouhou dobu panoval názor, že případy domácího násilí a jeho pachatelé lze především hledat v případech rodin s nízkou sociální úrovní. Podle průzkumu STEM z roku 2006 si každý druhý člověk starší 15 let myslí, že napohled slušní lidé se domácího násilí nedopouštějí (v porovnání s průzkumem STEM z roku 2001 jde o 13 % méně lidí než v roce 2001). Opak je pravdou, když nyní je zřejmé, že domácího násilí se dopouštějí i středoškoláci či vysokoškoláci bez ohledu na jejich věk, původ či ekonomickou situaci. Mnoho pachatelů naopak působí dojmem úspěšných jedinců, jsou navenek přátelštější a ve společnosti ostatních lidí oblíbení, do nichž by nikdo neřekl, že by byli vůbec nějakého násilí schopni.

²⁵ „Alkohol může působit jako stimulátor násilí, pod jeho vlivem se odbourávají zábrany a agresivní impulsy se zesilují, není ale příčinou domácího násilí. Stav opilosti je často násilníky využíván jako omluva pro jejich agresivní chování. Také pro některé ženy je mnohdy přijatelnější věřit tomu, že jejich muž by se nechoval násilně, kdyby nepil. Velmi traumatizující pro ně je, když k násilí dojde, i když partner není opilý.“ (MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 19.)

(její vyšší plat či lepší postavení), nezaměstnanost násilníka atd. Ucelené schéma podle přístupu jednotlivých teorií zabývajících se domácím násilím k jeho příčinám přinesla Čírtková²⁶, která rozlišuje tři přístupy: **psychologický**, **feministický** a **sociologický**. Psychologické pojetí podle ní hledá příčiny domácího násilí v poruchách osobnosti a psychopatologii individuální osobnosti – původce násilí. Feministický přístup k příčinám domácího násilí podle Čírtkové vychází z genderové nerovnosti žen a mužů a sociologický přístup klade „důraz na analýzu postavení a fungování rodiny v současné společnosti. Jako zdroje domácího násilí jsou hodnoceny proměny rodiny, ochrana soukromí a také tlaky, kterým čelí partnerské soužití.“²⁷ Pro praxi však Čírtková upřednostňuje integrující model kombinující rozličné teorie, který při zkoumání jednotlivých odlišností případu domácího násilí lépe postihne všechny jeho faktory. „Integrující model identifikuje čtyři roviny kauzálních činitelů domácího násilí: **makrosystémové faktory** (společenské normy, předsudky atp. související s domácím násilím, reakce společnosti na tuto problematiku), **exosystémové faktory** (postavení a problémy rodin, reakce institucí na domácí násilí), **mikrosystémové faktory** (moc a kontrola uvnitř rodiny, typy interakce) a **individuální** (ontogenické, psychologické) **faktory** hlavních aktérů domácího násilí.“²⁸

1.3. Formy domácího násilí

Mezi formy domácího násilí patří násilí: fyzické, psychické, sexuální, sociální a ekonomické.²⁹ Výjimečně dochází k tomu, že násilná osoba při domácím násilí užívá jen jednu z jeho forem násilí, nejčastěji jde o jejich kombinaci (viz níže). Domácí násilí tak zahrnuje více forem násilí s měnící se intenzitou (často s intenzitou se stupňující), čímž se odlišuje od ostatních typů násilí, kdy například při spáchání některého z násilných trestných činů je užita zpravidla pouze jedna forma násilí. „Identifikace forem domácího násilí v každém živém případě poskytuje jasný obraz o chování násilné osoby. To pak umožňuje orientačně odhadnout psychologický typ násilníka a v následném psychiatricko-psychologickém vyšetření ho upřesnit.“³⁰

---

²⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 41.

²⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 41.

²⁸ Tamtéž, s. 42.

²⁹ V odborné literatuře se lze při vymezení forem domácího násilí nejčastěji setkat s tím, že se za takové formy považují jednotlivé způsoby útoku násilné osoby - útoky v oblasti fyzické, psychické, sexuální, sociální či ekonomické. Ale např. v knize VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přeprac. vyd. Praha: PROFEM, 2008, s. 23 jsou tyto formy označeny za druhy domácího násilí.

³⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 10.

1.3.1. Fyzické násilí

Nejčastěji se u domácího násilí lze setkat právě s násilím fyzickým v kombinaci s násilím psychickým³¹. Případů, kdy by se násilná osoba dopouštěla pouze psychického násilí (či násilí v jiné formě) bez užití fyzických represí, je jen velmi málo. Podle statistických údajů za rok 2009 občanského sdružení ROSA³² (vyplývajících z dat 206 jejích klientek) se 100 % žen setkalo s psychickým násilím a 86% žen (177 klientek) postihlo násilí fyzické. Konkrétní podoby fyzického násilí uváděné těmito ženami byly: fackování, bití, rány pěstí, rány do hlavy, škracení, kopání do těla, sražení k zemi, přímé napadání nožem, pistolí, trhání vlasů, házení věcmi, strkání, cloumání. Fyzické násilí se nevyhlo ani těhotným ženám, které byly bity v 35 případech (tj. 17%). Fyzické násilí může zahrnovat „lehčí formy násilí“ – od facek k „těžším formám“ – zanechávajícím vážná poranění nebo vedoucí až k usmrcení oběti.

1.3.2. Psychické násilí

Pod psychické násilí lze zahrnout škodlivé jednání násilné osoby, které nezasahuje do fyzické integrity oběti (nelze tedy mluvit o poranění na těle), ale útočí na její psychiku s úmyslem jí ublížit. Čírtková uvádí, že psychické násilí je přítomno ve všech případech domácího násilí.³³ Je tomu podle ní proto, že i v případech, kdy násilná osoba neútočí přímo na psychiku ohrožené osoby, musí se vyrovnat s okolností, že na ni útočí jí blízká osoba, což je pro ni vždy traumatické. Pod psychické násilí lze zahrnout některé formy násilného jednání podle Voňkové a Spoustové³⁴: *vyčerpání* („přikazování někdy až nesmyslné práce, odpírání spánku, potravy, tekutin“³⁵), *citové týrání* („permanentní nadávky, kritizování, sekýrování, vyvolávání pocitu viny za situaci, popírání faktu násilí s tím, že „oběti se něco zdálo“, občasné poskytování laskavosti, odpírání pozornosti, demonstrace milostného poměru s jinou osobou“³⁶), *vydírání* a *zastařování* (znevažování druhého jako rodiče, výhrůžky profesionálního či osobního znemožnění, pohružka „nechám tě zavřít do blázince“, odejmutí dětí), *zneužívání práv muže* („zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšené chování, osvojení se práva o všem rozhodovat, být tím, kdo určuje role ve vztahu i v

³¹ Tento fakt potvrdily výsledky průzkumu STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR z roku 2001 i 2006.

³² *Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009* [online]. Praha: Občanské sdružení ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy [citováno 22.10.2010]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/o-nas/statistiky/>.

³³ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 20.

³⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2.přeprac. vyd. Praha: PROFEM, 2008, s. 23.

³⁵ Tamtéž, s. 23.

³⁶ Tamtéž, s. 23.

domácnosti”³⁷, vyhození ze společné ložnice). Dále také ponižování („nikdy jsi nic nedokázala”), útoky na věci a zvířata oběti či tzv. stalking³⁸. Psychické násilí je těžko prokazatelné a proto si oběť v mnoha případech myslí, že jí nikdo neuvěří, když pro něj neexistují „hmatatelné důkazy”. „Viktimologické průzkumy a údaje z poradenských míst nasvědčují tomu, že výskyt čistě psychického týrání zřejmě dosahuje zhruba 18 % z celkového objemu domácího násilí (Shipway, 2004). Tento údaj je však nutno chápat jako orientační. Některé zahraniční studie ukazují, že domácí násilí v podobě těžkého psychického týrání postihuje 4-6% mužů a žen (Hoffmann-Wondrak, 2006)”³⁹.

1.3.3. Sexuální násilí

Za sexuální násilí lze považovat „znásilnění, nucení násilím nebo jeho hrozbami k sexu či sexuálním praktikám, které oběť odmítá, odpírání sexu v souvislosti s ponižujícími komentáři ohledně vzhledu oběti”⁴⁰. Podle britského průzkumu o kriminalitě z roku 2001⁴¹ (provedeném na reprezentativním vzorku populace, které se zúčastnilo 22 463 žen a mužů ve věku 16 až 59 let) se 24 % žen a 5 % mužů alespoň jednou v životě stalo obětí některé z forem sexuálního napadení⁴², z čehož 7 % žen a 1,5 % mužů zažilo vážné sexuální napadení alespoň jednou v životě .

1.3.4. Sociální a ekonomické násilí

Pod sociální násilí lze podřadit odpírání sociálních kontaktů – zákazy styku s rodinou, přáteli, „zákaz telefonování, vycházení, příkazování chování, oblékání, rozhodování o tom, co je a co není vhodné, vyčerpávající dohled nad životem, zákaz nebo naopak určování literatury,

---

³⁷ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2.přepřac. vyd. Praha: PROFEM, 2008, s. 24.

³⁸ **Stalkingem** se rozumí „způsob chování, kdy se pachatel zaměří na nějakého člověka, po kterém slídí, obtěžuje a pronásleduje jej, vyhrožuje mu, nezřídka jej i fyzicky napadá a u své oběti svým chováním zároveň vyvolává pocity strachu, výrazně snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečí“. (Válková, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Stručný přehled. Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 9, s. II.)

³⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 20. Autorka odkazuje na autory: SHIPWAY, L. *Domestic violence. A handbook for Health Professionals*. London: Routledge, 2004 a HOFFMANN, J. – WONDRAK, I. (ed.): *Häusliche Gewalt und Tötung des Intimparters*. Frankfurt: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2006.

⁴⁰ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 13.

⁴¹ WALBY, S. ALLEN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování – výsledky britského průzkumu o kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009, s. 9.

⁴² Za sexuální napadení se zde považuje: vážné sexuální napadení (vniknutí do těla oběti bez jejího souhlasu), pod nějž spadá znásilnění (uskutečnění pohlavního styku i orálního sexu bez souhlasu oběti) a napadení vniknutím (zasunutí předmětu či jiné části těla do pochvy či konečníku) a méně závažné sexuální obtěžování (případy sexuálních výhrůzek, dotýkání se, odhalování se, které vyvolalo strach, obavy nebo pocity ohrožení).

poslouchání televize, rádia, omezování nebo zákaz jakýchkoliv zájmů⁴³ – které vedou k sociální izolaci oběti a ztrátou kontaktů s realitou.

Ekonomické násilí zahrnuje zákaz samostatného nakládání s peněžními prostředky, přidělování sumy peněz na určitou striktně vymezenou dobu nebo naprosté odpírání peněz, určování, co může a nemůže oběť domácího násilí kupovat a pod.

„Kromě zdravotních potíží byl prokázán vliv násilí na výkonnost v zaměstnání (Pence et al., 1993), což dále ohrožuje ekonomickou situaci oběti (pracovní neschopnost, vyšší riziko ztráty zaměstnání). Snižuje se také její sociální status (často musí před násilím uprchnout do azylového domu, případně končí bez domova) (Wiehe, 1998)“⁴⁴

1.4. Oběti domácího násilí

Obětí domácího násilí se může stát kdokoliv. Ochrana každého před domácím násilím vyplývá především z lidských práv zakotvených v Listině základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) a mezinárodněprávních dokumentech. LZPS již v čl. 1 stanoví, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Mezi základní lidská práva se řadí: právo na život (čl. 6 LZPS, čl. 3 Všeobecné deklarace lidských práv⁴⁵, čl. 6 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech⁴⁶, čl. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁴⁷), právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5 Úmluvy), lidskou důstojnost a osobní čest (čl. 10 LZPS), svobodu pohybu (čl. 14 LZPS), právo na osobní a domovní svobodu a bezpečnost, ochranu před mučením. Zvláštní pozornost je pak věnována ochraně práv žen a dětí jako oslabené skupině jedinců, které se stávají nejčastěji oběťmi domácího násilí⁴⁸.

---

43 VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přeprac. vyd. Praha: PROFEM, 2008, s. 23.

44 Marvánová-Vargová, B. Partnerské násilí odchodem nekončí. *Právo a rodina*. 2007, č. 12, s. xyxy.

45 Všeobecnou deklaraci lidských práv přijalo Valné shromáždění OSN dne 10. prosince 1948. Jde o první zásadní lidsko-právní dokument, který byl vzorem pro jiné mezinárodní smlouvy. Deklarace je však nezávazná, protože nespĺňuje ústavní podmínky dle čl. 10 Ústavy tak, aby se stala součástí právního řádu České republiky.

46 Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Mezinárodním pakt o občanských a politických právech vyhlásilo Valné shromáždění OSN dne 19. prosince 1966 v New Yorku. Pro ČR se stal platným dnem 23. března 1976.

47 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. Jde o dokument přijatý Radou Evropy dne 4. listopadu 1950, Česká republika k ní přistoupila až 21. února 1991.

48 Mezi základní dokumenty, které upravují zákaz násilí na ženách, patří zejména:

Mezinárodní úmluva o potírání obchodu se ženami a dětmi (přijata v Bernu dne 30. 9. 1921, vyhláška č. 123/1924 Sb.),

Úmluva proti mučení a jinému krutému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (přijata v New Yorku dne 10. 12. 1984, vyhláška č. 143/1988 Sb.),

Úmluva OSN o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostitutek druhých osob (ze dne 2. 12. 1949),

Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (přijata ve Štrasburku dne 26. 11. 1987, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 9/1996 Sb.),

Ve společnosti panuje zažitá představa, že obětí domácího násilí se může stát hlavně žena. Podle reprezentativního výzkumu STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR z roku 2006 si dvě třetiny lidí v České republice starších 15 let myslí, že oběťmi domácího násilí se zpravidla stávají slabé a bojácné ženy. Skupina 13 % dotázaných bylo ochotno přiznat, že se stali obětí partnerského násilí. Stále častěji se však ukazuje, že oběťmi jsou i muži a také děti (i za předpokladu, že jsou „jen“ jeho svědky). Více pozornosti se také dostává násilí na seniorech.

1.4.1. Ženy jako oběti domácího násilí

Nejčastěji jsou oběťmi domácího násilí ženy. „Pojmy jako bitá žena, oběť domácího násilí, týraná žena, které zdůrazňují situaci ženy jako viktimizovaného objektu činu někoho jiného, zastírají její subjektivitu a jednání. Naznačují, že „bitá, týraná“ je vše, co se o ženě dá říci, že její identitou je „být obětí“. Jenže ženy, které zažily násilí a které ví, kolik síly, pozornosti a sebedisciplíny je třeba vynaložit na přežití, se zřídka identifikují jako „oběti“. Považují se za silné ženy, které to nějakým způsobem dokážou zvládnout. Jsou to silné aktivní ženy v každodenním procesu zvládnání, zápasení a unikání násilí svého „partnera“.“⁴⁹

Podle Národního průzkumu o násilí na ženách z roku 2000⁵⁰ je v americké společnosti ročně napadeno 1,3 milionů žen a 835 000 mužů ze strany intimního partnera. Násilí na ženách primárně páchají současní či bývalí manželé a partneři žijící se ženou ve společné domácnosti nebo mimo ni - 64 % žen ve věku od 18 let uvedlo, že byly znásilněny, fyzicky napadeny nebo se staly obětí stalkingu právě ze strany svých partnerů. Co se týče poměru osob vykázaných Policií ČR – čísla dokazují mnohonásobně vyšší postižení žen domácím násilím - v roce 2007 bylo vykázáno 854 mužů a 38 žen, v roce 2008 668 mužů a 13 žen a v roce 2009 764 mužů a 16 žen.⁵¹

Fyzické násilí na ženě jako oběti domácího násilí může mít za následek viditelné či skryté fyzické zranění oběti, vč. psychických následků zahrnujících psychickou zátěž plynoucí z vyrovnávání se s tím, že na oběť útočí osoba pro ni velmi blízká či strach a obavy

---

Mezinárodní úmluva o potírání obchodu s dospělými ženami (přijata v Ženevě dne 11. 10. 1933, vyhláška č. 32/1936 Sb., doplněná Protokolem podepsaným 12. 11. 1947 v Lake Success - New York),

Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (č. 62/1987 Sb.).

⁴⁹ SOPKOVÁ, E. Násilie páchané na ženách a jeho důsledky. Proč jsou právě ženy „vhodnými“ oběťmi „partnerského“ násilí. In *Domácí násilí – staré problémy, nová řešení? Sborník z konference pořádané organizací Friedrich-Ebert-Stiftung, proFEM a ROSA*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung e. V., 2002, s. 51.

⁵⁰ TJADEN, P., THOENNES, N. *Full Report of the Prevalence, Incidence and Consequences of Violence Against Women, research report* [online]. Washington: U.S. Department of Justice, 2000 [citováno 30.10.2010]. Dostupné z: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/183781.pdf>.

⁵¹ *Statistiky* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí [citováno 3.11.2010]. Dostupné z: <http://domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>.

vyplývající z psychického teroru. Domácí násilí však s sebou nese i další psychologické důsledky, jímž musí oběť – žena čelit. Jedná se především o **syndrom týrané ženy** (The Battered woman syndrome). Tento termín byl poprvé použit v roce 1977 Lenore E. Walkerovou, který podle ní zahrnuje „soubor znaků a symptomů, ke kterým dochází, pokud byla žena fyzicky, sexuálně a/nebo psychologicky zneužívána v partnerském vztahu, kdy ji partner (obvykle, ale ne vždy muž) uplatňováním moci a kontroly donutil dělat cokoli chtěl bez ohledu na její práva a pocity“⁵². Syndrom doprovází šest symptomů, podle kterých lze poznat, že jde o syndrom týrané ženy. Jde o: „neodbytné vzpomínky na prožité události, hyperarousal⁵³ a vysokou míru úzkosti, vyhýbavé jednání a potlačení emocí obvykle vyjádřené jako deprese, disociace, minimalizace, represe a popření, narušení mezilidských vztahů jako následek uplatnění síly a moci násilníka, deformace obrazu těla a/nebo somatické či fyzické potíže a problémy sexuální intimity“⁵⁴. Spolu se syndromem týrané ženy je podle Walkerové spojena také naučená bezmoc oběti a třífázový cyklus násilí (popsaný v kap. 1. 1. Domácí násilí – definice, u eskalace násilí), který by se podle ní měl opakovat alespoň dvakrát, aby se dal rozpoznat tento syndrom. Naučená bezmoc je „ztráta víry ve vlastní schopnosti odhadnout účinnost svých pokusů o zajištění vlastní bezpečnosti“⁵⁵, s čímž je spojena snížená schopnost oběti uniknout od násilníka. Syndrom týrané ženy je dále charakterizován následujícím způsobem: „žena věří, že za násilí nese vinu ona, nedovede si představit, že by z násilí mohl být odpovědný někdo jiný než ona, žena se bojí o svůj život a/nebo životy svých dětí, žena má iracionální pocit, že násilník je všudypřítomný a vševědoucí“⁵⁶. Syndrom byl později přirovnán k posttraumatické stresové poruše (PTSP).⁵⁷ V poslední době se objevuje tendence označovat tento syndrom spíše neutrálně jako *syndrom*

---

⁵² WALKER, L. E. *The battered woman syndrome* [online]. 3rd ed. New York: Springer Publishing Company, 2009 [citováno 15.10.2010]. s. 42. Dostupné z:

⟨<http://books.google.cz/books?id= SX4fDoqCdhcC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>⟩.

⁵³ Hyperarousal se považuje se za symptom posttraumatické stresové poruchy (MALÁ, E. Posttraumatická stresová porucha [online]. *Remedia*. 2002, č. 6 [citováno 15.11.2010] Dostupné z: ⟨<http://www.remedia.cz/Archiv-rocniku/Rocnik-2002/6-2002/Posttraumaticka-stresova-porucha/e-9k-9w-g8.magarticle.aspx>⟩). Jde o vysoké nabuzení organismu či nadměrné vzrušení (hyperexcitace) a doprovází ho tyto příznaky: „nadměrná aktivace, nabuzenost, hyperaktivita, vzrušení, zvýšená psychická tenze, nadměrné vnitřní napětí, nespavost“. (KOHOUTEK, R. Pojem hyperarousal [online] ABZ.cz: slovník cizích slov. [citováno 15.11.2010] Dostupné z: ⟨<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/hyperarousal>⟩)

⁵⁴ WALKER, L. E. *The battered woman syndrome* [online]. 3rd ed. New York: Springer Publishing Company, 2009 [citováno 15.10.2010] s. 42. Dostupné z:

⟨<http://books.google.cz/books?id= SX4fDoqCdhcC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>⟩.

⁵⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 26.

⁵⁶ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 41.

⁵⁷ Blíže viz. WALKER, L. E. *The battered woman syndrome* [online]. 3rd ed. New York: Springer Publishing Company, 2009 [citováno 15.10.2010]. Dostupné z:

⟨<http://books.google.cz/books?id= SX4fDoqCdhcC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>⟩.nebo ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 26.

týrané osoby, začal se používat i pojem *syndrom týraného muže*. U mužů však nebylo prokázáno, že by pociťovali domácí násilí stejně jako ženy, tedy že by trpěli syndromem týraného muže, jenž by zrcadlově odpovídal syndromu týrané ženy.⁵⁸

Jako zářný příklad syndromu týrané ženy může posloužit česká trestní kauza Kamily Velikovské hojně sledovaná médií. Velikovská byla za dobu trvání manželství permanentně po dobu téměř dvaceti let týrána svým manželem, u kterého byly svědky i její dvě dcery. Manžel ji opakovaně fyzicky napadal, vyhrožoval jí i jejím dcerám mj. zabitím a dopouštěl se dlouhodobého psychického násilí. Velikovská si obstarala zbraň (údajně z důvodů sebeobrany), kterou po hádce s manželem použila a usmrtila ho dvěma ranami do hlavy. Následně mrtvolu odstranila za pomoci dalších osob. Krajský soud v Brně jako soud prvního stupně ji rozsudkem ze dne 5. 5. 2006, sp. zn. 48 T 2/2006 uznal vinnou ze spáchání trestného činu vraždy podle ust. § 219 odst. 1 trestního zákona a trestného činu nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 trestního zákona a vyměřil jí úhrnný trest odnětí svobody v trvání osmi let se zařazením do věznice s ostrahou. Velikovská po využití řádných i mimořádných opravných prostředků dosáhla toho, že jí trest odnětí svobody Vrchní soud v Olomouci snížil na sedm let.⁵⁹ Zásadní roli zde právě hrála podstatná okolnost, že Velikovská byla obětí domácího násilí a ze znaleckého posudku provedeného v řízení prvního stupně vyplynulo, že trpěla i syndromem týrané ženy. Důvodem pro odlišné posouzení skutku byl rozdílný názor soudů o zavinění pachatelky a moderace výše trestu s využitím možnosti mimořádného snížení trestu odnětí svobody z důvodu nepřiměřené přísnosti trestu a dosažení účelu trestu uložením trestu kratšího trvání vzhledem k okolnostem případu podle ust. § 40 odst. 1 trestního zákona. Podle Nejvyššího soudu lze pod pojem okolností případu podle ust. § 40 odst. 1 trestního zákona zahrnout i „psychický stav pachatele, vyvolaný působením tíživých okolností, jejichž vznik sám nevyvolal (jako příklad lze uvést i případy tzv. domácího násilí, zvláště bylo-li vykonáváno po delší dobu). Zároveň musí být dán reálný předpoklad resocializace pachatele (srov. např. SR 44/2001 /Soudní rozhledy, C. H. Beck, Praha)“⁶⁰.

---

⁵⁸ Blíže viz heslo *battered husband syndrome* - KIMMEL, M. S., ARONSON, A. *Men and masculinities: a social, cultural, and historical encyclopedia. Volume I: A-J* [online] Santa Barbara: ABC – CLIO, 2004 [citováno 15.10.2010] s. 62-63. Dostupné z:

http://books.google.com/books?id=jWj5OBvTh1IC&pg=PR3&dq=battered+husband+syndrome&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q=battered%20husband%20syndrome&f=false.

⁵⁹ Velikovská i státní zástupkyně se proti rozsudku Krajského soudu v Brně odvolaly k Vrchnímu soudu v Olomouci, který rozsudkem ze dne 7. 2. 2007, sp. zn. 3 To 1/2007 zvýšil trest odnětí svobody na deset let. Pachatelka se následně dovolala k Nejvyššímu soudu, který usnesením ze dne 4. října 2007, sp. zn. 3 Tdo 668/2007 zrušil zmíněný rozsudek Vrchního soudu v části týkající se Velikovské a věc mu vrátil k opětovnému projednání a rozhodnutí. Vrchní soud pak pravomocně rozhodl tak, že trest odnětí svobody snížil na dobu trvání sedmi let.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2007, sp. zn. 3 Tdo 668/2007.

Mimo jiné i z této kauzy vyplývá, že i když žena usmrtí svého tyрана v důsledku jeho několikaletého velmi intenzivního domácího násilí a je shledáno, že trpí syndromem týrané ženy, neznamená to, že je automaticky vyviněna z takového jednání. I v takovém případě je nutno vždy posuzovat existenci zavinění (v podobě úmyslu či nedbalosti) jako u jakéhokoliv jiného trestného činu, posoudit jednotlivé konkrétní okolnosti případu a okolnost domácího násilí může (a nemusí) být důvodem pro snížení trestu (při užití polehčující okolnosti dle ust. § 41 trestního zákoníku či mimořádného snížení trestu odnětí svobody dle ust. 58 odst. 1 a 6 trestního zákonku). Opačná situace nastává, pokud se prokáže, že žena jednala v nutné obraně nebo v době spáchání skutku byla nepřičetná. I tak jde však o obecné posuzování viny jako u jiné „běžné“ trestné činnosti, kde domácí násilí není přítomné.

Syndrom týrané ženy může být také jedním z důvodů, proč týraná žena od svého násilného partnera neodejde. Jiným silným poutem vysvětlujícím závislost oběti k násilníkovi a její neschopnost z nezdravého vztahu odejít je vedle partnerského vztahu, společných dětí a bydlení také to, že oběť nechce připravit své dítě o druhého rodiče, „rozbít rodinu“. „Skrze děti se tak projevuje i jistá ambivalence k vlastní pozici ve vztahu, kdy žena bojuje se svou odpovědností za udržení rodiny na jedné straně a se zachováním vlastní důstojnosti, práv a leckdy i života na straně druhé.“⁶¹ Dalšími důvody mohou být: nedostatek finančních prostředků pro samostatný život oběti bez násilné osoby nebo svazující strach ze zpětné reakce násilníka, kdyby se dozvěděl, že od něj chce odejít. Oběť se tak snaží s využitím všech dostupných prostředků předcházet situacím, kdy dochází k domácímu násilí například tím, že násilníkovi ve všem vyhoví, omlouvá ho, myslí si, že se jeho chování zlepší. Dokonce je zjištěno, že se s násilným partnerem může i identifikovat. „Identifikace s pachatelem jako odpověď na uvíznutí ve zdánlivě neřešitelné situaci je nazývána jako „**Stockholmský syndrom**“. Tento jev byl poprvé pozorován u obětí bankovní loupeže, ke které došlo ve švédském hlavním městě: zajatci si začali k lupičům vytvářet specifický vztah a tato vazba se stávala stále silnější. Poté, co byli lupiči nakonec odzbrojeni a zadrženi je někteří zajatci navštěvovali ve vězení. Stockholmský syndrom, tedy identifikace s pachatelem, se může rozvinout u každé osoby, pokud jsou splněny čtyři podmínky: život osoby je v ohrožení, osoba nemůže uniknout či utéci (nebo si alespoň myslí, že nemůže), je izolována a odříznuta

---

⁶¹ *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině* [online]. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, Simona Pikálková (ed.), [citováno 4.11.2010]. Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/200_04-2%20opr%20zformatovany%20text%204%20pro%20tisk.pdf.

od vnějšího světa a pachatel alespoň přechodně projevuje svou náklonnost a „vlídnou tvář“.⁶² V souvislosti s domácím násilím se pro schopnost oběti řešit svou situaci vžil termín „agency“, který „označuje kognitivní reprezentaci vlastních schopností jednat. Agency je vlastně protipólem naučené bezmoci.“⁶³ Složitý proces odpoutání se od násilného partnera však může postihnout i muže.

1.4.2. Muži jako oběti domácího násilí

Většina odborné literatury zabývající se tematikou domácího násilí a možnostmi jeho řešení zaměřuje svou pozornost na jeho oběti – ženy. Vychází z toho, že v minulosti i nyní je vyšší procento žen než mužů, které jsou domácím násilím postiženy. Avšak v poslední době roste počet publikací, které si všímají i obětí – mužů. Představa, že žena užívá násilí jen v sebeobraně, je podle jedné z nich lichá, protože „je zde právě tolik, a možná ještě více, párů, v nichž je partnerka jedinou osobou, která užívá fyzického násilí, jako je dvojic, ve kterých je jedinou násilnou osobou muž (...). Ženy vyvolávají intimní násilí stejně často jako muži (Straus, 2005). Mužské a ženské partnerské násilí je nesmírně využíváno jako metoda donucovací kontroly (Fiebert a Gonzales, 1997; Medeiros a Straus, 2006)“⁶⁴. Názor, že muži a ženy se dopouštějí domácího násilí ve stejné míře je víceméně ojedinělý, navíc ho vyvrací převážná část statistik. Například podle závěrů Národního výzkumu násilí na ženách provedeného z USA v roce 2000 se 25,5 % žen a 7,9 % mužů během života stalo obětí násilí ze strany partnera. Z výzkumů provedených v České republice lze uvést výsledek Mezinárodního výzkumu násilí na ženách z roku 2003, podle něhož 38 % dotázaných žen zažilo násilí ze strany svého partnera a „násilí na ženách je celkově výrazně více koncentrováno do intimního partnerského vztahu než do situací v rámci vztahů s jinými muži“⁶⁵. Tyto údaje jsou však v rozporu se zjištěními vyplývajícími z policejních statistik a

---

⁶² *The manual "Away from violence – Guidelines for running and setting up a women's refuge" in czech* [online]. Vídeň: WAVE Network & European Info Centre Against Violence [citováno 10. ledna 2010]. Dostupné z: http://www.wave-network.org/images/doku/manual_czech.pdf.

⁶³ ČÍRTKOVÁ, L. Rodiče, děti, domácí násilí a traumatizující následky. *Právo a rodina*. 2007, roč. 9, č. 9, s. 14.

⁶⁴ STRAUS, M. A., GELLES, R. J., STEINMETZ, S. K. *Behind close doors: violence in the American family; with a new introduction by Murray A. Straus and Richard J. Gelles* [online] New Jersey: Transaction Publishers, 2006 [citováno 15.10.2010] s. 9. Dostupné z:

http://books.google.cz/books?id=H83SngJL1xcC&pg=PA303&lpg=PA303&dq=Behind+close+doors:+violence+in+the+American+family%3B+with+a+new+introduction+by+Murray+A.+Straus+and+Richard+J.+Gelles.+New&source=bl&ots=hNsV77OYCZ&sig=Q9Y-F7OR0k0XaTDQswRfKaHg9VA&hl=cs&ei=--PiTKjAAoTKswaRkrDICw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBYQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.

⁶⁵ *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině* [online] Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, Simona Pikálková (ed.), [citováno 4.11.2010] Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/200_04-2%20opr%20zformatovany%20text%204%20pro%20tisk.pdf.

statistik o vykázání ze společného obydlí, kdy bylo ohroženo v průměru 6,9 % mužů a v drtivé většině případů je násilnou osobou muž.

Z některých výzkumů „vyplynuly mj. poznatky, že muži jsou častěji vystaveni fyzickému násilí malé závažnosti, ženy jsou naopak konfrontovány se závažným fyzickým násilím. Znamená to, že v případech, kdy dochází k vážné újmě na zdraví, jsou v roli oběti ženy častěji než muži.”⁶⁶ Z výzkumu M. A. Strausové plyne, že k fyzickému násilí používají muži i ženy k týrání partnera stejně často, ženy se naopak mnohem častěji uchylují k psychickému násilí, sexuální násilí je doménou mužů a pronásledování – stalking je častější u mužů.⁶⁷ Ženy jsou taktéž schopny kombinovat jednotlivé formy domácího násilí a použít násilí dosahujícího velké intenzity (i když jde o mizivé procento). Příkladem může být žena, která na svého partnera například opakovaně útočila s nožem, kdy mu způsobila opakovaně bodná a bodnořezná zranění, najížděla na něj autem, falešně ho obviňovala z pohlavního zneužívání společného syna, ničila partnerovy věci a vyhrožovala mu. I přesto všechno se postižený muž snažil uchovat rodinu.⁶⁸

Muži se však v souvislosti s domácím násilím musí potýkat i s jinými problémy než ženy – na týraného muže se pohlíží s posměchem, protože je ve společnosti spíše zakořeněn názor, že obětí domácího násilí je slabá žena (viz výše). „Přijmout veřejně a před svým okolím roli oběti je pro muže (až na výjimky) nestabilizující a diskreditující životní situace. V soukromém, profesním i společenském kontextu je pro muže role oběti domácího násilí často ponižující, diskvalifikující, a tudíž druhotně traumatizující”⁶⁹. Právě tento moment může sehrávat důležitou roli v procesech percepce viktimizace neboli prožívání a uvědomování si role oběti u týraných mužů.⁷⁰

1.4.3. Seniori jako oběti domácího násilí

Další opomíjenou skupinou obětí domácího násilí jsou vedle mužů seniori. Přitom jsou zranitelnější a ohrožitelnější podobně jako děti, protože vzhledem ke svému věku a tělesné konstituci mají menší možnost domácímu násilí vzdorovat a proti němu se dostatečně bránit.

---

⁶⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 10.

⁶⁷ Blíže viz. ČÍRTKOVÁ, L. Muži jako oběti domácího násilí. *Právo a rodina*. 2010, roč. 12, č. 7, s. 10.

⁶⁸ Blíže viz. ONDRÁČEK, Z. Muž jako oběť domácího násilí. *Kriminalistický sborník*. 2009, roč. LIII, č. 3, s. 26-29.

⁶⁹ Osoba postižená domácím násilím se stává poprvé obětí samotného domácího násilí, kdy zpravidla dochází k její traumatizaci a primární viktimizaci. V případě, že se o případu dozví její bezprostřední okolí a další lidé, může se oběti stát podruhé, protože je vystavena druhotnému traumatu z nepříznivé reakce okolí, tedy dochází k sekundární viktimizaci a traumatizaci. Definici sekundární viktimizace lze nalézt v Doporučení (2006) 8 Výboru Ministrů na pomoc obětem trestných činů v čl. 1.3, kde je uvedeno, že k sekundární viktimizaci *nedochází v přímém důsledku trestného činu, ale vzniká jako následek reakce institucí a jednotlivců na oběť*.

⁷⁰ ČÍRTKOVÁ, L. Muži jako oběti domácího násilí. *Právo a rodina*. 2010, roč. 12, č. 7, s. 12-13.

Tím spíš, pokud jsou existenčně závislí na násilníkovi, který může být jedinou osobou, která se stará o jejich stravu, hygienu atd., obzvláště pokud se jedná o nepohyblivé či na lůžko upoutané osoby. Domácí násilí na seniorech může zahrnovat všechny formy domácího násilí jako například u partnerského násilí osob nižšího věku. Navíc se však může objevit i další forma domácího násilí – **zanedbávání** (nedostatečná péče o stravu, hygienu a další záležitosti seniora). „Často se ukazuje, že fyzické násilí u starších manželských párů je pokračováním násilí, ke kterému docházelo během celého manželského soužití, nebo které se častěji objevuje z důvodu fyzického či duševního onemocnění.“⁷¹

Z výzkumu Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích – dotazníkového šetření z jihočeského kraje vyplynulo, že nejčastěji se u domácího násilí na seniorech objevuje: psychické násilí, ekonomické zneužívání a zanedbávání. Ohledně psychického násilí 20,8% respondentů uvedlo, že jsou nebo byli často vystaveni: vulgárním nadávkám, urážkám ohledně věku, ekonomické nečinnosti či přezírání. Fyzický útok ze strany rodinných příslušníků přiznalo 13 % dotázaných a 22% lidí uvedlo, že znají ze svého okolí seniora, který je vystaven fyzickým útokům. Z výzkumu dále vyplývá, že „6,8% respondentů přiznalo vyžadování finančních prostředků rodinným příslušníkům v kontextu negativních (zásadních) důsledků při odmítnutí této pomoci. Žádný z respondentů nevěděl o existenční nouzi rodinných příslušníků. Ve většině případů šlo o pravidelný měsíční „příspěvek“, nikoliv o nárazovou „výpůjčku“⁷².

1.4.4. Děti jako oběti domácího násilí

Pominu-li roli dítěte jako původce násilí, nejčastěji se děti stávají svědkem domácího násilí, jeho obětí nebo je jim přisouzena role oběti i svědka zároveň. Z toho vyplývá, že dítě se může stát primární (přímou) obětí domácího násilí – je týráno přímo, nebo sekundární (nepřímou) obětí – kdy je svědkem násilí mezi rodiči, příp. jedním rodičem a jeho partnerem, který dítě vychovává. Avšak bylo shledáno, že i v situaci, kdy je dítě násilí přítomno jako svědek, má na něj násilí vliv, jako by bylo samo jeho obětí, protože „primární rodina je do určitého věku jedinou a rozhodující formativní jednotkou osobnosti člověka. Je tedy nepopiratelné, že domácí násilí je traumatizující událostí, která má devastující vliv na děti, a to i na ty, které

---

⁷¹ WIEHE, V. R. *Understanding family violence: treating and preventing partner, child, sibling, and elder abuse* [online] Thousand Oaks: SAGE, 1998 [citováno 15.10.2010]. s. 130. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=LEPLgSQ1FDcC&printsec=frontcover&dq=wiehe+understanding&source=bl&ots=97b5J7IS6X&sig=JiSO7an3HpAWN03OBppZpxPcLak&hl=cs&ei=L1_ATNTPDJSOjAf7_6GbCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&sqi=2&ved=0CByQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.

⁷² ZIMMELOVÁ, P. *Domácí násilí na seniorech* [online]. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích [citováno 18.11.2010]. Dostupné z: www.orfeus-cr.cz/files/files/ppt/Domaci_nasil_i_Zimmelova.ppt.

nejsou přímo zneužívány, ale jsou „pouhými“ svědky násilného chování mezi rodiči. Ve své primární rodině se učí nežádoucím způsobům chování a setrvávání v takovém prostředí je ohrožuje.⁷³ Následkem domácího násilí může být fyzické zranění dítěte, psychické dopady včetně jeho ohroženého psychického vývoje a rozvoje osobnosti či problémy s navazováním sociálních kontaktů, vztahů a jejich udržení v budoucnosti. Psychické následky pro dítě mohou být rozděleny na dvě kategorie: „**aktuální psychický dopad** - u dětí, které jsou v rodinách svědky domácího násilí, lze často pozorovat psychickou labilitu, pomočování, koktavost, plačtivost, poruchy příjmu potravy, sklony k depresivnímu a sebevražednému jednání a **přenášení vzorců chování v jejich dospělém životě** - agresori i oběti domácího násilí ve většině případů vyrůstali v rodině, kde se násilí vyskytovalo jako způsob jednání“⁷⁴. Stejně jako byl u žen rozpoznán syndrom týrané ženy, u mužů syndrom týraného muže (s výhradami), je také u dětí popsán syndrom týraného dítěte (v angl. Battered Child Syndrome) či syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte – syndrom CAN (Child Abuse and Neglect). Syndrom CAN je definován jako „**poškození fyzického, psychického i sociálního stavu a vývoje dítěte**, které vzniká v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Příznaky CAN vznikají následkem aktivního ubližování nebo nedostatečné péče.“⁷⁵ U dítěte se taktéž může vlivem domácího násilí rozvinout posttraumatická stresová porucha jako u dospělých jedinců.

1.5. Pachatelé jako původci domácího násilí

Násilnou osobou, původcem či pachatelem domácího násilí může být kterýkoliv člen rodiny (muž či žena jako partneři ve všech možných podobách, rodič, osoba starající se o dítě, dítě, vnuk, prarodič, strýc, tety, neteř, synovec) či jiná osoba (např. spolubydlící na koleji či ubytovně). Klasifikace pachatelů je v odborných pramenech velice rozličná, ponejvíce je pozornost věnována psychologickým faktorům pachatele (jako jsou duševní poruchy apod.), dále jsou zmiňovány genetické vlivy, zkušenosti pachatelů z dětství a jiných sociálních skupin, jejich výchova, vliv návykových látek, psychická sebereflexe pachatele jako např. nízké sebevědomí, komplex méněcennosti a spoustu dalších faktorů, dle kterých je přijata

---

⁷³ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D. TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008, s. 37.

⁷⁴ ŽÁKOVÁ, M. *Domácí násilí – charakteristika* [online]. Praha: Národní informační centrum pro mládež [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/domaci-nasili-charakteristika>.

⁷⁵ HUBÁČKOVÁ, J. *Syndrom CAN – charakteristika* [online]. Praha: Národní informační centrum pro mládež [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/syndrom-can-charakteristika>.

konkrétní kategorizace pachatelů. Jasnou a srozumitelnou kategorizaci přináší Čírtková, která rozděluje násilníky na čtyři kategorie: „**osoba dvojitě tváře bez výrazných příznaků psychopatie**, která produkuje problematické, násilné chování pouze ve svém soukromí, ve vztahu k blízké osobě (partnerce); **obecně násilnou osobu**, u které se vztahové násilí kombinuje s dalšími problematickými (antisociálními) sklony i mimo jadernou rodinu; **násilník, u kterého dominují problémy závislosti** (alkoholismus, drogový abúzus, závislost na hracích automatech), s nimiž je domácí násilí úzce spojeno; **násilník s psychickou zátěží** (tj. s výraznými symptomy poruch osobnosti)”⁷⁶.

Úspěšný boj s domácím násilím předpokládá seznámení se s tématem, pochopení podstaty problému, odbornou i celospolečenskou debatu o domácím násilím, přijetí účinných a dostatečných právních a jiných prostředků proti domácímu násilí a prevence. Jelikož není možné dosáhnout absolutní minimalizace tohoto fenoménu a odstranění příčin domácího násilí spočívající v osobnostních předpokladech pachatelů, lze se stávajícími pachateli pracovat tak, aby se domácího násilí v budoucnu nedopouštěli. K tomuto účelu by mohly sloužit patřičné terapie či programy pro násilníky, často označované jako intervenční programy pro pachatele. V České republice nefunguje žádný ucelený program pro pachatele domácího násilí, který by byl možný pachateli nařídit jako jedna z možných (doplňujících) sankcí, např. při spáchání trestního činu týrání osoby žijící ve společném obydlí.⁷⁷ Povinnost účastnit se příslušných terapií nelze uložit ani v jiných případech (např. společně s vykázáním agresora). Veškeré programy pro násilníky pracují na bázi dobrovolnosti násilné osoby, která se ho může zúčastnit jen, pokud bude chtít. Pomoc pachatelům domácího násilí nabízejí například občanská sdružení zabývající se domácím násilím, některá intervenční centra, která nejčastěji nabízejí konzultaci po telefonu či terapeutický program s pachatelem.⁷⁸

---

⁷⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 39-40.

⁷⁷ Trestní zákoník však nabízí možnost podmíněného upuštění od potrestání s dohledem podle ust. § 48 trestního zákoníku, kdy za splnění podmínek trestním zákoníkem stanovených (např. musí jít o přečin, kdy pachatel svého jednání lituje - pro domácí násilí platí, že podmíněně upuštění od potrestání přichází v úvahu u trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle ust. § 199 odst. 1, protože horní hranice trestní sazby nepřesahuje pět let, o zbývajících kvalifikovaných skutkových podstatách uvedených v odst. 2 a 3 to vzhledem k výši trestní sazby již neplatí; samozřejmě je možné toho také využít u jiných trestných činů spáchaných v souvislosti s domácím násilím, které splňují výše zmíněné zákonné požadavky), lze upustit od potrestání, kdy soud stanoví zkušební dobu až na jeden rok a zároveň uloží pachateli dohled, považuje-li za potřebné po stanovenou dobu sledovat chování pachatele. Soud může pachateli podle ust. § 48 odst. 3 trestního zákoníku uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život, které jsou demonstrativně uvedeny v odst. 4, kdy lze pachateli například uložit, aby se podle písm. b) podrobil vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy nebo aby se podle písm. d) podrobil vhodným programům psychologického poradenství. Nezbytvá tak nic jiného než konstatovat, že pokud by se vytvořila koncepce vhodných programů pro pachatele, které by odpovídaly potřebám jejich nápravy, trestní zákoník jejich ukládání umožňuje.

⁷⁸ Terapeutický program individuálních i párových konzultací nabízí například **SOS centrum Diakonie ČCE v Praze - Středisko křesťanské pomoci v Praze. Informační a poradenské centrum Viola** (pilotní projekt Centra sociálních služeb Praha) prostřednictvím Nonstop linky důvěry 222 580 697 nebo speciálně zřízené

2. Vykázání

Institut vykázání byl do českého právního řádu zaveden teprve zákonem v oblasti ochrany před domácím násilím, který změnil dosavadní přístup k řešení nerovnoměrného vztahu mezi násilnou osobou a obětí domácího násilí. Podle právní úpravy před přijetím tohoto zákona oběť nedisponovala žádnými právními prostředky, které by ji umožňovaly bránit se domácímu násilí. Za předpokladu, že oběť dokázala čelit domácímu násilí, nezbývalo jí často nic jiného, než před násilnou osobou utéct (nejednou i s dětmi) ze společného obydlí a hledat pomoc např. u příbuzných či v azylovém domě. Násilník zde mezi tím mohl zůstat a nemusel nic řešit. Již podle bodu 21 části B přílohy Doporučení Výboru ministrů R (90) 2 o sociálních opatřeních týkajících se násilí v rodině⁷⁹ (přijátého dne 15. 1. 1990) bylo stanoveno, že pokud existují právní možnosti pro odstranění násilného manžela, měly by se využít, aby žena s dítětem mohla zůstat doma. Až poté, co nabyl zákon v oblasti ochrany před domácím násilím účinnosti, situace se obrátila a násilník je naopak ten, který by měl pocítit škodlivost svého jednání, nést za něj odpovědnost a strpět sankci v podobě vykázání ze společného obydlí a další soudem (či policií) uložené povinnosti.

Shora citovaný zákon sice nebyl jedním samostatným předpisem, v němž by byla koncentrována právní ochrana před domácím násilím, ale jeho prostřednictvím byla do našeho právního řádu vnesena nová ustanovení poskytující ochranu před domácím násilím. Zákon se stal platným dnem 14. dubna 2006 a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2007. Jeho znění vycházelo z poslaneckého návrhu zákona č. 828⁸⁰ kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím ze dne 5. listopadu 2004 (z toho plyne, že jeho přijetí trvalo více než rok a půl). Tento zákon přinesl novou úpravu institutu vykázání nejen v občanskoprávní rovině, kdy je jeho úprava zahrnuta do občanského soudního řádu (dále také „o.s.ř.“), ale taktéž novelizoval zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, kterým byla Policii ČR poskytnuta nová pravomoc vykázat násilníka ze společného obydlí a podle ust. § 21a až 21b zakázat mu do něj vstup.

---

linky 773 666 784 nabízí od 1. dubna 2009 telefonické i osobní konzultace oběťm i pachatelům domácího násilí, kdy s nimi může věc konzultovat i psycholog.

⁷⁹ Recommendation No. R. (90) 2 Committee of Ministers to member states on social measures concerning violence within the family [online]. Strasbourg: Committee of Ministers [citováno 18.11.2010]. Dostupné z: <<http://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=569827&SecMode=1&DocId=589942&Usage=2>>.

⁸⁰ Poslanecký návrh č. 828 ze IV. volebního období (2004) [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?F=H&PT=U&dx=1&o=4&na=&T=828&ZA=&f_N=on&f_I=on&f_U=on&f_S=on&f_Z=on&f_P=on&f_R=on&f_V=on&f_O=on&ra=20>.

Pro přehledný popis přijaté právní úpravy nejprve uvedu změny v občanském soudním řádu a poté v zákoně o Policii ČR.

2. 1. Předběžné opatření o vykázání ze společného obydlí dle ust. 76b o.s.ř.

Zákon v oblasti ochrany před domácím násilím zakotvil do ustanovení § 76b o.s.ř. nové zvláštní předběžné opatření, jímž se může osoba postihnutá domácím násilím u soudu vůči němu účelně bránit. Předseda senátu může na základě ust. § 76b odst. 1 o.s.ř. na návrh navrhovatele vydat předběžné opatření, je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele. Účastníku, proti kterému návrh směřuje, v něm mohl původně uložit zejména, aby podle písm. a) dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen „společné obydlí“), jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval, a aby se podle písm. b) zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním. Znění tohoto zákona však bylo dále novelizováno zákonem č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Smyslem této novelizace bylo podle důvodové zprávy k zákonu č. 218/2009 Sb. „doplnit ustanovení týkající se domácího násilí, která v občanském soudním řádu chybí, blíže specifikovat jednotlivé instituty domácího násilí a odstranit interpretační potíže jednotlivých ustanovení, které vznikla v souvislosti s praktickým užíváním tohoto institutu”⁸¹. Podstatnou změnou vyplývající z této novely bylo, že možnost předsedy senátu vydat předběžné opatření podle § 76b při splnění podmínek pro jeho vydání (dikce zákona: „předseda senátu může předběžným opatřením uložit...”) se změnila na povinnost vydat takové předběžné opatření při naplnění zákonných podmínek (dikce zákona: „předseda senátu předběžným opatřením uloží...”). Tento zákon dále rozšířil demonstrativní výčet povinností, jež předseda senátu předběžným opatřením uloží účastníku, proti kterému návrh směřuje. A to tak, že tomuto účastníku bude předběžným opatřením uloženo zejména, aby: podle písm. a) opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval; podle písm. b) nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam; podle písm. c) se zdržel setkávání s navrhovatelem a písm. d) se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Zákonomodárce tak rozšířil demonstrativní výčet povinností, jež soud může uložit osobě, proti které návrh

---

⁸¹ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 218/2009 Sb., o změně občanského soudního řádu* [online]. Praha: Vláda ČR [citováno 14.10.2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=559&CT1=0>.

směřuje, i o zákaz pronásledování navrhovatele, označované také jako tzv. stalking. Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2009 uvádí že „takovéto jednání též závažným způsobem ohrožuje svobodu a lidskou důstojnost oběti a v praxi podle zkušeností nestátních neziskových organizací činných v oblasti ochrany před domácím násilím představuje závažný problém“⁸². Avšak i nadále je zde uvedený výčet povinností demonstrativní, z čehož vyplývá, že soud proto může uložit i další povinnosti nad rámec stanovených tímto ustanovením. Z těchto povinností však mohou být soudem v předběžném opatření účastníku, proti kterému návrh směřuje, stanoveny výjimky s přihlédnutím k jeho oprávněným zájmům. Tyto výjimky slouží k „uložení povinnosti v takovém rozsahu, jaký byl vyvolán jeho protiprávním jednáním, a podobě, v jaké to odpovídá povaze a účelu předběžného opatření. Soud musí současně přihlédnout k oprávněným zájmům tohoto účastníka, tak aby jeho újmy nebyly zřejmě nepřiměřené výhodám, které z předběžného opatření vyplývají pro navrhovatele“⁸³. Zákon č. 218/2009 taktéž změnil určení místní příslušnosti soudu oprávněného rozhodovat o nařízení předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. – zrušil určení místní příslušnosti soudu podle obvodu (okresu) navrhovatele a zavedl nové určení místní příslušnosti soudu – kdy o tomto předběžném opatření má rozhodnout soud, v jehož obvodu je společné obydlí.

Jelikož je vykázání speciálním předběžným opatřením, uplatní se na něj podpůrně i obecná ustanovení týkající se předběžného opatření uvedená v ustanovení § 74 a násl. o.s.ř.. Podle ust. § 74 odst. 1 o.s.ř. může být předběžné opatření soudem nařízeno v případech zatímní potřeby upravení poměrů účastníků. V ust. § 76 odst. 1 písm. f) o.s.ř. se nachází obecná právní úprava ukládání povinností předběžným opatřením – lze v něm stanovit povinnost něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet, což je v ustanovení § 76b odst. 1 o.s.ř. konkretizováno v písm. a) až d).

2.1.1. Účastníci řízení a příslušnost soudu

Účastníky řízení jsou podle ust. § 74 odst. 2 věty druhé o.s.ř. navrhovatel a ten, vůči němuž návrh směřuje. Navrhovatelem je podle § 76b o.s.ř. fyzická osoba, které je vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje. Podmínka společného obydlí musí být naplněna v případě předběžným opatřením uložené povinnosti opuštění společného obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí,

---

⁸² Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 218/2009 Sb., o změně občanského soudního řádu [online]. Praha: Vláda ČR [citováno 14.10.2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=559&CT1=0>.

⁸³ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 456.

nezdržování se ve společném obydlí nebo zákazu vstupu do společného obydlí či jeho bezprostředního okolí nebo bezprostředního okolí navrhovatele a nezdržování se v těchto místech (§ 76b odst. 1 písm. a) a b). Z dikce ustanovení § 76b o.s.ř. však plyne, že pro vydání předběžného opatření nemusí být splněna podmínka společného obydlí obou účastníků řízení pro případ uložení povinností podle písm. c) a d).

Věcně příslušným soudem je podle ustanovení § 74 odst. 3 o.s.ř. soud, který je příslušný k řízení o věci, tedy okresní soud. Místně příslušným soudem je okresní soud, v jehož obvodu je nebo byl dům, byt, místnost nebo jiný prostor společně obývaný s navrhovatelem.

2.1.2. Náležitosti návrhu na nařízení předběžného opatření

Návrh musí vedle obecných náležitostí úkonů účastníků řízení uvedené v ustanovení § 42 odst. 4 o.s.ř. (označení soudu, navrhovatele, věci, jež se týká, co předběžné opatření sleduje, dále datum a podpis) obsahovat podle ust. § 75 odst. 4 o.s.ř. i jméno, příjmení a bydliště účastníků, popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodných skutečností odůvodňujících nařízení předběžného opatření. Navrhovatel je dle ust. § 75 odst. 5 o.s.ř. taktéž povinen připojit k návrhu listiny, jichž se dovolává. V případě zjištěných vad návrhu na vydání předběžného opatření (neuvedení všech náležitostí, jeho nesrozumitelnost, neurčitost) však soud podle § 75a odst. 1 o.s.ř. nemůže pro vady návrh odmítnout, i kdyby nebylo možno pro tyto nedostatky pokračovat v řízení. „Soud se pokusí i neformálně o odstranění případných vad návrhu, které by neumožňovaly o návrhu meritorně rozhodnout, v průběhu posuzování hledisek významných pro nařízení předběžného opatření. Nepodaří – li se soudu odstranit vady návrhu (zejména pro nedostatek součinnosti navrhovatele) dříve, než uplyne nejpozdější lhůta pro rozhodnutí uvedená v § 75c odst. 2, nemůže být návrhu vyhověno.“⁸⁴ Soud rozhodne o návrhu bezodkladně, nejpozději do 48 hodin od jeho podání bez slyšení účastníků.

2.1.3. Doba trvání

Předběžné opatření podle ust. § 76b odst. 3 o.s.ř. trvá jeden měsíc. Tato lhůta počíná běžet ode dne jeho vykonatelnosti – tedy dle ust. § 76d o.s.ř. od jeho vyhlášení. Pokud k vyhlášení předběžného opatření nedošlo, tak jeho vydáním. Odlišná situace však nastává, pokud vydání předběžného opatření podle §76b o.s.ř. předcházelo rozhodnutí Policie ČR o vykázání podle ustanovení § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších

---

⁸⁴ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. s.431.

předpisů – v takovém případě počíná běžet lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta 10 dnů od provedení vykázání policistou.

Jestliže bylo před uplynutím takové doby zahájeno řízení ve věci samé, může soud rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření na návrh navrhovatele. V takovém případě neskončí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne.

Návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření musí podle § ust. 76b odst. 4 o.s.ř. rovněž obsahovat vylíčení rozhodných skutečností odůvodňujících prodloužení doby trvání předběžného opatření, údaj o majetkových či jiných poměrech, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí. Soud při svém rozhodování vezme v úvahu zejména trvání stavu ohrožení navrhovatele, obsah a důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé, majetkové či jiné poměry účastníků, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí. Nesvědčí – li navrhovateli žádné právo ke společnému obydlí (vlastnické právo, právo nájmu apod.), může být jeho návrhu na prodloužení doby trvání předběžného opatření vyhověno jen za jistých okolností. „V případě, že navrhovatel nemá ke společnému obydlí své vlastní vlastnické nebo jiné právo nebo že takové právo před soudem neprokáže, může soud – za přihlídnutí k majetkovým, sociálním, zdravotním a jiným poměrům obou účastníků – prodloužit dobu trvání předběžného opatření jen za mimořádných okolností, shledá – li pro to důvody hodné zvláštního zřetele.“⁸⁵ Pokud soud rozhodne o prodloužení doby trvání předběžného opatření, uvede v rozhodnutí lhůtu, o které se předběžné opatření prodlužuje. Předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

2.1.4. Doručení předběžného opatření

Předběžné opatření se nařizuje usnesením. Vyžadují-li to okolnosti případu, soud podle ust. § 76c odst. 1 o.s.ř. usnesení o předběžném opatření, o němž rozhodl bezodkladně, ihned vyhlásí účastníku, kterému ukládá povinnost, anebo vyhlásí usnesení na místě samém. Nestane – li se tak, soud doručí usnesení o nařízení předběžného opatření při provádění jeho výkonu (§ 273b odst. 2 věta první). Účastníkům, kteří nebyli při provedení výkonu přítomni, se usnesení doručí dodatečně společně s vyrozuměním, že byl proveden jeho výkon. Pokud soud neshledá důvody pro vydání předběžného opatření dle § 76b - tedy návrh zamítne nebo návrh odmítne nebo řízení zastaví - doručí podle ust. § 76g o.s.ř. usnesení jen navrhovateli.

---

⁸⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. s.431.

Účastník, proti kterému návrh směřuje, může proti usnesení o předběžném opatření podat odvolání k příslušnému krajskému soudu. Odvolací soud rozhodne podle ustanovení § 218b o.s.ř. do 15 dní od předložení věci odvolacímu soudu.

2.1.5. Náklady řízení

Náklady řízení o nařízení předběžného opatření, které vznikají osobně účastníkům, si podle ust. § 140 odst. 1 o. s. ř. nese každý účastník sám. Soud přizná jejich náhradu, pokud navrhovatel má ve věci plný úspěch v takovém rozsahu, jaký je potřebný k účelnému uplatňování nebo bránění práva, proti účastníku, který v řízení neuspěl podle ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. (u předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. tak připadají v úvahu náklady řízení navrhovatele zahrnující zaplacení soudního poplatku ve výši 500 Kč v souladu s ust. § 4 odst. 1 a položky 3 sazebníku poplatků zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, příp. náklady vyplývající ze sepsání návrhu na vydání předběžného opatření advokátem či notářem). Taktéž může navrhovatel podat návrh na osvobození od soudních poplatků podle ust. 138 odst. 1 o. s. ř., pokud to odůvodňují poměry navrhovatele a jestliže nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Pokud soud návrh na vydání předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. odmítne, uloží současně navrhovateli uhradit náklady účastníkovi, proti kterému návrh směřoval.

2.1.6. Zánik předběžného opatření

Zánik předběžného opatření je upraven v ust. § 77 odst. 1 a § 77a o.s.ř. Předběžné opatření tak podle ustanovení § 77 odst. 1 a) zanikne, jestliže navrhovatel nepodal v zákonné lhůtě nebo ve lhůtě určené soudem návrh na zahájení řízení (předběžné opatření tak zaniká posledním dnem lhůty určené pro podání žaloby), podle písm. b) dále zaniká, jestliže nebylo návrhu ve věci samé vyhověno (předběžné opatření zaniká nabytím právní moci rozhodnutí o zamítnutí návrhu, případně nabytím právní moci rozhodnutí o zastavení řízení ve věci). Taktéž zaniká i v případě vyhovění návrhu ve věci samé podle písm. c) (předběžné opatření zaniká uplynutím patnácti dní od vykonatelnosti rozhodnutí o věci), nebo uplynula - li určená doba, po kterou mělo trvat (tato konkrétní doba vyplývá z usnesení o předběžném opatření, kterou v něm určil soud dle ust. § 76 odst. 3 o.s.ř.). Vedle těchto případů zániku předběžného opatření, může být také zrušeno podle ust. § 77 odst. 2 o.s.ř., podle obecné úpravy - pokud pominou důvody, pro které bylo nařízeno.

2.1.7. Odpovědnost za škodu

Navrhovatel předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. není zbaven odpovědnosti za škody, když podle ust. § 77a odst. 1 o.s.ř. odpovídá za škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla, pokud nařízené předběžné opatření zaniklo nebo bylo zrušeno z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno. Této odpovědnosti se navrhovatel nemůže zprostit, ledaže by ke škodě nebo k jiné újmě došlo i jinak. Nárok na vzniklou škodu či nemajetkovou újmu může osoba, které tato vznikla, uplatnit ve lhůtě 6 měsíců ode dne, kdy předběžné opatření zaniklo nebo kdy bylo pravomocně zrušeno, podáním žaloby na náhradu škody nebo jiné újmy. Pokud nárok na škodu neuplatní, dojde k prekluzi práva na podání žaloby (zmeškání této lhůty navíc nelze prominout). K projednání žaloby je příslušný soud, který v prvním stupni rozhodoval o předběžném opatření.

2.1.8. Kazuistika

V následujících čtyřech příkladech nařízených předběžných opatřeních dle § 76b o.s.ř. a vykázaní násilníků bych chtěla demonstrovat, jaké okolnosti chování násilných osob v případech domácího násilí vedou k vykázaní agresorů v režimu občanského soudního řádu po nabytí účinnosti zákona o ochraně před domácím násilím.

V prvním případě se jednalo o velmi časté a surové násilí ze strany manžela dopadající na manželku a společného syna. Druhým příkladem je domácí násilí syna proti matce, které mělo vliv i na sestru násilníka. Šlo především o vystupňované psychické násilí a i když nebyl přímo ohrožen život matky, soud shledal, že intenzita synova jednání je tak vysoká, že postačuje pro jeho vykázaní ze společného obydlí. Zbývající dva příklady popisují opět domácí násilí mezi manžely, poslední případ je ukázkou velmi agresivního chování manžela a otce čtyř synů, kdy mu bylo předběžným opatřením nařízen zákaz setkávání a navazování kontaktů i se společnými dětmi. Dále cituji doslovné znění těchto rozhodnutí.

Okresní soud v Blansku usnesením ze dne 5.12. 2008, sp. zn. 30 Nc 3/2008 rozhodl o návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b navrhovatelky M. O. proti jejímu bývalému manželovi P. O. tak, že P. O. zakázal vstup do společného obydlí – bytu a do jeho okolí do vzdálenosti 100 metrů od tohoto bytu, uložil mu povinnost zdržet se setkávání s navrhovatelkou a navazování kontaktů s ní. Navrhovatelka se s manželem rozvedla, ale z důvodu nedostatku finančních prostředků byla nucena žít s bývalým manželem i dvěma nezletilými dětmi (dcerou S. O. a synem R. O.) společně v jednom bytě i po rozvodu, i když k

domácímu násilí ze strany manžela docházelo již během rozvodového řízení. Manžel navrhovatelku „přes její odpor sexuálně obtěžoval, na druhé straně vykřikoval, že takovou svini jako je ona patří vyhodit z balkonu, když to udělá, nebude toho litovat. Jménem nějaké „Magdy“ jí posílal SMS zprávy s nadávkami, že je špinavá lůza. Od dětí vyzvídal, s kým si povídá, pokud to byl muž, třeba učitel dětí, okamžitě podle něho s ním něco měla, protože je „kurva, piča“. Často se bavil v noci tím, že ji s dětmi budil mlácením na různé předměty v kuchyni, která sousedí s pokojem, kde navrhovatelka spí. Opakovaně hlasitě otevíral dveře od tohoto pokoje, pokřikoval na navrhovatelku před dětmi, že skončí u Kašpárkové (psychiatricka) a děti půjdou do dětského domova. (...) v bytě rozbil DVD přehrávač, pak navrhovatelku bezdůvodně napadl tak, že ji chytil za ruku a uhodil s ní o židli, tím jí způsobil zranění, které si vyžádalo léčení s 10 denní pracovní neschopností, po dobu 5 dní byla omezena v obvyklém způsobu života. Jmenovaný je agresivní již i vůči dětem. Dne 26.8.2008 pod záminkou, že mu syn R. O. něco vzal ze skříně udeřil ho otevřenou dlaní do pravé tváře, synovi přitom vypadlo morče, začal ho sbírat ze země, otec syna při tom několikrát kopnul.“⁸⁶ Navrhovatelka tyto skutečnosti doložila mj. důkazy: zápisy o podaném vysvětlení Městské policie, oznámení o přestupku, lékařskou zprávou, rozhodnutí, kterým byl bývalý manžel uznán vinným ze spáchání přestupku.

Okresní soud ve Znojmě usnesením ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 20 Nc 2151/2007 rozhodl o návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b navrhovatelky V. Č. proti jejímu synovi M. Č. tak, že M. Č. nařídil dočasně opustit byt a jeho bezprostředního okolí a společné prostory bytového domu a zákaz vstupu do těchto míst, uložil mu povinnost zdržet se setkávání s navrhovatelkou a navazování kontaktů s ní. Syn M. Č. vedl nezřízený život, často střídal pracovní poměry a utrácel vydělané peníze během krátkého času. Navrhovatelku „slovně napadal, poléval se benzinem a chtěl se zapálit, chtěl spolykat všechny prášky, do příjezdu rychlé záchranné služby vykřikoval, že stejně prášky spolyká a skončí to, že je mu 21 let a už to nezvládá. Dne 22.1.2007 kolem 19 hodiny žalovaný odžduchnul žalobkyni rukou ve dveřích a začal jí nadávat, že by ji nejraději zbil, kopl nohou do ksichtu, označoval ji sprostými výrazy. (...) při jejím odjezdu společně s její dcerou na dovolenou popřál, aby se s nimi autobus někde vyboural a ony aby chtěly, neustále jí vyčítá, že neměla mít fakany a když je má, tak se o ně má starat a život je. (...) žalovaný žalobkyni nadával, vyhrožoval jí, že jí bodne kudlu do zad, že jí spaří kočky horkou vodou, že je podřeže, dále vyhrožoval, že udělá v bytě oheň, začal žalobkyni nadávat“⁸⁷ Syn byl vykázán Policií ČR. Navrhovatelka svá

⁸⁶ Usnesení Okresního soudu v Blansku ze dne 5. 12. 2008, sp. zn. 30 Nc 3/2008.

⁸⁷ Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 20 Nc 2151/2007.

tvrzení prokázala předložením: listu vlastnictví, úředních záznamů Policie ČR, rozhodnutí Policie ČR o vykázání. Soud v rozhodnutí konstatoval, že sice život navrhovatelky není ohrožen, „nicméně intenzita jednání žalovaného byla natolik silná, že o ohrožení svobody a lidské důstojnosti se nepochybně jednalo“⁸⁸.

Okresní soud Brno-venkov v Brně usnesením ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. Nc 3401/2008 rozhodl o návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b navrhovatelky J. H. proti jejímu manželovi V. H. tak, že V. H. zakázal vstup do společného obydlí – domu a jeho bezprostředního okolí ve vzdálenosti 50 metrů, uložil mu povinnost zdržet se setkávání s navrhovatelkou a navazování kontaktů s ní. V. H. byl před vydáním tohoto předběžného opatření vykázán Policií ČR, navrhovatelka na něj trestní oznámení, kdy proti němu bylo zahájeno trestní řízení pro podezření ze spáchání trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném domě. I přesto navrhovatelku asi dvakrát týdně fyzicky napadá a neustále ji uráží, musela vyhledat i ošetření u lékaře. Navrhovatelka se V. H. „bojí a ví zcela bezpečně, že pokud bude mít možnost opět bydlet v domě společně se žalobkyní, bude ji znovu fyzicky a slovně napadat, ponižovat a urážet, neboť na něj nemá vliv ani ta skutečnost, že mu pro obdobnou trestnou činnost hrozí trestní postih“⁸⁹.

Okresní soud ve Zlíně usnesením ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 6 Nc 801/2007 rozhodl o návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b navrhovatelky M. H. proti jejímu manželovi B. H. tak, že B. H. je povinen dočasně opustit rodinný dům a je povinen zdržet se setkávání s navrhovatelkou a jejich čtyřmi syny a navazování kontaktů s nimi. Navrhovatelka podala žádost o rozvod, B. H. byl taktéž vykázán i Policií ČR. B. H. „ji během manželských hádek fyzicky napadá, vyhrožuje smrtí, denně je v podnapilém stavu. Rovněž toto chování směřuje i vůči synu D. (...) vyhrožuje i ostatním příbuzným, ani zásah policie nezabránil tomu, aby své chování změnil. Naopak došlo k tomu, že i přes vykázání se pokusil dostat do domu ozbrojen sekýrou. Přivolané policii při zákroku kladl odpor a slovně i fyzicky napadl policistu.“⁹⁰

2.2. Vykázání podle zákona o Policii ČR

Zákon v oblasti ochrany před domácím násilím změnil tehdy platný zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů tak, že zavedl nové oprávnění Policie ČR - rozhodnout o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj zakotvené v ust. § 21a až § 21d tehdejšího zákona o Policii ČR. Před přijatou změnou zákona náleželo policii

---

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Usnesení Okresního soudu Brno-venkov v Brně ze dne 3. 3. 2008, sp. zn. Nc 3401/2008.

⁹⁰ Usnesení Okresního soudu ve Zlíně ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 6 Nc 801/2007.

v případě zabránění domácímu násilí pouze oprávnění vstupu do bytu či jiného uzavřeného prostoru podle ust. § 21 odst. 1 téhož zákona a dalších práv směřující k základnímu zamezení násilníkovi pokračovat v jednotlivých útocích (a spolu s ním ust. § 12, § 13, § 14⁹¹, § 16, § 17, § 38, § 39 jako doprovodná oprávnění policie k dosažení ochrany oběti domácího násilí), příp. domovní prohlídka podle ust. § 82 a násl. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. V obou případech šlo o represivní postih domácího násilí. K jeho preventivnímu předcházení však neměla policie dostatečné pravomoci. Ty získala až nabytím účinnosti nových ust. § 21a až 21d. Z důvodu nynější neplatnosti této právní úpravy se budu dále zabývat rozбором platného zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Policii ČR“), který původní zákon derogoval.⁹²

Institut vykázaní je upraven v hlavě VII zákona o Policii ČR v ust. § 44 až § 47. Pro srovnání lze uvést, že vykázaní podle občanského soudního řádu je rozhodnutím soudu, oproti tomu vykázaní dle zákona o Policii ČR je faktickým pokynem. „V případě, že osoba tohoto pokynu neuposlechne, může na základě nesplnění tohoto pokynu dojít i k vyvedení osoby z obydlí, tedy k zákroku, který je z hlediska nauky tzv. *bezprostředním zásahem*.“⁹³ Policista je dle ust. § 44 odst. 1 tohoto zákona oprávněn vykázat osobu, která se dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z jejich bezprostředního okolí. Ve srovnání s vykázaním podle o.s.ř. je zřejmé, že ohrožená osoba nemusí sepsovat a podávat jakýkoli návrh na vykázaní, ale stačí kontaktovat Policii ČR, jejímž úkolem je podle ust. § 2 zákona o Policii ČR chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek. Pro oběť domácího násilí je proto jednodušší nejdříve kontaktovat policii, aby násilníka vykázala, poté v době jeho nepřítomnosti podat návrh na vydání předběžného

---

⁹¹ Policie byla podle ust. § 14 odst. 1 písm. a) a d) oprávněna zajistit násilnou osobu, pokud svým jednáním bezprostředně ohrožovala svůj život anebo život nebo zdraví jiných osob nebo majetek, příp. pokud byla taková osoba přímo přistižena při páchání přestupku (u domácího násilí se mohlo jednat o přestupek proti občanskému soužití podle ust. § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích účinného ke dni 31. 12. 2006, kdy pachatel úmyslně narušil občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním, kde sankcí bylo uložení pokuty do maximální výše 3000 Kč) nebo by bylo důvodné předpokládat, že by v takovém jednání mohl pokračovat. Šlo tedy o jednání, kterému by přivolání policisté museli být přímo svědkem. K této situaci se vztahovalo Stanovisko Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky násilí č. 5 k postupu Policie ČR dle § 14 zákona č. 273/1991 Sb., zákona o Policii České republiky (oprávnění policisty zajistit osobu) v případech domácího násilí, které dovozovalo, že pro žádoucí řešení celé této situace musí policisté zajistit osobu i v případě, že nejsou přímými očitými svědky domácího násilí, lze - li z „celého komplexního zhodnocení „scény“ domácího násilí“ usoudit, že k takovému jednání došlo.

⁹² Podrobným rozбором ust. § 21a až 21d se zabývala např. KOČOVÁ, K. Domácí násilí a tzv. vykázaní – nový institut právního řádu ČR. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 10, s. 34-38 nebo Gabrišová, V. Rozhodování policie o vykázaní ze společného obydlí a správní řád. *Správní právo*, 2006, č. 8, s. 486 - 498.

⁹³ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 179.

opatření. Pokud policista na místě zjistí, že je tu důvod předpokládat, že se násilná osoba dopustí daného jednání (demonstrativně je uvedena skutečnost, že se tak může domnívat s ohledem na předcházející útoky), násilnou osobu vykáže a činí další úkony, jež mu stanoví tento zákon. V režimu vykázení podle zákona o Policii ČR tak postačí, že je dán předpoklad násilného jednání, ke kterému může, ale nemusí dojít, oproti civilněprávní úpravě, ve které je pro vydání předběžného opatření podle ust. 76b o.s.ř. nutné, aby jednání vážným způsobem ohrožující život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost navrhovatele nastalo.

Následný výkon vykázení policistou uvedu podrobně v kapitole 3.2. Výkon vykázení podle zákona o Policii ČR

3. Výkon rozhodnutí

V následující kapitole se budu zabývat výkonem rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným dle ust. 76b o.s.ř. a výkonem vykázání podle zákona o Policii ČR. Zároveň upozorním na rozdíly mezi provedením výkonu v obou zákonech. Pro doplnění uvedu i trestněprávní úpravu postihu domácího násilí – trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí.

3.1. Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným dle ust. 76b o.s.ř.

Výkon usnesení o nařízení předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. představuje zvláštní formu vykonávacího řízení podle občanského soudního řádu. Uplatňuje se při něm zásada oficiality (soud provede výkon z úřední povinnosti) namísto zásady dispoziční (se zahájením vykonávacího řízení nakládá oprávněný, kdy je možno zahájit výkon rozhodnutí jen na jeho návrh). Většina obecných ustanovení občanského soudního řádu upravujících výkon rozhodnutí na něj nedopadá. To se však netýká ust. § 255 o.s.ř. o účastnících řízení, ust. § 261 o.s.ř. o náležitostech návrhu na výkon rozhodnutí a ust. § 270 a § 271 o.s.ř. týkajících se nákladů vykonávacího řízení. Účastníky řízení o výkonu předběžného opatření podle 76b o.s.ř. jsou titíž účastníci, jako byli v řízení o vydání předběžného opatření, tzn. že oprávněným je návrhovátelem a povinným je účastník, proti kterému směřoval návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. Výkon rozhodnutí provádí bezodkladně soud prvního stupně bez návrhu. Ustanovení § 261 o.s.ř. ohledně náležitostí návrhu na výkon rozhodnutí se tak uplatní pouze tehdy, kdy zákon takové podání návrhu oprávněného předpokládá. Jde o situaci opětovného návratu vykázaného do společného obydlí i přes soudem stanovený zákaz vstupu do těchto prostor, kdy soud kdykoliv a bezodkladně provede opětovné vykázání na návrh oprávněného a skutečnost, že poruší-li povinný jako vykázaná osoba ostatní povinnosti vyplývající z předběžného opatření, soud opět na návrh povinného nařídí výkon rozhodnutí podle ust. § 351 o.s.ř. – uloží povinnému pokutu až do výše 100.000 Kč. Pro určení a vyčíslení nákladů výkonu usnesení o nařízení předběžného opatření se použijí ust. § 270 a § 271 o. s. ř., podle nichž má oprávněný nárok na náhradu všech účelných nákladů výkonu rozhodnutí a soud uloží i povinnost k náhradě nákladů výkonu rozhodnutí, pokud by vznikly. Vznik takových nákladů lze předpokládat zejména u opakovaného vykázání, kdy oprávněný musí při porušení povinností povinného vyplývajících z nařízeného předběžného opatření dle § 76b (zejména opětovný návrat do společného obydlí) podat návrh na opětovné vykázání,

kdy může pro sepsání návrhu využít služeb advokáta. O úhradě těchto nákladů řízení by měl rozhodnout soud v samostatném usnesení, příp. současně s nařízením výkonu rozhodnutí. Jinak stát hradí náklady provedení výkonu rozhodnutí, u výkonu rozhodnutí vykázaním žádné náklady nevznikají. „Výsledek řízení o výkon rozhodnutí zpravidla odůvodňuje, aby náhrada těchto nákladů byla uložena povinnému. Oprávněného lze zavázat k náhradě provedení výkonu rozhodnutí tehdy, jestliže z procesního hlediska zavinil zastavení výkonu rozhodnutí.”⁹⁴

Pokud soud nařídil účastníku, proti kterému návrh na vydání předběžného opatření směřoval, předběžným opatřením povinnosti uvedené v ustanovení § 76b o.s.ř., resp. i další povinnosti nad rámec povinností zde uvedených v demonstrativním výčtu, provede podle ustanovení § 273b o.s.ř. bezodkladně zároveň jeho výkon. Z toho vyplývá, že jakmile se předběžné opatření stane vykonatelným, soud prvního stupně (podle ust. § 273b odst. 7 o.s.ř. jde o soud, který nařídil předběžné opatření) se postará o jeho výkon, aniž by osoba oprávněná musela podávat návrh na výkon předběžného opatření, soud o takovém návrhu musel rozhodovat, nařizovat výkon rozhodnutí a způsob jeho provedení.

Konkrétní specifický způsob provedení výkonu rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným je popsán v ust. § 273b odst. 2 až 4 o. s. ř. Z těchto ustanovení vyplývá, že soud může vykonat předběžné opatření dvěma způsoby v závislosti na uložené povinnosti: vykázaním povinného ze společného obydlí a ukládáním pokut podle ust. § 351 o. s. ř.

3.1.1. Výkon rozhodnutí vykázaním povinného ze společného obydlí

Prvním způsobem výkonu předmětného předběžného opatření je vykázaní povinného ze společného obydlí (pokud mu byla uložena povinnost opustit společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí) v součinnosti s příslušnými státními orgány. Vykonavatelem vykázaní je podle ust. § 69 odst. 1 vyhlášky ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (dále jen „vyhláška”) rozvrhem práce určený soudní vykonavatel, vyšší soudní úředník, soudní tajemník nebo asistent soudce. Pokud to vyžadují okolnosti případu provedení výkonu mimo pracovní dobu soudu, pak úkon uskuteční přímo soudce, který předběžné opatření podle 76b o.s.ř. nařídil (dále jen „vykonavatel”). Vykonavatel spolu s vykázaním povinnému odebere všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s oprávněnou osobou nebo ji jinak

---

⁹⁴ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2262.

kontaktovat. Povinný disponuje možností, aby si bezprostředně při výkonu předběžného opatření vyzvedl své osobní cennosti a osobní dokumenty ze společného obydlí, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě. Během trvání předběžného opatření podle § 76b soud taktéž povinnému umožní vyzvednout si věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo k výkonu povolání, případně věci nezbytné z jiného vážného důvodu. Takováto možnost však podle ustanovení § 69 odst. 2 vyhlášky náleží povinnému jednorázově, nemůže si proto vyzvedávat tyto věci vícekrát. Vykonavatel musí být při vyzvedávání věcí povinným přítomen. Současně musí informovat o provedení takového úkonu oprávněného. Pokud se vykázaní provede v nepřítomnosti povinného, soud zanechá podle ust. § 273b odst. 4 o.s.ř. (a zároveň podle ust. § 69 odst. 3 vyhlášky) na dveřích společného obydlí oznámení, že je povinný oprávněn si shora uvedené věci vyzvednout během lhůty uvedené v ust. § 76b odst. 4 o. s. ř. Zákonný odkaz na toto ustanovení stanovující lhůtu pro vyzvednutí předmětných věcí je poněkud neurčitý, protože odkazuje na úpravu moderace délky doby trvání předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. v souvislosti s podáním návrhu na prodloužení doby trvání předběžného opatření návrhovatelem. Jelikož tento návrh nemusí být podán, z podstaty věci plyne, že povinný si může své věci vyzvednout kdykoliv po dobu trvání předběžného opatření.

Soud podle ust. § 273b odst. 3 o.s.ř. povinného při provedení výkonu předběžného opatření rovněž vyzve, aby mu sdělil adresu, na kterou mu bude možné po dobu trvání předběžného opatření doručovat písemnosti, nebo aby si zvolil zástupce pro doručování písemnosti. Zároveň ho upozorní na to, že v případě neuposlechnutí této výzvy ve lhůtě, kterou mu stanoví, mu budou písemnosti doručovány uložení u soudu. Z povahy doručování písemností podle občanského soudního řádu vyplývá, že povinnost sdělení takové adresy není nutná, pokud lze povinnému doručovat prostřednictvím veřejné datové sítě do jeho datové schránky. „Výzvě, aby soudu sdělil adresu, na kterou mu může být doručováno, povinný buď vyhoví tím, že požádá soud o doručování prostřednictvím datové sítě na elektronickou adresu, kterou soudu sdělí, a že uvede akreditovaného poskytovatele certifikačních služeb, který vydal jeho kvalifikovaný certifikát a vede jeho evidenci, nebo že předloží svůj platný kvalifikovaný certifikát, nebo tím, že ve svém podání nebo jiném úkonu učiněném vůči soudu uvede adresu místa v ČR (jiného, než je adresa společného bydliště), na kterou mu mají neb mohou být doručovány písemnosti.“⁹⁵ Občanský soudní řád neřeší otázku, zda se má na adresu povinného, na kterou mu bude možné po dobu trvání předběžného opatření doručovat

---

⁹⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2281.

písemnosti v souladu s ust. § 273b odst. 3 o.s.ř., doručovat jen písemnosti týkající se samotné věci – předběžného opatření nebo i písemnosti týkající se věci jiné.

Soud podle ust. § 273b odst. 3 o.s.ř. při provedení výkonu povinného zároveň upozorní na následky neplnění povinností stanovených v předběžném opatření. Pokud povinný poruší povinnost nevstupovat do společného obydlí a nezdržovat se v něm, může oprávněný navrhnout, aby soud provedl opětovný výkon rozhodnutí vykázáním povinného. Soud tak po podání návrhu učiní opakované vykázání povinného bezodkladně a kdykoliv.

3.1.2. Výkon rozhodnutí ukládáním pokut podle ust. § 351 o. s. ř.

Druhým způsobem výkonu předběžného opatření dle § 76b je u dalších porušení povinností předběžným opatřením uložených (nevstupovat do bezprostředního okolí společného obydlí nebo oprávněného a nezdržovat se v něm, povinnost zdržet se setkávání s oprávněným, anebo zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování oprávněného jakýmkoli způsobem, příp. dalších povinností stanovených nad rámec demonstrativního výčtu povinností uvedených v zákoně) je ukládání pokut. Oprávněný podle ust. § 273b odst. 6 o.s.ř. tak může podat návrh na výkon rozhodnutí podle ust. § 351 o.s.ř., tj. návrh na vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, kterým soud uloží povinnému pokutu. Pokuta může být podle ust. 351 odst. 1 uložena až do výše 100.000 Kč, a to opakovaně tak, že nesplní – li povinný ani poté povinnosti plynoucí z předběžného opatření, ukládá mu soud opět na návrh oprávněného další přiměřené pokuty, dokud výkon rozhodnutí nebude zastaven. Výše takto opakovaně uložených pokut není vymezena, zákon pouze stanovuje, že musí být přiměřená, tzn. adekvátní k jednotlivým okolnostem případu. Při podání návrhu však soud nezkontroluje, do jaké míry povinný stanovenou povinnost porušil – jak se má zdržet „obtěžování“ oprávněného, protože soud „výkon rozhodnutí nařídí (a pokutu uloží) již na základě tvrzení oprávněného, že povinný uloženou povinnost „zdržet se“ porušuje. Obranu povinného, že tomu tak není (protože učinil ve srovnání se stavem v době exekučního titulu vhodné opatření), bude soud posuzovat při rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí. Přitom nebude hodnotit jen to, jaká opatření povinný ke splnění své povinnosti učinil. Rozhodující bude posouzení (na základě provedení dokazování – třeba i ohledáním), zda – navzdory přijatým opatřením ze strany povinného – k „obtěžování“ dochází či nikoliv. Svůj názor vyjádří soud tím, že výkon rozhodnutí zastaví nebo (k návrhu oprávněného) uloží povinnému další pokutu.“⁹⁶ Pokuty připadají státu, takže oprávněným k jeho vymožení je taktéž stát.

---

⁹⁶ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2713.

Pokud povinný způsobí během porušení povinnosti nevstupovat do bezprostředního okolí oprávněného, společného obydlí nebo se ve společném obydlí nezdržoval, povinnosti zdržet se setkávání s oprávněným, anebo zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování oprávněného jakýmkoli způsobu škodu, skutečnost, že bylo vydáno usnesení o udělení pokuty, se podle ust. § 351 odst. 2 o.s.ř. nijak nedotýká odpovědnosti povinného za takto škodu způsobenou. Musí být však mj. splněna podmínka příčinné souvislosti mezi jednáním povinného a vzniklou škodou.

Povinný se proti usnesení nařizujícího výkon rozhodnutí, kterým byla stanovena pokuta, může odvolat, jak vyplývá z ust. § 201 a §202 o.s.ř.

3. 2. Výkon vykázání podle zákona o Policii ČR

Jak již bylo výše uvedeno, policista dle ust. § 44 odst. 1 zákona o Policii ČR vykáže osobu, která se dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z jejich bezprostředního okolí. Jde o zákrok - bezprostřední zásah.

Při provádění úkonů souvisejících s vykázáním policista podle ust. § 47 odst. 2 zákona o Policii ČR zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení. Policista vykázání oznámí vykázané i ohrožené osobě ústně a na místě vyhotoví potvrzení o vykázání. V něm uvede vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje⁹⁷, označí obě osoby a uvede poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresu útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Potvrzení předá ohrožené i vykázané osobě. Pokud však odmítnou potvrzení převzít, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu. Vykázaná osoba má téměř stejné povinnosti jako osoba, vůči níž směřuje návrh na vydání předběžného opatření, v občanském soudním řádu je navíc výslovně řečeno, že tato osoba se má zdržet tzv. stalkingu (doslovně *nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem*). Policista (stejně jako vykonavatel předběžného opatření) odebere

---

⁹⁷ Územní rozsah prostoru, na který se vykázání vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem, jak vyplývá z ust. § 47 odst. 1 zákona o Policii ČR. Tento prostor by měl určit policista tak, aby „byla zajištěna účinná ochrana osoby před útokem ze strany osoby vykázané. Současně musí rozsah stanovit s ohledem na princip přiměřenosti tak, aby bezdůvodně neomezoval osobu vykázanou.“ (VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 189) Je-li v důsledku vykázání ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyzoomí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.

vykázané osobě klíče od společného obydlí.⁹⁸ V obou případech je taktéž možné vykázat násilnou osobu v jeho nepřítomnosti. Oproti zanechání oznámení na dveřích společného obydlí o oprávnění povinného si vyzvednout svoje věci podle § 273b odst. 4 o.s.ř., předá policista potvrzení o vykázání, pokud je to možné, vykázané osobě a poskytne mu poučení o jejích právech a povinnostech při prvním kontaktu (např. „když se telefonicky přihlásí na útvar, když se dostaví na útvar, potká – li ji policista náhodou v blízkosti obydlí apod.“⁹⁹).

Vykázaná osoba si může ze společného obydlí taktéž vzít své osobní a další věci stejně jako podle občanského soudního řádu, navíc si však může ověřit provedení vykázání zejména na čísle tísňového volání 158 a vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie podle ust. § 45 odst. 2 písm. c) a d) zákona o Policii ČR. Podstatnou změnou oproti občanskému soudnímu řádu je však v zákoně o Policii ČR úprava nápomoci ohrožené osobě v podobě poučení policisty podle ust. § 46, které soud podle občanského soudního řádu poskytnout nemusí. Policista je povinen poučit ohroženou osobu o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle ust. § 76b o.s.ř., možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí (např. využití intervenčních center, linek bezpečí, neziskových organizací pomáhajícím těmto obětem a dalších) a také o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží. Následkem uvedení nepravdivých údajů může být domnělá ohrožená osoba stížena za přešůpek proti pořádku ve státní správě vyskytující se na více úsecích státní správy podle § 31 odst. 1 písm. b) zákona o přestupcích v podobě možné pokuty až do výše 10 000 Kč.

O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista úřední záznam. Vykázání podle ust. § 44 odst. 2 zákona o Policii ČR trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Desetidenní lhůta nemůže být zkrácena, a to ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle ust. 76b o.s.ř. v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

Z povahy vykázání jako faktického pokynu vyplývá, že proti němu nelze podat odvolání, které příslušelo vykázané osobě podle § 21b odst. 3 dřívějšího zákona o Policii ČR¹⁰⁰, ale tato osoba, nesouhlasí-li s vykázáním, proti němu může na místě podat podle ust. § 44 odst. 5 zákona o Policii ČR námítky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Dále je

⁹⁸ Při neuposlechnutí výzvy k předání klíčů, se může vykázaná osoba dopustit spáchání přešůpku neuposlechnutí výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci podle ust. § 47 zákona o přestupcích, kdy mu může být uložena pokuta do výše 5000 Kč. O tomto následku jeho jednání ho musí policista poučit.

⁹⁹ VANGELI, B. Zákon o Policii České republiky. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 182.

¹⁰⁰ Dle tehdejšího pojetí úpravy vykázání jako správního rozhodnutí náleželo vykázané osobě právo podat odvolání proti vykázání podle ust. § 21b odst. 3 zákona o Policii ČR, které však nemělo odkladný účinek.

tato osoba oprávněna podat písemně tytéž námitky (příp. i námitky další) krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázaní do 3 dnů od převzetí potvrzení o vykázaní (pokud potvrzení nepřevzme, tato lhůta běžet nezačne). Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázaní a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den podány na poště nebo u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázaní. Pokud příslušné krajské ředitelství podle ust. § 44 odst. 6 zákona o Policii ČR shledá, že podmínky pro vykázaní nebyly splněny, vykázaní ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu. Vykázané osobě rovněž svědčí právo podat žalobu proti nezákonnému zásahu, pokynu nebo donucení k příslušnému krajskému soudu podle ust. § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, příp. právo domáhat se náhrady škody, pokud mu tato vznikla.

Po vykonání vykázaní je možné, že se vykázaná osoba i přes jí stanovený zákaz do společného obydlí vrátí. Této možnosti by měl podle ust. § 47 odst. 4 zákona o Policii ČR zabránit policista tím, že je povinen provést ve lhůtě 3 dnů od vykázaní kontrolu (např. telefonickým dotazem nebo návštěvou ve společném obydlí) dodržování povinností vykázané osoby vyplývající z vykázaní.

Zákon o Policii ČR předpokládá vzájemnou spolupráci mezi jednotlivými složkami, které mohou ohrožené osobě pomoci. Z ust. § 47 odst. 3 totiž vyplývá, že policista do 24 hodin od svého vstupu do společného obydlí zašle kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru, obecnému soudu prvního stupně, který je oprávněn rozhodnout o návrhu na vydání předběžného opatření podle ust. 76b občanského soudního řádu a příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí, pokud ve společném obydlí žije i nezletilý.

Role intervenčního centra¹⁰¹ při pomoci ohrožené osobě je nastíněna v ust. § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Intervenční centrum je podle ust. § 34 písm. s) zařízením sociálních služeb a zároveň jednou ze sociálních

---

¹⁰¹ Intervenční centrum bylo zřízeno zákonem o ochraně před domácím násilím, který novelizoval zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů tak, že do něj vložil nová ustanovení § 74a a 74b týkající se pomoci osobě ohrožené domácím násilím ze strany intervenčních center. Tato ustanovení byla zákonem č. 29/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zrušena úprava intervenčních center byla přesunuta do již zmíněného ustanovení § 60a zákona o sociálních službách.

služeb¹⁰² podle ust. § 3 tohoto zákona, které podle ust. § 32 písm. a) až c) téhož zákona zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Pomoc je ze strany intervenčního centra poskytnuta ohrožené osobě nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázání intervenčnímu centru. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové. Tato pomoc zahrnuje podle ust. § 60a odst. 2 písm. a) a b) zákona sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Pokud intervenční centrum poskytne ohrožené osobě pobytovou sociální službu, zahrnuje pomoc vedle dvou výše zmíněných činností i poskytnutí ubytování, stravy nebo pomoc při zajištění stravy. Vedle přímé pomoci ohrožené osobě je podle odst. 4 součástí služby i zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.

Vykázání podle zákona o Policii ČR nemusí předcházet rozhodnutí o návrhu předběžného opatření podle ust. § 76b o.s.ř. a naopak. Pokud však ohrožená osoba nejprve využije možnosti vykázání podle zákona o Policii ČR, postačí ji kontaktovat policii, aby násilnou osobu vykázala a v době, kdy bude násilné osobě zakázán vstup do společného obydlí a zákaz kontaktovat ohroženou osobu, má dost času na sepsání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., jehož vydáním se doba, po kterou nesmí vykázaný vstupovat do společného obydlí, prodlužuje až na dobu jednoho roku. Využití obou možností poskytuje ohrožené osobě větší ochranu a čas na řešení obtížené situace spojené s domácím násilím, tzn. může například požádat o svěřeni dětí do péče, o rozvod, o zánik registrovaného partnerství a také řešit bytovou otázku a další.

3. 3. Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí

Pro doplnění občanskoprávní ochrany oběti před domácím násilím a ochrany oběti prostřednictvím zákona o Policii ČR dále uvedu i možnost trestněprávního postihu pachatele domácího násilí, když jeho jednání splňuje určitou míru společenské škodlivosti.

---

¹⁰² Registr poskytovatelů sociálních služeb (tzn. i seznam intervenčních center) je dostupný z webové stránky jeho správce - Ministerstva práce a sociálních věcí ČR na webové adrese http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?SUBSESSION_ID=1287057372481_3 Vedle ministerstva vede registr i krajský úřad podle ust. § 85 odst. 1, do kterého zapisuje poskytovatele sociálních služeb. Registr existuje v podobě listinné i elektronické.

Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle ust. § 215a trestního zákona¹⁰³ byl do trestního zákona zaveden zákonem č. 91/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Příčinou nové úpravy byla podle důvodové zprávy k zákonu nebezpečnost a specifická povaha jevu domácího násilí. Podle ní je totiž oproti tehdejší platné právní úpravě skutková podstata tohoto trestného činu založena na jiné podstatné a sjednocující náležitosti (znaku), a to na místě trestného činu - společném obydlí.

Přijetím nového trestního zákoníku se tato skutková podstata přesunula do ust. § 199 TZ (spadá do hlavy IV nazvané Trestné činy proti rodině a dětem). Podstatnými změnami oproti dřívější úpravě je náhrada pojmu „společně obývaný byt nebo dům“ za „společné obydlí“, zpřísnění trestní sazby a zavedení nové kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu. Jelikož trestní zákoník nabyl účinnosti až 1. ledna 2010, budu nadále citovat a zabývat se judikaturou týkající se sice dnes již neplatného zákona, ale úzce spjatou s definováním a výkladem téměř totožné úpravy tohoto trestného činu v TZ. Nový trestní zákoník v ust. § 199 stanoví, že:

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt.

Pro spáchání trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí je vyžadováno úmyslné jednání pachatele. Dopustí se ho ten, kdo týrá osobu blízkou nebo osobu jinou žijící s ním ve společném obydlí. Subjekt trestného činu je vymezen obecně – může jím být kdokoliv.

---

¹⁰³ Ustanovení § 215a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě:

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, nebo

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu..

Pachatel pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu musí týrat osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí. Předmětem útoku může být proto nejen osoba blízká (tj. podle ust. § 125 trestního zákoníku příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; co se týče jiné osoby v rodinném nebo obdobném poměru, takové osoby se považují za osoby blízké jen tehdy, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní), ale jakákoliv jiná osoba splňující podmínku žití ve společném obydlí s pachatelem (např. spolubydlící na koleji, ve společném bytě či domě, nájemník či pronajímatel apod.), „v důsledku čehož je u nich dána specifická forma vzájemné závislosti vyplývající ze skutečnosti, že tyto osoby obývají společné obydlí, a proto jsou mezi nimi vytvořeny zvláštní vztahy vyplývající ze společného bydliště a zpravidla též mají ztíženou možnost toto společné obydlí opustit“¹⁰⁴. Pachatel i oběť proto musí bydlet ve společném domě, bytě nebo jiné prostoře sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. Místo spáchání skutku není rozhodující, tzn., že k týrání může dojít ve společném obydlí, ale taky mimo tyto prostory (např. v jiném uzavřeném prostoru, dále v zaměstnání, místě podnikání, na dovolené a obecně na veřejnosti), pokud je splněna podmínka soužití ve společném obydlí. Okolnost, že se týraná osoba odstěhovala ze společného obydlí, má podle usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.1.2009, sp. zn. 3 Tdo 1446/2008¹⁰⁵ za následek, že se pokračující týrání nemůže posuzovat jako trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle ust. 199 TZ, „ani když je tato osoba nadále vystavena útokům pachatele, které lze považovat za týrání“¹⁰⁶.

Pokud je však oběť týrání osobou svěřenou do péče nebo výchovy pachatele, posuzuje se jeho jednání podle skutkové podstaty trestného činu týrání svěřené osoby podle ust. § 198 TZ. Týráním se rozumí „zlé nakládání buď s blízkou osobou, nebo i jinou osobou, s níž pachatel žije ve společném bytě či domě, a současně se vyznačuje i určitou mírou trvalosti a dosahuje takové intenzity, aby bylo způsobilé vyvolat stav, který pocítuje postižená osoba jako těžké příkoří, resp. psychické nebo i fyzické útrapy“¹⁰⁷ (srov. 2 Tz 1/83). Nejvyšší soud dále rozhodl, že „zákon přitom nevyžaduje, aby týrání mělo povahu fyzického násilí,

¹⁰⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II § 140 – 421. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1749.

¹⁰⁵ V tomto případě posuzovaném Nejvyšším soudem byla poškozená – manželka, která byla týrána svým manželem po dobu zhruba jednoho a čtvrt roku donucena svým manželem, aby se ze společně obývaného domu vystěhovala i s dětmi. Po dobu zhruba čtyř měsíců z doby, kdy docházelo k opakovanému týrání, nežila s manželem ve společném obydlí, což mělo za následek vyhovění dovolání manžela, který byl shledán vinným ze spáchání trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě páchaném po delší dobu podle ust. § 215a odst. 2 písm. b) trestního zákona, a současně zrušení předešlých rozhodnutí okresního a krajského soudu s tím, že Nejvyšší soud prvního stupně přikázal, aby se mj. zabýval délkou doby páchaní trestného činu a o věci znovu rozhodl.

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.1.2009, sp. zn. 3 Tdo 1446/2008.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, sp.zn.: Tdo 1160/2005.

popřípadě též spojeného s následky na zdraví týrané osoby. Použití fyzického násilí může mít v takovém případě vliv na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.), popřípadě (dojde-li k zákonem předpokládanému následku/účinku) i na právní závěr o souběhu trestného činu podle § 215a tr. zák. s některým dalším trestným činem¹⁰⁸. Vedle útoku pachatele na oběť a její fyzickou integritu, který může dosahovat různé míry intenzity, což v důsledku má dopad na výši soudem uloženého trestu (jak uvedu níže), může být oběť týrána i psychicky. I v takovém případě se na toto jednání bude vztahovat vymezená skutková podstata trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí. Psychické utrpení oběti totiž může mít ve výsledku mnohem dalekosáhlejší následky na osobnost oběti, než je tomu u týrání fyzického. Za psychické týrání je možno považovat „vytvoření sociální izolace, znemožnění kontaktu s vnějším světem, hrozby, urážky, nadávky, obviňování, znevažování osobnosti, omezování pohybu v bytě nebo domě, doprovázení oběti do zaměstnání a ze zaměstnání, kontrola telefonních hovorů, návštěv, různé formy ponižování lidské důstojnosti, sexuální zneužívání, odírání potravin, spánku etc.“¹⁰⁹ Účinek týrání bude jistě zmnohonásoben, pokud jsou svědky týrání i další osoby, například příbuzní, kolegové v práci a zejména děti oběti. Pod psychické týrání je podle judikatury Nejvyššího soudu možno dále zařadit i poškozování věci oběti, např. „poškození zařízení bytu v úmyslu nikoli pouze věc zničit, nýbrž tím ublížit osobě spolužijící, tropení schválností, apod.“¹¹⁰, také „jednání spočívající v tom, že pachatel brání poškozené ve svobodném pohybu po bytě, při svých nočních návratech ji opakovaně budí tím, že s ní třese, rozsvěcuje, stahuje z ní přikrývku, apod.“¹¹¹ nebo „neustálé a opakované vyhrožování pachatele tím, že zařídí, aby poškozená přišla o práci, vyčítání narození dcer místo syna, kontroly emailové korespondence, pachatelovo navázání mimomanželského vztahu za současného vychloubání se touto skutečností a zdůrazňování údajných nedostatků poškozené, neustálé nabízení sexuálních praktik společně s další osobou přes opakovaný odpor poškozené, kdy tyto okolnosti vyústily k akutnímu zhoršení psychického stavu poškozené“¹¹².

Sankcí za trestný čin týrání osoby ve společném obydlí je trest odnětí svobody na šest měsíců až čtyři roky. V porovnání s potrestáním za spáchání trestného činu týrání svěřené osoby v podobě trestu odnětí svobody v rozmezí jednoho až pět let, je tento trest nižší. Vysvětlením pro takovou odlišnost může být mj. skutečnost, že se svěřená osoba vzhledem ke

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, sp.zn.: Tdo 1160/2005.

¹⁰⁹ JELÍNEK, J. K trestněprávnímu postihu domácího násilí. *Acta iuridica olomucensis* 2005, roč. 1, č. 2, pp. 56.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 8 Tdo 1197/2008.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 6 Tdo 548/2008.

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 6 Tdo 1110/2009.

svému věku či vyššímu stupni závislosti na pachateli nemůže bránit takovým způsobem, jakým je schopna osoba uvedená v ust. § 199 trestního zákoníku a společenská škodlivost takového činu je proto vyšší.

TČ taktéž zahrnuje dvě specifické skutkové podstaty trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí, při jejichž naplnění trestní zákoník postihne pachatele vyšší trestní sazbou. Jde za prvé o jednání vymezené v ust. § 199 odst. 2 provedené zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem podle písm. a), pokud jím byla způsobena těžká újma na zdraví podle písm. b), pokud je podle písm. c) spácháno nejméně na dvou osobách, nebo pokud páchá tento čin po delší dobu podle písm. d).

Zvlášť surový nebo trýznivý způsob vykazuje „útok s extrémně vysokou, výraznou mírou brutality, která se vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů tohoto druhu. Při zvlášť surovém útoku půjde zpravidla o útok provedený užitím většího počtu nástrojů či mechanismů“¹¹³.

Vymezení pojmu těžké újmy na zdraví nabízí ust. § 122 odst. 2 písm. a) až i) trestního zákoníku, podle něž se těžkou újmou rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, nebo delší dobu trvající porucha zdraví. Spáchání tohoto trestného činu nejméně na dvou osobách podle ust. § 199 nahradilo původní znění ust. § 215a odst. 2 písm. a) trestního zákona, které stanovovalo podmínku spáchání „na více osobách“, tzn. alespoň na třech osobách. Trestní zákoník tak poskytuje přísnější posouzení skutku a tím více chrání jeho oběti.

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 28. května 2008, sp. zn. 6 Tdo 548/2008 konstatoval, že již týrání samo o sobě je trvající činností, proto se pro splnění podmínky páchání skutku po delší dobu musí „jednat o dobu trvání řádově v měsících. V souvislosti s tím je třeba zdůraznit, že čím méně intenzivní bude týrání, tím delší dobu bude muset takové zlé nakládání trvat, aby se mohlo jednat o naplnění této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby“¹¹⁴. Ve svém dalším usnesení ze dne 6. února 2008, sp. zn. 8 Tdo 105/2008 dospěl Nejvyšší soud k závěru, že pro naplnění této podmínky je také „určující nejen celková doba týrání, ale přihlédnout je třeba též ke konkrétnímu způsobu provedení činu, intenzitě

---

¹¹³ JELÍNEK, J. K trestněprávnímu postihu domácího násilí. *Acta iuridica olomucensis* 2005, roč. 1, č. 2, pp. 56.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 6 Tdo 548/2008.

týrání, jeho četnosti apod. V závislosti na konkrétních okolnostech není vyloučeno, aby i doba několika měsíců naplnila tento zákonný znak”¹¹⁵.

---

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, sp.zn. 6 Tdo 548/2008.

4. Otázky spojené s výkonem rozhodnutí

V této kapitole se zaměřím na otázky spojené s výkonem rozhodnutí o nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. Samotná právní úprava provedení tohoto výkonu není obsažná. Ovšem v souvislosti s výkonem rozhodnutí je velmi důležité se zabývat další problematikou, která po provedení výkonu, vyvstává a s výkonem bezprostředně souvisí. Jde o další ochranu oběti domácího násilí, dětí a společného obydlí a úpravu vztahů mezi nimi a násilnou osobou.

4.1. Exekutor

Občanský soudní řád a shodně s ním vyhláška stanoví, že výkon předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. provede vždy soud (konkrétně soudce, který předběžné opatření podle 76b nařídil, soudní vykonavatel, vyšší soudní úředník, soudní tajemník nebo asistent soudce). Vzhledem k existenci zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční řád“) je nutné zjistit, zda předběžné opatření může vykonat i soudní exekutor. Soudní exekutor je totiž oprávněn podle ust. § 52 odst. 2 exekučního řádu vykonat všechny úkony, které jsou na základě právních předpisů svěřeny soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu při provedení výkonu rozhodnutí (dále jen „soudní úkony“), pokud exekuční řád nestanoví jinak a v ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu je pro exekuční řízení zakotveno subsidiární užití občanského soudního řádu, který se tudíž užije přiměřeně, pokud exekuční řád nestanoví něco jiného. „Není účelné, aby jedna a táž právní otázka byla vykládána v řízení o výkon rozhodnutí jinak než v řízení exekučním. Tam, kde exekuční řád (výslovně) na konkrétní otázku neodpovídá, je tím přiléhavé dát přednost úpravě zakotvené v občanském soudním řádu před názorem, že i bez toho je daná úprava exekučního řádu úplná (a použitelnost občanského soudního řádu vyloučena).“¹¹⁶ Přiměřenost užití občanského soudního řádu a oprávnění soudního exekutora činit všechny úkony soudu podle ust. § 52 odst. 2 by proto mohly znamenat, že exekutor by byl oprávněn provést výkon usnesení o předběžném opatření dle § 76b, který náleží soudu. Soudní exekutor totiž určuje podle ust. § 58 odst. 3 způsob provedení exekuce. V takovém postupu jej však limituje ust. § 58 odst. 1 exekučního řádu, které stanoví, že exekuci lze provést jen způsoby uvedenými v exekučním řádu. V taxativním výčtu způsobů provedení exekuce obsaženém v ust. § 59 exekučního řádu se výkon usnesení o předběžném opatření dle § 76b provedeným vykázaním či ukládáním

---

¹¹⁶ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 219.

pokut odpovídající ust. § 351 o. s. ř. nenachází. V případě, že by zákonodárce chtěl, aby byly tyto dva způsoby provedení exekuce ve věci domácího násilí zahrnuty mezi pravomoci exekutora, „s největší pravděpodobností by je zmínil v samostatné části exekučního řádu nebo alespoň odkázal na OSŘ. Nelze-li žádnou takovou zmínku v exekučním řádu nalézt, nezbyvá než s ohledem na princip legality a enumerativnosti státních pretenzí dospět k závěru, že exekutor ve vztahu k výkonu zmíněných dvou typů rozhodnutí tuto pravomoc nemá.”¹¹⁷

4. 2. Děti a vykázaní

Tato kapitola bude pojednávat o styku vykázané osoby s dětmi po dobu trvání vykázaní a z toho vyplývajících následků a možnosti následné úpravy styku s dětmi, pokud dojde k rozvodu či jiné odluce manželů či partnerů.

O následcích a dopadech domácího násilí na dítě, které je buď svědkem, nebo přímo obětí domácího násilí (pachatel domácího násilí na něj může útočit přímo i za účelem psychického týrání oběti – druhého rodiče, která je násilí přítomna) bylo pojednáno v kapitole 1.4.4. Děti jako oběti domácího násilí, která dokazuje, že domácí násilí na dítěti zanechává traumatické následky, se kterými se bude pravděpodobně vyrovnávat do konce svého života. Ze statistických údajů o počtu dětí zasažených domácím násilím získaných intervenčními centry o policejním vykázaní¹¹⁸ vyplývá, že v roce 2007 bylo policejnímu zásahu i násilnému incidentu, který zákroku předcházela přítomno 941 dětí, v roce 2008 šlo o 586 dětí a roku 2009 se jednalo o 911 dětí. Přitom nebyly brány v potaz děti nepřítomné zákroku, takže konečné číslo takových dětí může být mnohem vyšší (navíc se jedná o údaje o dětech v rodinách, kde se situace alespoň řešila formou vykázaní, počet dětí v ostatních rodinách, v nichž dochází k domácímu násilí, pak známy samozřejmě nejsou, protože o nich nikdo neví).

Otázka styku s dítětem po dobu trvání vykázaní dosud nebyla řešena. Jde o složitou situaci, která nastává v momentu, kdy je násilník vykázan poté, co jeho násilí dosáhlo určitého stupně (vážným způsobem ohrozil život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost ohrožené osoby), může být součástí dlouhotrvajícího domácího násilí, u něhož jsou přítomny děti a oběť se odhodlala k podání návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. Oběť domácího násilí musí často překonat strach a vyvinout mimořádné úsilí vzhledem ke svému možnému špatnému fyzickému a psychickému stavu plynoucího z násilné nadvlády agresora, aby dosáhla jeho vykázaní, když ohrožuje nejen ji, ale i její děti: je proto zřejmé, že představa,

---

¹¹⁷ Tamtéž, s. 261.

¹¹⁸ *Statistiky* [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí [citováno 3.11.2010]. Dostupné z: <http://domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>.

že by se poté mohl násilník stýkat se společnými dětmi, je pro ni nepředstavitelná. Vykázaná osoba totiž vykázáním neztrácí svá práva a povinnosti k dítěti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti upravené v ust. § 30 a násl. zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“).

Pokud byl násilník vykázán a byly mu stanoveny i další povinnosti vyplývající z ust. § 76b odst. 1 o. s. ř. - především povinnost nevstupovat a nezdržovat se ve společném obydlí a jeho bezprostředním okolí, zdržet se setkávání s navrhovatelem a nevstupovat a nezdržovat se v bezprostředním okolí navrhovatele, je zřejmé, že vykázaný se nemůže stýkat s dítětem v těchto místech, tedy nemůže přijít do kontaktu s obětí, tedy i s dětmi, pokud budou s ní. Je tedy vůbec možné, aby se násilník po dobu trvání vykázání s dětmi viděl, příp. jak by mohl prakticky styk s jeho dětmi probíhat (obzvláště v případech, pokud bude předběžné opatření trvat déle než jeden měsíc)? Nebyl by styk dítěte s násilnou osobou po vydání předběžného opatření dle § 76b v rozporu s duchem a smyslem úpravy zákona v oblasti ochrany před domácím násilím a na něj navazující novely, který má právě chránit oběť a dítě tím, že zamezí na určitou dobu násilí oddělením násilné osoby od zbytku ohrožené rodiny? Oběť by totiž při realizaci styku dítěte s druhým rodičem musela na styk dítě připravit a složitě dítě předat přes jinou osobu násilníkovi, nad dítětem by neměla dohled a navíc by dítě nemohla ochránit před případnými dalšími útoky agresora, což by jí jistě způsobovalo její další psychickou újmu. Navíc pokud si je vykázaný násilník vědom svých rodičovských práv zahrnující i právo na styk s dítětem, může toto právo šikanózně vykonávat tak, aby jím (i když byl vykázán a ztratil tak po určitou dobu přímý vliv negativně působit na oběť domácího násilí) nadále udržoval nad obětí nadvládu.¹¹⁹

4.2.1. Možnosti úpravy styku násilného rodiče s dítětem – předběžná opatření

Pro řešení úpravy styku násilníka s dítětem při výskytu domácího násilí existuje vícero možností.

Jako první možnost se jeví to, že v návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. by mohla oběť domácího násilí spolu s návrhem vykázání a uložení dalších povinností násilné osobě navrhnout i prozatímní úpravu styku k nezletilým dětem se zákazem styku

---

¹¹⁹ Násilník může ze své dominantní pozice ovlivňovat oběť domácího násilí a snažit se o znovuzískání moci nad obětí i tím, že například bude všemi prostředky bránit tomu, aby byly děti svěřeny do péče oběti. Koná tak proto, aby byla oběť ztrestána za svou „neposlušnost“ vůči němu, když se snaží z násilného vztahu odejít a ochránit před ním i své potomky. Návrh násilného rodiče, aby bylo dítě svěřeno do jeho péče, aniž by o dítě před tím jevil jakýkoli zájem, může být jedním z dalších nástrojů, jak pokračovat v psychickém tlaku na oběť domácího násilí. Vedle toho může využívat i procesní obstrukce (nedostavování se k jednání, vystavování opakovaných pracovních neschopenek, navrhování nedůležitých svědků a předkládání stále dalších důkazů nepodstatných pro rozhodnutí ve věci), tedy šikanózně uplatňovat svá procesní práva stanovená občanským soudním řádem a práva vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, aby druhého rodiče potrestal.

dítěte s násilnou osobou po dobu trvání vykázaní. S tím vyvstává problém, zda v předběžném opatření dle § 76b o.s.ř. může být rozhodováno o dítěti.¹²⁰ Existuje názor, že soud nemůže nařizovat předběžné opatření v zájmu někoho, kdo není účastníkem řízení, tedy že soud nemůže řešit otázku úpravy styku dítěte s agresorem v předběžném opatření dle § 76b o.s.ř.

¹²¹ Tento názor se opírá o to, že účastníci řízení podle § 76b jsou výslovně určeni v ust. § 74 odst. 2 věty druhé o. s. ř. (pouze) jako navrhovatel a ten, vůči němuž návrh směřuje. Opačného mínění jsou autoři komentáře občanského soudního řádu, kteří se domnívají, že obecné vymezení účastníků řízení o předběžném opatření podle ust. § 74 odst. 2 věty první o. s. ř. – navrhovatel a ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu - dopadá i na účastníky řízení o předběžném opatření podle § 76b (i přes speciální úpravu účastníků řízení obsaženou v § 74 odst. 2 větě druhé), protože „nařízení předběžného opatření podle § 76b totiž rovněž představuje jen předběžnou (zatímní) úpravu práv a povinností účastníků, které mohou být definitivně vyřešeny pouze rozhodnutím ve věci samé, a řízení o předběžném opatření podle § 76b se mohou zúčastnit jen ti, jejichž práva a povinnosti budou posléze (po předběžném opatření) řešena v řízení podle části třetí OSŘ”¹²². V tomto případě by byli účastníky řízení navrhovatel a ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu – jelikož by se jednalo o věc péče soudu o nezletilé v řízení o styku rodičů s nezletilým dítětem dle ust. § 176 odst. 1 o. s. ř., které lze v souladu s ust. § 81 odst. 1 o. s. ř. zahájit i bez návrhu (*ex officio*) – šlo by proto o účastníky řízení podle tzv. třetí definice – navrhovatele a ty, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno v souladu s ust. § 94 odst. 1 o. s. ř. Konkrétně by se tedy jednalo o navrhovatele (nejčastěji matku), druhého rodiče (násilníka) a dítě. Soud by pak mohl v předběžném opatření dle § 76b rozhodnout o styku dítěte s násilným rodičem po dobu vykázaní s ohledem na existenci domácího násilí v rodině jakou důležitou okolností pro možné dočasné omezení styku rodiče s dítětem, příp. prozatímní zákaz styku s dítětem podle

---

¹²⁰ U vykázaní podle zákona o Policii ČR tento problém odpadá, protože z dikce ust. § 44 odst. 1 vyplývá, že pokud se násilná osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti ohrožené osoby, násilnou osobu vykáže. Pod pojem ohrožené osoby lze zahrnout vedle ohrožené osoby – obvykle druhého rodiče i nezletilé dítě (návrh se zde nepodává, vykázaní se tedy netýká pouze navrhovatele a druhé osoby, proti níž směřuje návrh, jak je tomu v občanském soudním řízení, ale pod pojem ohrožené osoby lze současně podřadit ohroženou osobu – rodiče a taktéž dítě). Nezletilé dítě je chráněno tím, že vykázaná osoba je povinna v souladu s ust. § 45 odst. 1 písm. c) zákona o Policii ČR se zdržet styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou - rodičem i dítětem, pokud je taktéž osobou ohroženou, což také policista provádějící vykázaní zapíše do potvrzení o vykázaní, kde musí uvést totožnost ohrožené osoby (či ohrožených osob) a vykázaného.

¹²¹ Blíže viz. VLÁČIL, D. K některým praktickým aspektům rozhodování civilního soudu při ochraně před domácím násilím a jeho spolupráce s policejními orgány. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010, s. 84.

¹²² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 421.

ust. § 27 odst. 3 zákona o rodině do doby, než o věci rozhodne soud v řízení o věci samé podle ust. § 176 odst. 1 o. s. ř.

Jelikož by mohlo jít v tomto řízení o kolizi zájmů mezi rodiči a dítětem podle ust. § 37 odst. 1 zákona o rodině, kdy soud v takovém případě ustanoví dítěti kolizního opatrovníka (zpravidla orgán sociálněprávní ochrany dětí) usnesením podle ust. § 37 odst. 2 zákona o rodině, byl by účastníkem i tento kolizní opatrovník. S ustanovením kolizního opatrovníka ovšem vyvstává otázka, zda vzhledem k zákonné lhůtě 48 hodin od podání návrhu (dle ust. § 75c odst. 2 o. s. ř.), v níž musí soud o nařízení předběžného opatření dle § 76b rozhodnout, je vůbec možné, aby byl soud v tak krátké době schopen kolizního opatrovníka ustanovit. Pokud by se tak stalo, „pak jediné, co ve věci učiní, je, že převezme rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, případně zamítnutí takového návrhu za nezletilého“¹²³.

Ani praxe soudů rozhodující o předběžných opatřeních dle § 76b nepřináší uspokojivou odpověď na účastenství dítěte v tomto řízení a možnost jeho zastupování zákonným zástupcem – rodičem či nutností ustanovit dítěti kolizního opatrovníka. Existují soudní rozhodnutí, která tyto otázky vůbec neřeší a v nařízeném předběžném opatření dle § 76b, v němž soud uložil násilné osobě dočasné opuštění společného obydlí a povinnost nenavazování kontaktu s navrhovatelem, nařídil i povinnost zdržet se setkávání s nezletilým dítětem. „Okresní soud ve Zlíně ve věci vedené pod sp. zn. 6 Nc 801/2008 nařídil předběžné opatření, kterým S. M. nařídil dočasně opustit společné obydlí (I. výrok), zdržet se setkávání s žalobkyní A. M. a jejich dcerou A. M. a navazování kontaktů s nimi (II. výrok). V odůvodnění soud uvedl, že ze zdravotního záznamu, lékařského potvrzení a zprávy městského úřadu byla opakovaně řešena situace žalobkyně, která je s dcerou A. vystavována ze strany žalovaného opakovaným výhrůžkám a fyzickému napadání. V záhlaví rozhodnutí nezletilá nefiguruje. Soud se nevypořádal s tím, zda je nezletilá navrhovatelkou či nikoliv, pokud ano, tak zda je řádně zastoupená.“¹²⁴ V jiném rozhodnutí soud rozhodl, že úpravu poměrů k nezletilému dítěti řeší opatrovníkový soud a nezletilé dítě není účastníkem řízení dle § 76b o.s.ř., pokud je navrhovatelkou jeho matka. „Okresní soud ve Znojmě ve věci vedené pod sp. zn. 12 Nc 2151/2008 nařídil předběžné opatření, kterým uložil P. D. dočasně opustit společné obydlí (I. výrok), nevstupovat do společného obydlí (II. výrok), zdržet se setkávání s navrhovatelkou a navazování kontaktů s ní (III. výrok), zamítl návrh na uložení povinnosti P. D. zdržet se setkávání s nezletilou A. Z. (IV. výrok). V odůvodnění rozhodnutí uvedl, že A. Z.

¹²³ ČUHELOVÁ, K. Zákaz setkávání otce s nezletilým dítětem a ustanovení § 76b o. s. ř. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10, s. 41.

¹²⁴ ČUHELOVÁ, K. Zákaz setkávání otce s nezletilým dítětem a ustanovení § 76b o. s. ř. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10, s. 42.

není účastnicí řízení, ale navrhovatelka (matka) by se měla domáhat ochrany nezletilé a úpravy poměrů k její osobě u opatrovnického soudu.¹²⁵

Ještě trochu jiný pohled na účastenství dítěte v řízení o nařízení předběžného opatření dle § 76b nabízí Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 3/2010¹²⁶, podle nějž je nezletilé dítě aktivně legitimováno k podání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b, pokud je vážným způsobem ohrožen jeho život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost.¹²⁷ Pro nedostatek procesní způsobilosti dítěte je nutné, aby bylo dítě v řízení zastoupeno zákonným zástupcem – rodičem nebo kolizním opatrovníkem. Pokud dítě není takto ohroženo, není podle metodického doporučení účastníkem řízení o nařízení předběžného opatření podle § 76b. Dále metodické doporučení stanoví, že formou předběžného opatření soudu podle § 76b odst. 1 o.s.ř. nelze řešit otázky výchovy a výživy dítěte ani otázku styku násilného rodiče s dítětem (odkazuje na vydání samostatného předběžného opatření podle § 76 odst. 1 o.s.ř.), což je podle metodického doporučení dáno „odlišným charakterem řízení o obou typech předběžného opatření soudu“.

Zmíněné postupy jsou však vzhledem k rozdílným názorům na věc diskutabilní a pro oběť domácího násilí proto není podání návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b s dvěma požadavky - požadavkem na vykázní násilníka a uložení dalších povinností současně s požadavkem návrhem na omezení či zákaz styku násilníka s dítětem jistotou, že by takovému návrhu bylo vyhověno.

Jako druhá varianta se proto nabízí současně s návrhem na vydání předběžného opatření podle § 76b podat návrh na vydání druhého samostatného předběžného opatření dle ust. § 76 o. s. ř., v němž by oběť požadovala zatímní úpravu styku k nezletilému dítěti – omezení styku dítěte s násilným rodičem či jeho zákaz z důvodů existence domácího násilí. Příslušným soudem pro rozhodnutí o něm by byl dle ust. § 74 odst. 3 o. s. ř. soud, který je příslušný k řízení o věci – tzn. soud, v jehož obvodu má nezletilý bydliště (dle ust. § 88 písm. c) o. s. ř.). Protože by šlo o obecné předběžné opatření, vztahovala by se na něj obecná ustanovení o předběžném opatření – návrh by musel splňovat náležitosti uvedené v ust. § 75 odst. 2 a 3 o. s. ř. a musely by k němu být přiloženy listiny, jichž se navrhovatel dovolává. Soud musí o tomto předběžném opatření rozhodnout bezodkladně či do 7 dnů. S ohledem na to, že by agresor mohl například pokračovat v násilí na dítěti a tím dále týrat oběť – druhého

---

¹²⁵ Tamtéž, s. 41.

¹²⁶ Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí.

¹²⁷ Jde však o samostatný návrh – odlišný od návrhu na vydání předběžného opatření dle § 76b podaným navrhovatelem – rodičem, v němž může být rozhodováno jen o tomto rodiči a osobě, proti níž návrh směřuje (násilníkovi).

rodiče (např. když by si na dítě počkal před školou či u prarodičů) a mohl by tak vyvíjet nepříznivý vliv na psychické či tělesné zdraví dítěte, domnívám se, že by soud měl rozhodnout bezodkladně, protože by tu hrozilo nebezpečí z prodlení (samozřejmě v závislosti na jednotlivých okolnostech konkrétního případu). Pokud by soud usnesení o nařízení předběžného opatření vydal, může podle ust. § 81 odst. 1 o. s. ř. zahájit řízení ve věci samé i bez návrhu. Návrh na zahájení řízení ve věci může podat zároveň i navrhovatel. „Zákon zde vychází z toho, že v těchto věcech, shledal-li soud důvody k nařízení předběžného opatření, zahájí vždy také řízení ve věci samé usnesením podle § 81 odst. 1 a 3. To samozřejmě neznamená, že by řízení v takové věci nemohlo být zahájeno na návrh účastníka předběžného opatření.“¹²⁸

Podle mého názoru je v rozporu se současným českým právním řádem, aby navrhovatel ve svém návrhu na nařízení předběžného opatření dle § 76b o.s.ř., jímž se domáhá, aby osoba, proti níž návrh směřuje, opustila společné obydlí, aby se zdržela setkávání s navrhovatelem a aby jí byly uloženy ostatní povinnosti, současně požadoval, aby se tato osoba zdržela navazování kontaktů s nezletilým dítětem a byl jí s dítětem zakázán styk, resp. aby soud rozhodl v tomto předběžném opatření současně i o nezletilém dítěti. Účelem předběžného opatření dle § 76b je přerušit opakující se sled ataků domácího násilí, oddělit násilnou osobu od oběti, ochránit oběť a poskytnout jí dostatečnou dobu na to, aby mohla řešit svou obtížnou situaci například podáním návrhů na soud, jež by jí měly zaručit konečnou úpravu jejích poměrů tak, aby se odpoutala od násilníka a k domácímu násilí již v budoucnu nedocházelo. Jeho primárním smyslem je tedy dočasně upravit poměry mezi účastníky striktně vymezenými - navrhovatelem a osobou, proti níž návrh směřuje. Aktivní legitimace zákonného zástupce (nejčastěji matky) nezletilého dítěte podat předběžné opatření dle ust. § 76 o. s. ř. o úpravě poměrů nezletilého k jeho druhému rodiči je v rozporu s možností střetu zájmů mezi rodiči navzájem nebo střetu zájmů rodiče a dítěte. Ustanovení kolizního opatrovníka k zastoupení dítěte pro podání samostatného návrhu na nařízení předběžného opatření dle § 76b či předběžného opatření dle ust. § 76 o. s. ř. při nutnosti okamžité úpravy poměrů násilné osoby k dítěti a zároveň vzhledem k lhůtám uvedeným v ust. § 75c odst. 2 o. s. ř., ve kterých soud musí o návrhu rozhodnout (bezodkladně, nejpozději do 48 hodin od podání návrhu dle § 76b a 7dnů od podání návrhu na jiné předběžné opatření), je neefektivní. Lze tedy konstatovat, že řešení poměrů nezletilých dětí po dobu vykazání násilné osoby, jež s nezletilým obývá společné obydlí (a často je jeho rodičem), je zcela neuspokojivé. Rozdílný

---

¹²⁸ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 445.

postup soudů a především právní nejistota oběti domácího násilí a dítěte nepřispívá k vyhovující právní úpravě domácího násilí vzhledem k postavení dětí.

Eventuální možnost řešení této situace vidím v tom, že by byla soudu stanovena povinnost neprodleně po provedení výkonu předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. předat věc soudu příslušnému podle § 88 písm. c), aby mohl tento soud bez návrhu rozhodnout, zda je třeba ve věci nařídit předběžné opatření týkající se poměrů nezletilého dítěte (především omezení či zákazu styku s násilným rodičem). Místně příslušným soudem podle § 88 písm. c) o. s. ř. je soud, v jehož obvodu má nezletilý bydliště, tzn. soud často totožný se soudem místně příslušným pro vydání předběžného opatření dle § 76b o.s.ř. – určený podle místa společného obydlí rodičů nezletilého dítěte. Tento soud by proto společně rozhodoval o návrhu na nařízení předběžného opatření rodičů dle § 76b a o nařízení předběžného opatření bez návrhu týkající se styku dítěte s násilným rodičem. Pro předběžné opatření nařízeného bez návrhu týkající se dítěte žijícího v rodině s domácím násilím, by měla být podle mého názoru taktéž stanovena zkrácená lhůta pro rozhodnutí soudu, jež by odpovídala nutnosti rychlého řešení věci (nabízí se taktéž lhůta 48 hodin). Tato úprava již byla obsažena v občanském soudním řádu v ust. § 74 odst. 4 o.s.ř. před přijetím novely č. 218/2009 Sb.¹²⁹ Ta totiž zavedla nový odst. 5 v ust. § 74 o.s.ř., ve kterém byla změněna místní příslušnost soudu pro rozhodování o nařízení předběžného opatření dle § 76b z původní místní příslušnosti podle § 74 odst. 4 o.s.ř. (společně i pro předběžné opatření podle ust. § 76a o.s.ř., kdy byl soud místně příslušný podle obvodu navrhovatele). Touto změnou došlo k tomu, že do nového odst. 5 již nebyla zahrnuta věta druhá v původním odstavci 4, kdy měl soud neprodleně po provedení výkonu věc předložit soudu, který je příslušný rozhodnout ve věcech péče o nezletilé. Navíc pokud oběť – rodič ve svém návrhu na nařízení předběžného opatření dle § 76b popíše i násilné jednání druhého rodiče vůči dítěti, tím spíš by měla být věc řešena tímto způsobem.

Pokud by oběť domácího násilí nepodala návrh na vydání předběžného opatření a rovnou by podala návrh na zahájení řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí, lze nařídit předběžné opatření i po zahájení řízení v souladu s ust. 102 odst. 1 o. s. ř.

---

¹²⁹ Ustanovení § 74 odst. 4 o.s.ř. před přijetím zákona č. 218/2009 Sb. znělo: *K rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle § 76a a 76b je příslušný okresní soud, který je místně příslušný pro obvod (okres) navrhovatele. Bude-li předběžné opatření nařízeno, soud předá po provedení jeho výkonu věc neprodleně soudu příslušnému podle § 88 písm. c). Má-li soud, kterému byla věc předána, za to, že není soudem uvedeným v § 88 písm. c), předloží věc k rozhodnutí o příslušnosti svému nadřízenému soudu; tímto rozhodnutím je soud, jehož příslušnost byla určena, vázán.*

4.2.2. Možnosti úpravy styku násilného rodiče s dítětem – péče soudu o nezletilé ve věci samé

Po vykázání násilníka ze společného obydlí či stanovení dalších povinností dle § 76b o.s.ř. se oběti otevírá prostor jednoho měsíce, kdy může během této doby podniknout náležité kroky k dosažení úpravy poměrů nezletilého dítěte – podat návrh na zahájení řízení o svěření dítěte do její výlučné péče, o úpravě styku násilného rodiče s dítětem (viz výše), o výživném, jehož výsledkem bude konečné rozhodnutí o věci samé. Pokud jsou rodiče dítěte manžely, může oběť požádat i o rozvod s násilným manželem. Soud ale nemůže podle ust. § 26 odst. 1 zákona o rodině rozhodnout o rozvodu dříve, než rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí v době po rozvodu nenabude právní moci.

Jak již bylo řečeno, soud může i bez návrhu zahájit řízení ve věcech péče o nezletilé. Mám za to, že by tak měl učinit (po uvážení) okamžitě poté, kdy se o vykázání dozví od policie, intervenčního centra či orgánu sociálně-právní ochrany dětí, obce nebo další osoby, kteří mají víceméně povinnost soud kontaktovat či upozornit různými způsoby na výskyt domácího násilí v rodině, kde je nezletilé dítě.

Při úpravě poměrů dítěte a jeho styku s násilným rodičem se dostává do konfliktu právo rodiče své dítě vychovávat a pečovat o něj, příp. se s ním stýkat, pokud dítě nebylo svěřeno do jeho péče a právo dítěte na spokojený rodinný život, ale především jeho zájem a blaho dítěte. Dítě má právo podle čl. 7 Úmluvy o právech dítěte¹³⁰ právo na péči rodičů¹³¹ a v čl. 9 odst. 3 této Úmluvy je výslovně zakotveno právo dítěte na styk se svým rodičem, kdy dítě disponuje právem udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, pokud je od nich odděleno. Úmluva zároveň dodává, že toto právo může být popřeno, pokud by bylo v rozporu se zájmy dítěte. Podobnou úpravu obsahuje i Úmluva o styku s dětmi¹³², která dítěti i jeho rodiči v čl. 4 odst. 1 přiznává právo navázat a udržovat vzájemný pravidelný styk. Styk lze podle ní omezit pouze tam, kde to je nezbytné v nejlepším zájmu dítěte. Zájem dítěte je zohledněn především Úmluvou o právech dítěte v čl. 3 jako *přední hledisko při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány*. Za zájem či nejlepší zájem dítěte je považována „možnost dítěte za účelem svého plného a harmonického rozvoje osobnosti a schopností vyrůstat v rodinném prostředí a v atmosféře štěstí, lásky a porozumění, a to

¹³⁰ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte. Úmluva byla ratifikována Federálním shromážděním České a Slovenské Federativní Republiky 7. ledna 1991 a vstoupila v platnost 6. února 1991.

¹³¹ **Deklarace práv dítěte** přijatá OSN v New Yorku dne 20. 11. 1959 v zásadě 6 uvádí, že *dítě potřebuje k plnému a harmonickému vývoji své osobnosti lásku a porozumění. Pokud je to možné, má vyrůstat v péči svých rodičů, kteří jsou za ně odpovědní, a v ovzduší přízně, morálního i materiálního zabezpečení.*

¹³² Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o styku s dětmi.

přednostně v péči své původní rodiny”¹³³. Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011, schválený vládou České republiky dne 13. července 2009 přináší definici nejlepšího zájmu dítěte jako takového stavu, „kdy je zachována životní úroveň a podmínky, nezbytné pro jeho zdravý tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj a je chráněno právo dítěte na plný a harmonický rozvoj jeho osobnosti a schopností; plnohodnotné dětství a osobní potenciál dítěte je plně vyvinut v rámci rodiny; cizí péče a podpora je dítěti poskytována jen v nezbytně nutné míře“¹³⁴. Zůstává tak otázka, zda plný a harmonický rozvoj osobnosti a zdraví dítěte nebude narušen, pokud se na jeho výchově bude podílet jeho násilný rodič jako původce domácího násilí.

Při rozhodování o svěření dítěte do péče či následného styku dítěte s násilným rodičem je nutné přihlídnout k tomu, zda mezi partnery – rodiči dítěte bylo jedním (nebo tím hlavním) z důvodů rozluky partnerů domácí násilí. I když má násilný rodič i nadále právo pečovat o nezletilé dítě a právo styku s dítětem, je na soudu, aby posoudil, zda předešlé násilné jednání (a jeho možnost pokračování při dalším kontaktu násilného rodiče s dítětem) neodůvodňuje rozhodnutí soudu o omezení styku s dětmi nebo jeho zákaz, tzn. možnost soudu „ponížit“ právo rodiče na styk s dítětem ve prospěch zájmu dítěte a jeho blaha. Doporučení Výboru ministrů R (90) 2 o sociálních opatřeních týkajících se násilí v rodině (přijaté dne 15. 1. 1990) podle bodu 18 části B přílohy stanoví, že pokud jsou zájmy týraného dítěte v konfliktu se zájmy vyjádřenými jeho rodiči, měly by mít z principu přednost zájmy dítěte. Na druhou stranu je tu nepopiratelný fakt, že dítě potřebuje kontakt s oběma rodiči a omezení styku s jedním rodičem (i kdyby byl násilníkem) může dítě pociťovat jako citelnou ztrátu. „Pro některé dítě je řešením, aby byl kontakt s agresivním rodičem přerušen, aby nebylo do takového kontaktu nuceno, aby byly jeho prožitky a postoje respektovány; jiné dítě by ztrátu rodiče neslo bolestně a navzdory okolnostem od rodiče získává důležité city a podněty.“¹³⁵

---

¹³³ *Výklad pojmu "nejlepší zájem dítěte"* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [citováno 13.11.2010]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-pojmu-nejlepsi-zajem-dite>.

¹³⁴ *Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [citováno 13.11.2010]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7440/NAP.pdf>.

¹³⁵ DUŠKOVÁ, Z. Dítě a domácí násilí. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010, s. 55. Dušková upozorňuje na fakt, že reakcí dítěte na domácí násilí mezi rodiči může být přilnutí dítěte k matce - oběti, protože ji ochraňuje a brání. Oproti tomu zas může preferovat rodiče agresivního a s ním se nezdravě identifikovat, když tento mu poskytuje „jasnější pravidla, sdělení a důslednost“ v porovnání s druhým rodičem – obětí, když mu není schopna poskytnout potřebnou ochranu před násilím a zajistit bezpečí. Dítě se proto zmltá v ambivalentních vztazích k oběma rodičům, cítí se zmateno a často si nemůže uvědomit, jaký postoj k nim má zaujmout. Otázkou zůstává, zda „jasnější pravidla, sdělení a důslednost“ v takové podobě dítěti spíše neškodí, když „z výzkumů plyne, že těžké vzorce domácího násilí (tzv. intimní terorismus) korelují u násilného rodiče s autoritativním výchovným stylem, egocentrismem a nízkou frustrační tolerancí. Styk s násilným otcem tohoto typu pak představuje pro děti, které jsou již beztak v důsledku

Důležitým faktorem pro takové rozhodnutí soudu by měl být také názor dítěte. Podle čl. 12 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte má dítě právo svobodně vyjadřovat své vlastní názory ve všech záležitostech, které se ho dotýkají, pokud je schopné takový názor formulovat. Patříčná pozornost věnovaná názorům dítěte se také odvíjí od jeho věku a úrovně. Podle odst. 2 téhož článku se proto dítěti poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství. Právo dítěte obdržet potřebné informace, svobodně se vyjadřovat ke všem rozhodnutím rodičů týkajících se podstatných záležitostí jeho osoby a právo být slyšen v každém řízení, v němž se o takových záležitostech rozhoduje, je zakotveno v ust. § 31 odst. 3 zákona o rodině, pokud je schopno s ohledem na stupeň svého vývoje si vytvořit vlastní názor a posoudit dosah opatření týkajících se jeho osoby.¹³⁶ Obzvláště u starších dětí by měl být jejich názor na to, zda se chce stýkat s násilným rodičem (případně z jakého důvodu se s ním stýkat nechce), brán v potaz tím spíše, že celou situaci již dokáže vnímat a říct, zda je jejich přáním stýkat se s násilným rodičem. U zákazu či omezení styku dítěte s rodičem by měl být vypracován odborný znalecký posudek, jenž by měl pečlivě zvážit všechny okolnosti vedoucí k zjištění, zda je pro dítě vhodné se stýkat s násilným rodičem. V každém případě by měla být věc posouzena vždy individuálně s přihlédnutím k jednotlivým aspektům daného případu a především zájmu dítěte, protože zákaz či omezení jeho styku s rodičem je závažným zásahem do práv dítěte i rodiče.

4.3. Právo násilné osoby k společnému obydlí v souvislosti s vykááním

Nejdůležitější skupinou práv (vedle práv vyplývajících ze vztahu rodiče a dítěte), kterých se výkon rozhodnutí - vykáání dotýká, jsou vlastnická práva či jiná práva ke společnému obydlí (bytu či domu společně obývaného obětí a pachatelem, případně dalšími osobami). Je-li násilná osoba vykáána ze společného obydlí, které sdílí s osobou či osobami, které s ním bydlí, je nutné zamyslet se nad tím, zda a popřípadě jak se mění či omezuje právo násilné osoby k tomuto obydlí. Právní vztah násilné osoby k obydlí může být nejčastěji založen na těchto právních důvodech: výlučném vlastnickém právu násilné osoby, oběti či osoby třetí,

---

domácího násilí zvýšeně zranitelné (spadají do kategorie zvláště vulnerabilních obětí), silnou emocionální zátěž.“ (Blíže viz. ČÍRTKOVÁ, L. Styk dítěte s násilným rodičem v kontextu domácího násilí, Právo a rodina, LINDE, 2009, č. 11, s. 5).

¹³⁶ Rozumová a volní vyspělost nezletilého dítěte odpovídající jejich věku je i podle ust. § 9 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku korektivem pro posouzení, zda mají nezletilci způsobilost k určitému právnímu úkonu.

společném jmění manželů, podílovém spoluvlastnictví, společném nájmu bytu manžely, nájemním vztahu násilné osoby či oběti nebo třetí osoby.

4.3.1. Výlučné vlastnictví

Právo k obydlí může být založeno výlučným vlastnictvím jedné z výše uvedených osob. Právo vlastnit majetek zaručuje čl. 11 LZPS jako základní lidské právo, které smí být za podmínek stanovených Listinou omezeno podle čl. 4 odst. 2 LZPS pouze zákonem. Podle ust. § 123 občanského zákoníku je vlastník oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním jen v mezích zákona – tedy občanského zákoníku a jiných zákonů. Povinnosti agresora opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí, zákaz do něj vstupovat nebo se v něm zdržovat uložené předběžným opatřením dle § 76b o. s. ř. je právě takovým zákonným omezením vlastnického práva, pokud je výlučným vlastníkem násilná osoba. Tato osoba je totiž vykázána i přesto, že jí svědčí výlučné právo ke společnému obydlí a toto právo je omezeno způsobem, který odpovídá jí stanoveným povinnostem po dobu stanovenou předběžným opatřením. Po skončení lhůty pro vykázaní se může násilná osoba do společného obydlí vrátit, což je pro oběť domácího násilí samozřejmě nepříznivé. V tomto případě oběť disponuje jen velmi omezeným množstvím právních možností, jak řešit danou situaci. Pokud jde o manžele, oběť má nadále právo společné obydlí obývat, jak vyplývá z povinnosti manželů žít spolu stanovenou ust. § 18 zákona o rodině. Avšak možnost, že by bylo možno vlastnické právo násilné osoby omezit či zcela vyloučit ve prospěch oběti, český právní řád výslovně neposkytuje. Při rozvodu manželství nemá oběť podle zákona nárok ani na bytovou náhradu. „Soudy jsou však nakloněny přiznat právo na bytovou náhradu s ohledem na argument, že nepřiznání bytové náhrady by bylo v rozporu s dobrými mravy (zejména jde-li o manžela, jemuž byly po rozvodu svěřeny děti do výchovy).“¹³⁷

V případě výlučného vlastnického práva oběti ke společnému obydlí může oběť před rozvodem podat návrh na vydání předběžného opatření podle ust. § 76 o. s. ř., kterým by soud nařídil povinnost násilné osoby nevstupovat do společného obydlí pro rozpor s dobrými mravy, když uplatňuje své právo ke společnému obydlí, jež vyplývá z manželských povinností, i když se dopouští domácího násilí. Po rozvodu manželství zákon neupravuje právo rozvedeného manžela, který není vlastníkem společného obydlí, ke společnému obydlí. Zákon ani neuvádí, zda má rozvedený manžel v takovém případě nárok na bytovou náhradu. Nejvyšší soud opakovaně (v rozhodnutích ze dne 29. 4. 1999, sp. zn. 26 Cdo 2175/98, ze dne

---

¹³⁷ HUŇKOVÁ, M., HRUBÁ, K. Bytová otázka a oběti domácího násilí (2. část). *Právo a rodina*. 2002, č. 1, s. 15.

29. 8. 2000, sp. zn. 26 Cdo 813/99, a ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. 26 Cdo 1801/2000) dospěl k závěru, že rozvedený manžel, který je povinen po rozvodu vyklidit byt v domě ve vlastnictví druhého z manželů, má nárok na bytovou náhradu, protože je nutné na tuto situaci analogicky užít (podle ust. § 853 občanského zákoníku) obecnou úpravu nároku rozvedeného manžela na bytovou náhradu obsaženou v ust. § 712 odst. 3 větě druhé občanského zákoníku (upravující bytovou náhradu rozvedeného manžela u společného nájmu bytu manžely). Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 8.2000, sp. zn. 26 Cdo 813/1999 rozhodl, že „vznikne-li totiž podle ustanovení § 704 odst. 1 obč.zák. uzavřením manželství právo společného nájmu bytu manžely, na kterýžto případ (odkazem na ustanovení § 705 odst. 1 obč.zák.) míří ustanovení § 712 odst. 3 věty druhé obč., jde o situaci obdobnou té, kdy manželovi - nevlastníkovi vznikne uzavřením manželství právo bydlet v domě ve vlastnictví druhého z manželů. Rozvedenému manželovi - nevlastníkovi tedy přísluší v případě povinnosti vyklidit byt v domě patřícím druhému z nich právo na náhradní byt, který musí vyhovovat požadavkům stanoveným v ust. § 712 odst. 3 větě první obč.zák.; jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, může soud rozhodnout, že rozvedený manžel má právo jen na náhradní ubytování.”¹³⁸ Takové právní posouzení dopadá obecně na právní vztahy k bytu mezi rozvedenými manžely, kdy je jeden z nich výlučným vlastníkem společného obydlí. Domnívám se však, že takové právní hodnocení nelze užít v případech domácího násilí, když právě při jeho výskytu je nutné zohlednit individuální skutkový stav věci tak, že je třeba odepřít bytovou náhradu násilné osoby pro rozpor s dobrými mravy podle § 3 odst. 1 občanského zákoníku.

„Pokud by právo bydlení bylo odvozeno od výlučného vlastnictví nebo výlučného nájmu, resp. věcného břemene třetí osoby, např. rodičů oběti, neúnosná situace nastalá v důsledku domácího násilí by se dala řešit odvoláním souhlasu k bydlení.”¹³⁹ U výlučného vlastnictví druha či družky, jednoho z registrovaných partnerů nebo rodičů a zletilých dětí odvolání souhlasu k bydlení platí obdobně, protože tyto osoby nemají zákonem stanovenou povinnost žít spolu, a proto výlučné vlastnictví jedné z osob nezakládá právo druhého ke společnému obydlí z titulu jejich vztahu, bydlí v něm jen na základě souhlasu výlučného vlastníka.

---

¹³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2000, sp. zn. 26 Cdo 813/1999.

¹³⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Z., DÁVID, R. Rodinné bydlení a domácí násilí. *Právní fórum*. 2008, č. 10. s. 433.

4.3.2. SJM

Společné jmění manželů může vzniknout jen mezi manžely, takže pokud nedojde k rozvodu manželství, občanský zákoník umožňuje zúžit společné jmění manželů smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu podle ust. § 143a zahrnující majetek i závazky, které již náleží do společného jmění manželů nebo které vzniknou do budoucna. Manželé mohou také již před uzavřením manželství smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu upravit své budoucí majetkové vztahy v manželství. Vzhledem k přítomnosti domácího násilí nebude možno s největší pravděpodobností zúžit společné jmění manželů dohodou, takže oběti nezbyvá nic jiného, než podat návrh na zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti k soudu, který ho může zúžit ze závažných důvodů, jak předpokládá ust. § 147 občanského zákoníku. Takovým závažným důvodem může být bezesporu domácí násilí, které oběť prokáže například předložením usnesení o nařízení předběžného opatření dle § 76b. Po rozvodu manželství by bylo třeba při vypořádání společného jmění manželů poukázat na domácí násilí jako jeden z důvodů, ke kterému by se mělo přihlídnout, i když tento důvod v občanském zákoníku uveden není.

4.3.3. Podílové spoluvlastnictví

Podílové spoluvlastnictví upravuje občanský zákoník v ust. § 136 a násl. stejně pro všechny osoby (tzn. bez ohledu na to, zda se jedná o manžele či nikoliv). Oběť domácího násilí jako spoluvlastník společné věci – bytu či domu může podat návrh na zrušení spoluvlastnictví na soud, kdy soud podle ust. § 142 odst. 1 při vypořádání spoluvlastnictví přihlédne k velikosti podílů a účelnému využití věci. Jelikož kvůli domácímu násilí by rozdělení společného obydlí nebylo dost dobře možné, soud by přikázal společné obydlí za přiměřenou náhradu jednomu ze spoluvlastníků. Druhou variantou je, že soud nařídí prodej nemovitosti – společného obydlí a následné rozdělení výtěžku z prodeje podle podílů, pokud by nemovitost nechtěl žádný ze spoluvlastníků. Zrušení podílového spoluvlastnictví není vázáno na rozvod mezi manžely, takže může být vypořádáno i během trvání manželství. „Oběť domácího násilí tedy s podáním žaloby na zrušení a vypořádání spoluvlastnictví nemusí čekat na právní moc rozsudku o rozvod, což je významné zejména tehdy, jestliže se v manželství narodily děti a jejich poměry musí být pro dobu rozvodu vyřešeny primárně (srov. § 25 zákona o rodině).”¹⁴⁰

---

¹⁴⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Z., DÁVID, R. Rodinné bydlení a domácí násilí. *Právní fórum*. 2008, č. 10, s. 434.

4.4.4. Společný nájem a nájem bytu

Nejedná-li se o společný nájem bytu mezi manžely, který je upraven speciálně, může společný nájem oběti a pachatele domácího násilí zrušit soud na návrh jednoho ze společných nájemců v souladu s ust. § 702 odst. 2 občanského zákoníku. Musí se jednat o případy hodných zvláštního zřetele a navrhovatel – oběť musí prokázat, že stav, který brání společnému užívání bytu společnými nájemci, nezavinil – tedy že se užívání společného bytu či domu neslučuje s domácím násilím, kterého se na něm násilník (společný nájemce) dopouští. Soud zároveň se zrušením společného nájmu určí, kdo ze společných nájemců bude byt užívat.

Pokud je oběť domácího násilí či násilná osoba jedinou osobou oprávněnou byt užívat z titulu nájemního vztahu, tedy je jediným nájemcem (nejde-li o manžele) a druhá osoba s ní v bytě bydlí, protože např. vedou společnou domácnost (typicky druh a družka), druhá osoba má k bytu odvozené právo od práv nájemce, takže jeho postavení (i kdyby šlo o oběť domácího násilí) je plně odvislé od nájemce a nemůže proto na něm žádat bytovou náhradu.

4.4.5. Nájemní vztah u služebního bytu, bytu zvláštního určení a bytu v domě zvláštního určení

Na úpravu nájemního práva k služebnímu bytu, bytu zvláštního určení a bytu v domě zvláštního určení se obecně užití ustanovení občanského zákoníku upravující nájem bytu. Pojmově jsou tyto byty vymezeny v zákoně č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. Služebními byty jsou podle ust. § 7 odst. 1 písm. a) tohoto zákona byty v domech a jiných objektech určené pro ubytování osob, které mají v těchto bytech bydlet ze služebních důvodů proto, že by jinak byl ohrožen provoz objektů nebo znemožněn výkon jejich zaměstnání a podle písm. b) byty ve vlastnictví nebo v nájmu právnických a fyzických osob, které slouží k ubytování jejich pracovníků, a rovněž byty v domech ve vlastnictví nebo v nájmu právnických a fyzických osob, které slouží k ubytování jejich pracovníků. Nájemní smlouvu na tyto služební byty lze uzavřít, jestliže se nájemce zavázal zajišťovat práce, na které je nájem tohoto bytu vázán. Služebními byty jsou podle ust. § 7 odst. 1 písm. c) tohoto zákona i byty ozbrojených složek, za něž se považují byty v domech výhradně určených pro ubytování vojáků z povolání a občanských pracovníků vojenské správy, pracovníků federálního ministerstva vnitra, ministerstva vnitra České republiky a příslušníků Federálního policejního sboru, vojsk federálního ministerstva vnitra, Federální bezpečnostní informační služby, Sboru hradní policie, Policie České republiky a Sboru nápravné výchovy České republiky. K těmto služebním bytům nemůže vzniknout společný nájem manželů, současně se

na ně nevztahuje ani možnost přechodu nájmu bytu při smrti nájemce. Druhému manželovi náleží pouze odvozené právo k bydlení. Pokud dojde k rozvodu, nájemcem služebního bytu zůstává manžel, který disponoval nájemním právem k bytu před rozvodem. Druhý manžel je však chráněn ust. § 713 odst. 1 občanského zákoníku tak, že není povinen se z bytu vystěhovat, dokud mu není zajištěn přiměřený náhradní byt. To platí i v případě, jestliže nájemce služebního bytu opustí trvale společnou domácnost. Pokud je oběť domácího násilí nájemcem služebního bytu nebo jí náleží odvozené právo k bytu, je její situace v obou případech složitá, protože zákon nepředestírá možnosti úpravy práva ke služebnímu bytu za trvání manželství, ale pouze situaci po smrti či rozvodu nájemce. Navíc z dikce ust. § 713 odst. 1 vyplývá, že na bytovou náhradu zde uvedenou nemá nárok druh či družka, protože na právo na bytovou náhradu náleží jen osobám zde uvedeným, tzn. manžel a osoby uvedené v ust. § 706 odst. 1 občanského zákoníku - děti, partner, rodiče, sourozenci, zeť a snacha.

Pokud dojde k rozvodu mezi manželmi, kdy jednomu z nich náleží nájemní právo k bytu zvláštního určení nebo bytu v domě zvláštního určení, použije se na ně ust. § 713 odst. 1 občanského zákoníku přiměřeně.

4.4.6. Společný nájem bytu manželů

Stanou-li se manželé za dobu trvání manželství nájemci bytu (postačí však, stane-li se jím jen jeden z manželů), vzniká společný nájem bytu manželů v souladu s ust. § 703 odst. 1 občanského zákoníku. Pokud se jeden z manželů stal nájemcem bytu již před uzavřením manželství, uzavřením manželství vznikne společný nájem obou manželů podle ust. § 704 odst. 1 občanského zákoníku. Občanský zákoník neřeší možnost zrušit společný nájem bytu manželů za dobu trvání manželství (např. z důvodů domácího násilí), pouze upravuje jejich společné vztahy a možnost zrušení společného nájmu po rozvodu dohodou rozvedených manželů nebo na návrh jednoho z manželů soudním rozhodnutím o jeho zrušení a určení, který z manželů bude byt nadále užívat jako nájemce. Po rozvodu soud při rozhodování o tomto návrhu může zejména přihlídnout dle ust. § 705 odst. 3 občanského zákoníku k zájmům nezletilých dětí a stanovisko pronajímatele. Jde o demonstrativní výčet možností soudu, takže je dále možné, že soud může přihlídnout i k „účelnému využití bytu, zdravotnímu stavu manželů, okolnostem rozvratu manželství, sociálním a majetkovým poměrům manželů, možnostem zajištění bytové náhrady, podílu na zajištění bytu (zda šlo o nájem podle § 703 nebo podle § 704), možnostem nerušeného výkonu nájemních práv v domě

(...), i k domácímu násilí¹⁴¹. Rozvedený manžel, kterému podle tohoto rozhodnutí nesvědčí byt nadále užívat, má však právo na náhradní byt, jsou-li k tomu důvody zvláštního zřetele (o kterých by se dalo uvažovat, že jsou při domácím násilí dány), může soud rozhodnout, že má rozvedený manžel právo jen na náhradní ubytování.

Společný nájem družstevního bytu manžely může vzniknout, vznikne-li jednomu z manželů za trvání manželství právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu (zároveň druhému manželovi vznikne i společné členství manželů v družstvu), nebo pokud vznikne jednomu z manželů právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu před uzavřením manželství, uzavřením manželství vznikne společný nájem družstevního bytu obou manželů podle ust. § 704 odst. 2 občanského zákoníku. V případě prvním může soud na návrh jednoho z manželů (pokud se manželé nedohodnou), rozhodnout o zrušení společného nájmu družstevního bytu, o zrušení členství v družstvu a o tom, kdo nadále zůstane jako člen družstva nájemcem bytu. Rozvedený manžel, kterému toto právo nadále nesvědčí, má podle ust. § 712 odst. 3 věty druhé právo na náhradní byt a z důvodů zvláštního zřetele hodné může soud rozhodnout, že má nárok jen na náhradní ubytování, což by připadalo v úvahu právě v souvislosti s domácím násilím. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 12. 3. 2009, sp. zn. 26 Cdo 3601/2007 rozhodl, že „za okolnosti zvláštního zřetele hodné, odůvodňující přiznání bytové náhrady ve formě náhradního ubytování lze (podle okolností konkrétního případu) považovat např. zájem nezletilých dětí na zajištění klidného výchovného prostředí a chování vyklizovaného manžela, které je v rozporu s dobrými mravy (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu z 31. 3. 1998 sp.zn. 2 Cdon 1260/97, z 9. 8. 1999, sp.zn. 26 Cdo 1185/99, z 10. 6. 2003, sp.zn. 26 Cdo 2119/2002, a ze dne 17. 3. 2004, sp.zn. 26 Cdo 1171/2003)“¹⁴².

V druhém případě zanikne právo společného nájmu bytu rozvodem a právo byt užívat zůstane podle ust. § 705 odst. 2 občanského zákoníku tomu z manželů, který nabyl práva na nájem bytu před uzavřením manželství. Druhý manžel je povinen byt vyklidit a má nárok na náhradní ubytování, z důvodů hodných zvláštního zřetele může soud rozhodnout, že má nárok na náhradní byt. I tak lze jako korektiv práva na bytovou náhradu rozvedeného manžela užít institut dobrých mravů. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 26 Cdo 519/2006 judikoval, že pro posouzení, zda jsou splněny podmínky pro užití ust. § 3 odst. 1 občanského zákoníku, je nutné pečlivě uvážit důvody a rozhodné skutečnosti na straně osoby domáhající se vyklizení bytu i na straně vyklizovaného. Nejvyšší soud konstatoval, že „z

---

¹⁴¹ ŠVESTKA, J. SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář*. 2. Vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2070.

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2009, sp. zn. 26 Cdo 3601/2007.

okruhu okolností významných pro posouzení souladu výkonu práva s dobrými mravy není přitom důvodu vylučovat vzájemné vztahy osob, které mají v bytě nadále bydlet, když zejména není pochyb o tom, že agresivní jednání osoby, jíž svědčí ze zákona právo bydlení, vůči nájemci či dalším spolužijícím osobám lze považovat okolnost odůvodňující, aby výkon práva bydlení byl takové osobě odepřen¹⁴³.

---

¹⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 26 Cdo 519/2006.

5. Návrhy de lege ferenda

Obětem domácího násilí již téměř čtyři roky náleží právo domáhat se ochrany před násilnou osobou podáním návrhu na vydání předběžného opatření o vykázaní agresora ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným podle § 76b o.s.ř. a taktéž jim je poskytnuta ochrana před domácím násilím prostřednictvím policejního vykázaní podle zákona o Policii ČR. Zejména činnost občanských sdružení a intervenčních center přispěla k otevřenější debatě o domácím násilí, díky čemuž se veřejně diskutuje o tomto fenoménu a postupně se potlačuje nevědomost o domácím násilí a s ním spojených mýtů, které ho stále doprovází. Z výše uvedených statistik o počtu vykázaných osob a počtu obětí domácího násilí (vč. dětí), jež byly díky vykázaní násilné osoby po určitý čas uchráněny před dalšími násilnými atakami a získaly čas k řešení své životní situace, vyplývá, že přijatá právní úprava byla nezbytná. Avšak i nadále nejsou náležitě řešeny soukromoprávní vztahy oběti a pachatele domácího násilí k dětem a společnému bydlení, v čemž spatřuji největší nedostatek české právní úpravy ohledně ochrany před domácím násilím. Domácí násilí není dostatečně zahrnuto ani v zákoně o rodině, ani v občanském zákoníku a ani v občanském soudním řádu jako okolnost, jež by měla v každém případě změnit právní postavení oběti a pachatele domácího násilí v jejich vztahu k dětem a společnému obydlí. Jestliže se totiž oběť s pachatelem nedohodnou, je nutné, aby o jejich vztazích rozhodoval soud. Soudy prvního a druhého stupně rozhodují v těchto věcech v důsledku chybějící úplné právní úpravy rozdílně, čímž není zajištěna právní jistota osob, které jsou domácím násilím dotčeny. Navíc zohlednění institutu dobrých mravů a jeho aplikace v souvislosti s jednáním násilné osoby dopouštějící se domácího násilí například jako korekce jeho práva na bytovou náhradu není příliš využíváno. Tento stav je nežádoucí. Navíc institut dobrých mravů je příliš obecným pojmem na to, aby jím bylo systematicky řešeno domácí násilí. Proto dále uvádím návrhy de lege ferenda, které by měly tyto nedostatky odstranit:

- do ust. § 74 odst. 5 o.s.ř. za první větu připojit větu druhou ve znění: *Bude-li předběžné opatření nařízeno, soud předá po provedení jeho výkonu věc neprodleně soudu příslušnému podle § 88 písm. c). Má-li soud, kterému byla věc předána, za to, že není soudem uvedeným v § 88 písm. c), předloží věc k rozhodnutí o příslušnosti svému nadřízenému soudu; tímto rozhodnutím je soud, jehož příslušnost byla určena, vázán.*

- při rozhodování o svěřeni dítěte do péče jednomu z rodičů a úpravě následného styku s druhým rodičem se musí vždy přihlídnout k tomu, zda příčinou rozluky rodičů bylo domácí násilí (případně násilí i vůči dítěti) a zda je násilný rodič schopen zajistit dítěti řádnou výchovu či zda násilné jednání neodůvodňuje omezení či zákaz styku s dítětem (vždy se zohledněním zájmu dítěte). Ustanovení § 26 odst. 3 věta třetí zákona o rodině by tak měla znít: *Soud přihlédne rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, k okolnosti, zda se rodič dopouštěl domácího násilí vůči druhému rodiči nebo dítěti, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů zákona o rodině.*
- u starších dětí vždy brát v potaz jeho názor a vůli stýkat se s násilným rodičem
- u výlučného vlastnictví bytu manžela – oběti domácího násilí zohlednit domácí násilí tak, že násilný manžel po rozvodu pozbývá práva na bytovou náhradu, z důvodů zvláštního zřetele hodných má právo pouze na náhradní ubytování
- u výlučného vlastnictví bytu manžela – násilné osoby zohlednit domácí násilí tak, že oběť domácího násilí má právní nárok na náhradní byt, z důvodů zvláštního zřetele hodných má právo na náhradní ubytování
- při vypořádání společného jmění manželů podle ust. § 149 odst. 3 občanského zákoníku se přihlédne k tomu, zda se jeden z manželů nedopouštěl vůči druhému manželovi domácího násilí
- při vypořádání spoluvlastnictví podle ust. § 142 odst. 1 má soud přihlídnout k domácímu násilí jednoho spoluvlastníka vůči druhému
- soud při zrušení společného nájmu bytu podle ust. § 702 odst. 2 občanského zákoníku – při určení, kdo ze společných nájemců bude nadále byt užívat přihlédne k domácímu násilí mezi společnými nájemci
- změnit znění ust. § 705 odst. 3 občanského zákoníku na znění nové: *Při rozhodování o dalším nájmu bytu vezme soud zřetel zejména na zájmy nezletilých dětí, na skutečnost, zda se jeden z manželů nedopouštěl vůči druhému manželovi domácího násilí a stanovisko pronajímatele.*

- V souladu se sněmovním tiskem č. 828 - návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím¹⁴⁴ zavést do občanského soudního řádu nové znění ust. § 705a ve znění: *Stalo-li se další soužití manželů z důvodu násilného chování jednoho z manželů vůči druhému nesnesitelným, může soud na návrh jednoho z manželů omezit právo společného nájmu bytu u toho z manželů, který se násilně choval, anebo toto právo zrušit. Zruší-li soud právo společného nájmu, při určení, který z manželů bude byt dále užívat jako nájemce, přihlédne k tomu, který z manželů způsobil, že jejich soužití se stalo nesnesitelným.* Stávající znění ust. § 705a občanského zákoníku upravující vztahy k nájmemnímu bytu v registrovaném partnerství nově označit za ust. § 705b.
- Doplnit do ust. § 712 občanského zákoníku nový odst. 7 v souladu se sněmovním tiskem č. 828 - návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím ve znění: *Jestliže se rozvedený manžel za trvání manželství nebo po rozvodu manželství vůči druhému manželovi nebo blízké osobě, která v bytě bydlí, dopouštěl nebo dopouští násilného chování, může soud rozhodnout, že nemá právo na bytovou náhradu.*

Sněmovní tisk č. 828 – poslanecký návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím obsahoval novelizaci občanského zákoníku co se týče žádoucí úpravy práv oběti a pachatele domácího násilí ke společnému obydlí, která však nebyla přijata.

Do návrhu nového občanského zákoníku – druhé části, čtvrtého dílu oddílu dvě Manželské majetkové právo byla sice zahrnuta zvláštní ustanovení proti domácímu násilí v ust. § 691 až § 693¹⁴⁵, nicméně jedná se pouze o dočasné řešení situace oběti domácího násilí,

¹⁴⁴ Sněmovní tisk č. 828 ze IV. volebního období – poslanecký návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím [online]. Praha: Skupina poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR [citováno 24. 11. 2010]. Dostupné z: < <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=828&CT1=0>>.

¹⁴⁵ Eliáš, K., HAVEL, B. Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 77.

Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí

§ 691

(1) Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí, anebo hrozby takového násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.

(2) Stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manžele rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.

§ 692

Právo domáhat se ochrany podle ustanovení § 691 má také každá jiná osoba, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti.

kteře nepřináší zásadní zlepšení právního postavení osob dotčených domácím násilím, neboť umožňuje pouze omezit, popřípadě i vyloučit na dobu šesti měsíců právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet. Žádné ze shora uvedených navrhovaných změn zde však zohledněny nebyly. Lze proto dospět k závěru, že ani návrh nového občanského zákoníku fenomén domácího násilí komplexně neřeší.

---

§ 693

Omezení, popřípadě vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet, určí soud nejdéle na dobu šesti měsíců. Soud na návrh rozhodne znovu, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo objasnit opomíjenou občanskoprávní rovinu postavení oběti domácího násilí a především podrobně rozebrat platnou právní úpravu předběžného opatření o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným podle ustanovení § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), následného výkonu tohoto předběžného opatření a analyzovat právní vztahy oběti a pachatele domácího násilí, které je třeba řešit po vykázání, tzn. vztahy k dětem a společnému obydlí. Po rozboru platné právní úpravy a po porovnání s institutem vykázání prováděné Policií ČR, lze konstatovat, že oba instituty, zejména pokud jich oběť využije společně, poskytují uspokojivou ochranu oběti domácího násilí jako prvotní odvrácení možných dalších útoků násilníka tím, že bude od oběti oddělen. Jde však o řešení dočasné, když po uplynutí doby vykázání se násilník může vrátit zpět a v domácím násilí pokračovat. Oběť domácího násilí proto musí mít možnost disponovat dalšími právními prostředky (zejména soukromoprávními), kterými by mohla ochránit sebe a své děti i nadále, a aby fakt, že se na ní pachatel dopouštěl domácího násilí, byl zohledněn i při rozvodu, při vypořádání společného jmění manželů, pokud jde o manžele a obecně při vypořádání majetku a práv ke společnému obydlí.

Je s podivem, že v přijatém zákoně v oblasti ochrany před domácím násilím nebyla taktéž přijata část čtvrtá sněmovního tisku č. 828 – poslaneckého návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, která navrhovala novelizovat občanský zákoník ohledně zcela jistě potřebné úpravy práv oběti a pachatele domácího násilí ke společnému obydlí. Jde o opodstatněné zohlednění domácího násilí jako okolnosti, ke které se přihlédne při vypořádání spoluvlastnictví, společného jmění manželů, společného nájmu bytu a společného nájmu bytu manžely. V poslaneckém návrhu byla taktéž zahrnuta možnost oběti podat návrh na omezení či zrušení práva společného nájmu bytu jejího manžela již za trvání manželství, kdy nemusí čekat na zrušení společného nájmu bytu manžely až po rozvodu a možnost popření práva rozvedeného násilného manžela na bytovou náhradu. S touto možnou novelizací se ztotožňuji a domnívám se, že pokud nebyla přijata v zákoně v oblasti ochrany před domácím násilím, měla by být schválena nyní. Osoby dotčené domácím násilím se pak nebudou muset spoléhat na příliš obecný institut dobrých mravů a podmínku důvodů zvláštního zřetele hodných jako korekcí při odepření výkonu práva násilné osoby k bydlení či práva na bytovou náhradu.

Ještě větší překvapení vyvolává návrh nového občanského zákoníku, na němž se již pracuje několik let, když ani v něm nejsou všechny tyto aspekty zahrnuty, když upravuje domácí násilí pouze dílčím způsobem. Pokud by měl být nový občanský zákoník přijat, shora navrhované změny by do něj měly být taktéž zavedeny.

Resumé

This thesis concerns the enforcement of decisions in cases of domestic violence in civil law terms and related legal issues. This thesis is primarily a detailed analysis of regulatory measures on the preliminary measure - expulsion from the common dwelling and non-contacting the warrantable according to § 76b of Act No. 99/1963 Coll. Civil Procedure Code, its enforcement and subsequent analysis of legal relations between the victims and offenders of domestic violence towards children and shared dwelling and its change after execution order. The thesis consists of five chapters describing the rules de lege lata and it is completed by reflections de lege ferenda.

The first chapter concerns the definition of the concept of domestic violence, its definition and description of the characteristics of domestic violence, which distinguish it from the general violence and establish it as a separate phenomenon, which must be studied. It also concerns various forms of domestic violence (physical, psychological, sexual, social and economic violence) and focuses on victims of domestic violence (women, men, children and seniors) regarding also the psychological impact of the domestic violence on victims. Attention is paid to the perpetrators of domestic violence too.

The second chapter is a detailed analysis of the legal institute of disinhibition presented with four examples of interim measures that can demonstrate how the circumstances of violent behavior in the cases of domestic violence lead to the disinhibition of offenders according to the Civil Procedure Code, the institute of disinhibition according to the Police Act and Criminal act of cruelty to persons living in common dwellings.

The third section describes the execution of a interim measure according to the § 76b of Civil Procedure Code, focusing on two more specific ways of enforcement of this decision: expulsion of the offender from a common dwelling and the imposition of fines according to the provisions of § 351 of Civil Procedure Code. I also discuss the expulsion enforced by the Czech Police referring to its differences from the disinhibition according to the Civil Procedure Code.

The fourth chapter discusses questions connected to the enforcement of decisions. This is to determine whether the interim measures may be carried out to the court bailiff. Most space is devoted to the child's relationship with his parents – victim and perpetrator of domestic violence and right of the offender to common dwelling in connection with the expulsion. In connection to children, the thesis focuses on the contact between the disinhibited person and the child during the expulsion period and the resulting consequences and

subsequent arrangement of the contact with children in case of divorce or a separation of spouses or partners. In particular, there is a following topic discussed: is there a conflict between the right of the offender parent to bring up and take care of the child or even to meet him and the right of the child to a natural development of his personality, interest and welfare of the child.

Regarding the common dwelling, the attention is paid to the following fact: does the right of the offender person to the common dwelling change or limit if this person is disinherited. This results from legal reasons of dwelling: exclusive property, shared spouses' property, shared common property, common spouses' apartment lease or leasing relation.

The last chapter includes proposals *de lege ferenda* that should complete existing legal regulations of the domestic violence in order to solve especially private relations between the victim, perpetrator of domestic violence towards children and common dwelling. The imperfection of legal regulations is the most important defect of the Czech legal regulation concerning domestic violence protection. Domestic violence is adequately covered neither in the Family Law nor in the Civil Code nor in the Civil Procedure Code as a circumstance that should in any case change the legal position of the victim and perpetrator of the domestic violence in the relation towards their children and common dwelling.

Seznam použité literatury

Knížní díla

ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008.

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009..

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009.

Eliáš, K., HAVEL, B. *Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009.

KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010.

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II § 140 – 421. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010.

ŠVESTKA, J. SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář*. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009.

VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009.

VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2.přepřac. vyd. Praha: PROFEM, 2008.

WALBY, S. ALLEN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování – výsledky britského průzkumu o kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009.

Časopisy a příspěvky z konferencí

ČÍRTKOVÁ, L. Muži jako oběti domácího násilí. *Právo a rodina*. 2010, roč. 12, č. 7.

ČÍRTKOVÁ, L. Rodiče, děti, domácí násilí a traumatizující následky. *Právo a rodina*. 2007, roč. 9, č. 9.

ČUHELOVÁ, K. Zákaz setkávání otce s nezletilým dítětem a ustanovení § 76b o. s. ř. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10.

DRTILOVÁ, J. Agresivita a násilné chování v nukleární rodině a širší sociální skupině. In *Domácí násilí -záležitost nikoli soukromá. Fakta, názory, právo. Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků přednesených na konferenci Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách*. Praha: Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997.

DUŠKOVÁ, Z. Dítě a domácí násilí. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010.

HUŇKOVÁ, M., HRUBÁ, K. Bytová otázka a oběti domácího násilí (2. část). *Právo a rodina*. 2002, č. 1.

JELÍNEK, J. K trestněprávnímu postihu domácího násilí. *Acta iuridica olomucensis* 2005, roč. 1, č. 2, pp. 56

KOČOVÁ, K. Domácí násilí a tzv. vykázaní – nový institut právního řádu ČR. *Bulletin advokacie*. 2007.

KRÁLÍČKOVÁ, Z., DÁVID, R. Rodinné bydlení a domácí násilí. *Právní fórum*. 2008.

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. Partnerské násilí odchodem nekončí. *Právo a rodina*. 2007.

ONDRÁČEK, Z. Muž jako oběť domácího násilí. *Kriminalistický sborník*. 2009, roč. LIII, č. 3.

SOPKOVÁ, E. Násilie páchané na ženách a jeho důsledky. Prečo sú práve ženy „vhodnými“ oběťmi „partnerského“ násilia. In *Domácí násilí – staré problémy, nová řešení? Sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich-Ebert-Stiftung, proFEM a ROSA*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung e. V., 2002.

Válková, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. Stručný přehled. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 9, s. II.

VITOUŠOVÁ, P. Dynamika násilí na ženách v partnerských vztazích – poznatky z pětileté pomoci obětem trestných činů v ČR. In *Domácí násilí – záležitost nikoli soukromá. Fakta, názory, právo. Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků přednesených na konferenci Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách*. Praha: Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997.

VLÁČIL, D. K některým praktickým aspektům rozhodování civilního soudu při ochraně před domácím násilím a jeho spolupráce s policejními orgány. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010.

Elektronické prameny

Čírtková, L. Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí [online], *Policista*. 2002, č. 7 [citováno 15.10.2010] Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html>.

HUBÁČKOVÁ, J. *Syndrom CAN – charakteristika* [online]. Praha: Národní informační centrum pro mládež [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/syndrom-can-charakteristika>.

KIMMEL, M. S., ARONSON, A. *Men and masculinities: a social, cultural, and historical encyclopedia. Volume I: A-J* [online]. Santa Barbara: ABC – CLIO, 2004 [citováno 15.10.2010]. s. 62-63. Dostupné z:

http://books.google.com/books?id=jWj5OBvTh1IC&pg=PR3&dq=battered+husband+syndrome&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q=battered%20husband%20syndrome&f=false.

KOHOUTEK, R. Pojem hyperarousal [online] ABZ.cz: slovník cizích slov [citováno 15.11.2010]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/hyperarousal>.

MALÁ, E. Posttraumatická stresová porucha [online]. *Remedia*. 2002, č. 6 [citováno 15.11.2010]. Dostupné z: <http://www.remédia.cz/Archiv-rocniku/Rocnik-2002/6-2002/Posttraumaticka-stresova-porucha/e-9k-9w-g8.magarticle.aspx>.

POTMĚŠIL, J. Domácí násilí v přestupkovém řízení [online]. In: *ASPI*. [citováno 14.10.2010]. ASPI ID LIT29963CZ.

TJADEN, P., THOENNES, N. *Full Report of the Prevalence, Incidence and Consequences of Violence Against Women, research report* [online]. Washington: U.S. Department of Justice, 2000 [citováno 30.10.2010]. Dostupné z: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/183781.pdf>.

WALKER, L. E. *The battered woman syndrome* [online]. 3rd ed. New York: Springer Publishing Company, 2009 [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=SX4fDoqCdhcC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>.

WIEHE, V. R. *Understanding family violence: treating and preventing partner, child, sibling, and elder abuse* [online] Thousand Oaks: SAGE, 1998 [citováno 15.10.2010] Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=LEPLgSQ1FDcC&printsec=frontcover&dq=wiehe+understanding&source=bl&ots=97b5J7IS6X&sig=JiSO7an3HpAWN03OBppZpxPcLak&hl=cs&ei=L1_ATNTPDJSOjAf7_6GbCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&sqi=2&ved=0CBYQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.

ZIMMELOVÁ, P. *Domácí násilí na seniorech* [online]. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích [citováno 18.11.2010]. Dostupné z: www.orfeus-cr.cz/files/files/ppt/Domaci_nasilí_Zimmelova.ppt.

ŽÁKOVÁ, M. *Domácí násilí – charakteristika* [online]. Praha: Národní informační centrum pro mládež [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/domaci-nasilí-charakteristika>.

Guidance on investigating domestic abuse [online], London: National Policing Improvement Agency (NPIA), Association of Chief Police Officers (ACPO) [citováno 15.10.2010] Dostupné z: http://www.acpo.police.uk/asp/policies/Data/Domestic_Abuse_2008.pdf..

Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině [online] Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, Simona Pikálková (ed.), [citováno 4.11.2010] Dostupné z:

http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/200_04-2%20opr%20zformatovany%20text%204%20pro%20tisk.pdf.

Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011 [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [citováno 13.11.2010]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7440/NAP.pdf>.

Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s. Domácí násilí II. [online], Praha: STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. [citováno 15.10.2010] Dostupné z: http://bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=408),

Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009 [online], Praha: Občanské sdružení ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy [citováno 22.10.2010] Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/o-nas/statistiky/>.

Statistiky [online]. Praha: Bílý kruh bezpečí [citováno 3.11.2010]. Dostupné z: <http://domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>.

The manual "Away from violence – Guidelines for running and setting up a women's refuge" in czech [online], Vídeň: WAVE Network & European Info Centre Against Violence [citováno 10. ledna 2010] Dostupné z: http://www.wave-network.org/images/doku/manual_czech.pdf.

Výklad pojmu "nejlepší zájem dítěte" [online]. Praha: Ministerstvo práce, školství a tělovýchovy České republiky [citováno 13.11.2010]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyklad-pojmu-nejlepsi-zajem-dite>.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 218/2009 Sb., o změně občanského soudního řádu [online]. Praha: Vláda ČR [citováno 14.10.2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=559&CT1=0>.

Důvodová zpráva k poslaneckému návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím [online]. Praha: Skupina poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=828&CT1=0>.

Poslanecký návrh č. 828 ze IV. volebního období (2004) [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. [citováno 15.10.2010]. Dostupné z: http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?F=H&PT=U&dx=1&o=4&na=&T=828&ZA=&f_N=on&f_I=on&f_U=on&f_S=on&f_Z=on&f_P=on&f_R=on&f_V=on&f_O=on&ra=20.

Recommendation No. R. (90) 2 Committee of Ministers to member states on social measures concerning violence within the family [online]. Strasbourg: Committee of Ministers [citováno 18.11.2010]. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=569827&SecMode=1&DocId=589942&Usage=2>.

Recommendation No. R. (85) 4 of the Committee of Ministers to member states on violence in the family [online], Strasbourg: Committee of Ministers [citováno 14.10.2010] Dostupné z: <<http://www.coe.am/en/docs/priorities/child/2.pdf>>.

Recommendation No. R. (2006) 8 of the Committee of Ministers to member states on assistance to crime victims [online], Strasbourg: Committee of Ministers [citováno 14.10.2010] Dostupné z: <<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1011109&Site=CM>>.

Soudní rozhodnutí

Usnesení Okresního soudu v Blansku ze dne 5. 12. 2008, sp. zn. 30 Nc 3/2008.

Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 20 Nc 2151/2007.

Usnesení Okresního soudu Brno-venkov v Brně 13. 3. 2008, sp. zn. Nc 3401/2008.

Usnesení Okresního soudu ve Zlíně ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 6 Nc 801/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2000, sp. zn. 26 Cdo 813/1999.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 26 Cdo 519/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2009, sp. zn. 26 Cdo 3601/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, sp.zn.: Tdo 1160/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2007, sp. Zn. 3 Tdo 668/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5 2008, sp. zn. 6 Tdo 548/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 8 Tdo 1197/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.1.2009, sp. zn. 3 Tdo 1446/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2009, sp. zn. 6 Tdo 1110/2009.

Právní předpisy a jiné právní normy

Všeobecná deklaráce lidských práv.

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte.

Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o styku s dětmi.

Deklarace práv dítěte

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 91/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 29/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, zákon

č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Další zdroje:

Stanovisko Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky násilí č.:5 k postupu Policie ČR

Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí.